

Μικρός Εὐεργετινός

[Περιεχόμενα] [01] [02] [03] [04] [05] [06] [07] [08] [09] [10] [11] [12] [13] [14] [15]

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

A. Κανείς ποτέ δὲν πρέπει ν' ἀπελπίζεται

1. Τοῦ ἀββᾶ Μάρκου
2. Τοῦ ἀββᾶ Ἡσαΐα
3. Τοῦ ἀγίου Ἐφραίμ
4. Ἀπὸ τὸ βίο τῆς ἀγίας Συγκλητικῆς
5. Ἀπὸ τὸ Γεροντικό

B. Πῶς πρέπει νὰ μετανοοῦμε

1. Τοῦ ἀββᾶ Μάρκου
2. Τοῦ ἀγίου Ἐφραίμ
3. Τοῦ ἀββᾶ Ἰσαάκ
4. Ἀπὸ τὸ Γεροντικό

Γ. Πρέπει πάντοτε νὰ θυμόμαστε τὸ θάνατο

1. Τοῦ ἀββᾶ Ἡσαΐα
2. Τοῦ ἀγίου Ἐφραίμ
3. Ἀπὸ τὸ Γεροντικό

Δ. Ἀνέκφραστη εἶναι ἡ χαρὰ καὶ ἡ δόξα

1. Τοῦ ἀγίου Μαξίμου
2. Τοῦ ἀγίου Ἐφραίμ
3. Ἀπὸ τὸ Γεροντικό

E. Οἱ θεοφιλεῖς γονεῖς

1. Ἀπὸ τὸ μαρτύριο τῶν ἀγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων
2. Ἀπὸ τὸ βίο τοῦ ἀγίου Ἀλυπίου
3. Ἀπὸ τὸ βίο τοῦ ἀγίου ἱερομάρτυρος Κλήμεντος

ΣΤ. Ὅποιος θέλει νὰ σωθεῖ

1. Τοῦ ἀγίου Μαξίμου
2. Τοῦ ἀββᾶ Μάρκου
3. Ἀπὸ τὸ Γεροντικό

Z. Ἡ ἀναγκαιότητα τῆς ὑποταγῆς

1. Τοῦ ἁγίου Ἐφραΐμ
2. Τοῦ ἁγίου Μαξίμου
3. Τοῦ ἀββᾶ Κασσιανοῦ
4. Τοῦ Ἁγίου Διαδόχου
5. Τοῦ ἀββᾶ Μάρκου
6. Ἀπὸ τὸ Γεροντικό

H. Νὰ μὴν ἐμπιστεύεται κανεὶς τὸν ἑαυτό του

1. Ἀπὸ τὸν ἅγιο Βαρσανούφιο
2. Τοῦ ἀββᾶ Κασσιανοῦ
3. Τοῦ ἀββᾶ Ἰσαάκ
4. Ἀπὸ τὸ Γεροντικό

Θ. Ἄς ἀποφεύγουμε ὅσους μᾶς βλάπτουν

1. Τοῦ ἀββᾶ Ἡσαΐα
2. Τοῦ ἀββᾶ Ἰσαάκ
3. Τοῦ ἁγίου Ἐφραΐμ
4. Ἀπὸ τὸ Γεροντικό

I. Ἀπὸ ποῦ ν' ἀρχίζουμε τὴν ἄσκηση

1. Τοῦ ἀββᾶ Ἰσαάκ
2. Τοῦ ἀββᾶ Ζωσιμᾶ
3. Τοῦ ἁγίου Διαδόχου
4. Τοῦ ἀββᾶ Μάρκου
5. Τοῦ ἀββᾶ Ἡσαΐα
6. Ἀπὸ τὸ Γεροντικό
7. Ἀπὸ τὸ βίο τῆς ἁγίας Συγκλητικῆς

IA. Οἱ δαίμονες πολεμοῦν τοὺς σθεναροὺς ἀγωνιστές

1. Ἀπὸ τὸ Γεροντικό
2. Τοῦ ἁγίου Μαξίμου
3. Τοῦ ἀββᾶ Ἰσαάκ

IB. Συχνὰ ἡ Θεία χάρις διδάσκει

1. Ἀπὸ τὸ Γεροντικό
2. Ἀπὸ τὸ βίο τοῦ ἁγίου Ἀρσενίου
3. Ἀπὸ τὸ βίο τοῦ ἁγίου Παχωμίου
4. Ἀπὸ τὸ βίο τοῦ ἁγίου Ἐφραΐμ

II. Νὰ μὴν ἀντιλέγουμε ἐριστικά

1. Τοῦ ἀββᾶ Μάρκου
2. Τοῦ ἀββᾶ Ἡσαΐα
3. Ἀντιόχου τοῦ Πανδέκτη
4. Τοῦ ἁγίου Ἐφραΐμ
5. Ἀπὸ τὸ Γεροντικό
6. Ἀπὸ τὸ βίο τοῦ ὁσίου Συμεὼν τοῦ ἐν τῇ μάνδρα

ΙΔ. Όλα προέρχονται από τη δικαιοσύνη

1. Τοῦ ἁγίου Διαδόχου
2. Τοῦ Ἀββᾶ Μάρκου
3. Τοῦ Ἀββᾶ Ἡσαΐα
4. Ἀπὸ τὸ Γεροντικό

ΙΕ. Ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι ἐντελῶς ἀκατανίκητη

1. Ἀπὸ τὸ Γεροντικό
2. Ἀπὸ τὸ βίο τῆς ἁγίας Συγκλητικῆς

Κανείς ποτέ δὲν πρέπει ν' ἀπελπίζεται

Κανείς ποτέ δὲν πρέπει ν' ἀπελπίζεται, ἔστω κι ἂν ἔκανε πολλές ἁμαρτίες, ἀλλὰ νὰ ἐλπίζει ὅτι θὰ σωθεῖ μὲ τὴ μετάνοια.

Τοῦ Ἀββᾶ Μάρκου

Ἄμαρτία θανάσιμη εἶναι ἐκείνη γιὰ τὴν ὁποία ὁ ἄνθρωπος μένει ἀμετανόητος. Κανένας δὲν εἶναι τόσο ἀγαθὸς καὶ σπλαχνικὸς ὅσο ὁ Θεός. Τὸν ἀμετανόητο ὅμως οὔτε Αὐτὸς τὸν συγχωρεῖ.

Πολὺ λυπόμαστε ὅταν κάνουμε ἁμαρτίες. Τὶς αἰτίες τοὺς ὅμως μὲ εὐχαρίστηση τὶς δεχόμαστε».

Τοῦ Ἀββᾶ Ἡσαΐα

Πρόσεχε, ἀδελφέ, τὸ πονηρὸ πνεῦμα, ποὺ φέρνει τὴ λύπη στὸν ἄνθρωπο. Γιατὶ εἶναι φοβερὴ ἢ καταδῶξη ποὺ σοῦ κάνει, μέχρι νὰ σὲ ρίξει κάτω.

Ἡ κατὰ Θεὸν λύπη, ἀντίθετα, εἶναι χαρὰ γιὰ σένα, γιατί βλέπεις τὸν ἑαυτό σου νὰ στέκεται στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Ἐκεῖνος ποὺ σοῦ λέει: «Ποῦ θὰ πᾶς γιὰ νὰ ξεφύγεις; Μετάνοια δὲν ἔχεις!», αὐτὸς εἶναι ἐχθρὸς, ποὺ πασχίζει νὰ κάνει τὸν ἄνθρωπο νὰ ἐγκαταλείψει τὴν ἐγκράτεια. Γιατὶ ἡ κατὰ Θεὸν λύπη δὲν ἔρχεται στὸν ἄνθρωπο μὲ ἐπιθετικὴ ὁρμή, ἀλλὰ εἰρηνικά, καὶ τοῦ λέει:

«Μὴ φοβᾶσαι. Ἔλα πάλι». Γνωρίζει, βλέπεις, ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀδύνατος, καὶ τὸν δυναμώνει.

Μὲ γενναιοφροσύνη ἀντιμετώπιζε τοὺς λογισμοὺς, καὶ θὰ σοῦ γίνουν ἐλαφρότεροι. Γιατὶ ὅποιον τοὺς φοβᾶται, τὸν λυγίζουν κάτω ἀπὸ τὸ βάρος τοὺς.

Ἡ δύναμη ἐκείνων ποὺ θέλουν ν' ἀποκτήσουν τὶς ἀρετές, φανερώνεται σὲ τοῦτο: Νὰ μὴ μικροψυχῆσουν ἂν συμβεῖ νὰ πέσουν, ἀλλὰ πάλι νὰ ρίχνονται στὸν ἀγῶνα.

Καὶ ἡ ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ φανερώνεται σὲ τοῦτο: Ὅποιαδήποτε ὥρα ἐπιστρέψει ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὶς ἁμαρτίες του, τὸν ὑποδέχεται μὲ χαρὰ, χωρὶς νὰ τοῦ λογαριάζει τὰ προηγούμενα σφάλματά του, ὅπως εἶναι γραμμένο γιὰ τὸν ἄσωτο υἱὸ (Λουκ. 15:11-32). Αὐτὸς ἄφησε τὴν τροφή τῶν χοίρων, δηλαδὴ τὰ σαρκικά του θελήματα, καὶ γύρισε ταπεινωμένος στὸν πατέρα του. Γι' αὐτὸ κι ἐκεῖνος τὸν δέχθηκε, προστάζοντας ἀμέσως νὰ τοῦ φορέσουν τὴ στολή τῆς ἀγνότητος καὶ τὸν ἀρραβῶνα τῆς υἰοθεσίας, ποὺ χαρίζει τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. (πρβλ. Ρωμ. 8:15, 23. Β' Κορ. 1:22, 5:5. Ἐφ. 1:13-14).

Γιατί ο Κύριός μας είναι ἐλεήμων και θέλει τὴν ἐπιστροφή τοῦ ἀνθρώπου, καθὼς εἶπε:

«Ἀμήν, ἀμήν λέγω ὑμῖν, χαρὰ γίνεται ἐν τῷ οὐρανῷ, ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι» (πρβλ. Λουκ. 15:7).

Ἀφοῦ λοιπόν, ἀδελφοί, ἔχουμε τὸ τόσο μεγάλο ἔλεός Του καὶ τὸν πλοῦτο τῆς εὐσπλαχνίας Του, ἅς ἐπιστρέψουμε κοντά Του μ' ὅλη μας τὴν καρδιά. Κι Αὐτός θὰ μᾶς δεχθεῖ φιλόφροντα καὶ θὰ μᾶς κάνει κοινωνοὺς τῆς αἰώνιας ζωῆς.

Ἀφοῦ ὅμως ἐπιστρέψεις, νὰ κυριαρχεῖς στὴν καρδιά σου καὶ νὰ μὴν πέσεις σὲ ἀκηδία (δηλαδή σὲ πνευματικὴ χαυνότητα) λέγοντας, «Πῶς μπορῶ ἐγώ, ἓνας ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος, νὰ φυλάξω ὅλες τὶς ἀρετές;». Ἡ μετάνοια ὅμως δὲν σοῦ ζητάει κάτι τέτοιο. Γιατί ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀφήσει τὶς ἁμαρτίες του καὶ ἐπιστρέψει στὸ Θεό, ἀμέσως ἢ μετάνοιά του τὸν ἀναγεννάει καὶ τοῦ δίνει, σὰν σὲ βρέφος, γάλα ἀπὸ τοὺς ἅγιους μαστοὺς τῆς, καὶ τὸν ἀνατρέφει σὰν στοργικὴ μάνα. Γιατί ὅσο τὸ βρέφος βρίσκεται στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μητέρας του, ἐκείνη τὸ φυλάει κάθε στιγμὴ ἀπὸ κάθε κακό. Κι ὅταν κλάψει, τοῦ δίνει ἀμέσως τὸ μαστό τῆς. Μετά, ἀνάλογα μὲ τὴν ἀντοχή του, τὸ χτυπάει λίγο-λίγο καὶ τὸ φοβερίζει, γιὰ νὰ δεχθεῖ ἔστω κι ἀπὸ φόβο τὸ γάλα τῆς καὶ νὰ μὴν ἔχει καρδιά ἀνυπότακτη. Ἄν ὅμως βάλει τὰ κλάματα, τὸ σπλαχνίζεται -γιατί ἀπὸ τὰ σπλάχνα τῆς βγήκε- καὶ ἀρχίζει νὰ τὸ παρηγορεῖ καὶ νὰ τὸ φιλάει καὶ νὰ τὸ καλοπιάνει, ὥσπου νὰ δεχθεῖ τὸ μαστό τῆς. Ἄν κάποιος δεῖξει στὸ βρέφος χρυσάφι ἢ ἀσήμι ἢ μαργαριτάρια ἢ ἄλλα πράγματα τοῦ κόσμου τούτου, ἐκεῖνο τὰ παρατηρεῖ βέβαια μὲ προσοχή, ὅσο ὅμως βρίσκεται στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μάνας του, ὅλα τὰ παραβλέπει προκειμένου νὰ θηλάσει.

Κι ἐμεῖς λοιπόν, ἀδελφοί, ἅς φροντίσουμε γιὰ τοὺς ἑαυτοὺς μας. Ἄς μείνουμε κάτω ἀπὸ τὴ σκέπη τῆς μετάνοιας καὶ ἅς θηλάσουμε γάλα ἀπὸ τοὺς ἅγιους μαστοὺς τῆς. Ἄς τὴν ἀφήσουμε νὰ μᾶς θρέψει κι ἅς σηκώσουμε τὸν παιδευτικὸ ζυγὸ τῆς, ὥσπου ν' ἀναγεννηθοῦμε ἀπὸ τὸ Θεό, γιὰ νὰ κάνουμε πιά τὸ θέλημά Του καὶ νὰ φτάσουμε «εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφ. 4:13).

Τοῦ ἁγίου Ἐφραίμ

Πρόσεχε, ἀδελφέ, γιατί ὁ ἐχθρὸς πολεμᾷ μὲ διάφορους τρόπους τοὺς ἀγωνιστές. Καὶ πρὶν μὲν πραγματοποιηθεῖ ἡ ἁμαρτία, ὁ ἐχθρὸς τὴ δείχνει στὰ μάτια τοὺς πολὺ μικρῆ. Προπαντὸς τὴν ἐπιθυμία τῆς σαρκικῆς ἡδονῆς τόση ἀσήμαντη τὴν παρουσιάζει πρὶν γίνει πράξη, ὥστε φαίνεται στὸν ἀδελφὸ ὅτι σχεδὸν δὲν διαφέρει καθόλου ἀπὸ τὸ νὰ τοῦ χυθεῖ στὴ γῆ ἓνα ποτηρὶ κρύο νερό. Μετὰ τὴ διάπραξη τῆς ἁμαρτίας ὅμως, ὁ πονηρὸς τὴν παρουσιάζει ὑπερβολικὰ βαρῖα στὰ μάτια ἐκείνου ποὺ ἡμάρτησε, σηκώνοντας ἐναντίον του μύρια κύματα λογισμῶν, ἔτσι ὥστε, πνίγοντας μέσα σ' αὐτὰ τὴ λογικὴ σκέψη τοῦ ἀδελφοῦ, νὰ τὸν καταποντίσει στὸ βυθὸ τῆς ἀπελπισίας.

Κι ἐσὺ λοιπόν, ἀγαπητέ, γνωρίζοντας ἀπὸ πρὶν αὐτὲς τὶς πανουργίες τοῦ ἐχθροῦ, πρόσεχε μὴ σὲ γελάσει καὶ ἁμαρτήσεις. Ἀλλὰ κι ἂν ἔχεις ἤδη πέσει σ' ἓνα παράπτωμα, μὴν τὸ συνεχίζεις, ἀπελπισμένος γιὰ τὴ σωτηρία σου. Σήκω καὶ γύρνα πίσω στὸν Κύριο καὶ Θεό σου. Κι Ἐκεῖνος θὰ σ' ἐλεήσει. Γιατί ὁ Δεσπότης μας εἶναι οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος, καὶ δὲν περιφρονεῖ ὅσους μετανοοῦν εἰλικρινά, ἀλλὰ πρόθυμα καὶ μὲ χαρὰ τοὺς δέχεται.

Ὅταν λοιπόν σοῦ λέει ὁ ἐχθρὸς, «Χάθηκες, δὲν μπορεῖς πιά νὰ σωθεῖς!», ἐσὺ πές του:

«Ἐγὼ ἔχω Θεὸ εὐσπλαχνο καὶ μακρόθυμο, γι' αὐτὸ καὶ δὲν ἀπελπίζομαι γιὰ τὴ σωτηρία μου. Ἐκεῖνος ποὺ μᾶς ἄφησε ἐντολὴ νὰ συγχωροῦμε τὸ συνάνθρωπό μας «ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτὰ» (Ματθ. 18:22), ὁ ἴδιος, πολὺ περισσότερο, θὰ συγχωρήσει τὶς ἁμαρτίες ἐκείνων ποὺ ἐπιστρέφουν κοντά Του μ' ὅλη τους τὴν ψυχή».

Κι ἔτσι, μὲ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ, θὰ λυτρωθεῖς ἀπὸ τὸν πόλεμο.

Από τὸ βίο τῆς ἁγίας Συγκλητικῆς

Τὶς ἀμελεῖς καὶ ράθυμες ψυχές, ἔλεγε ἡ μακάρια Συγκλητικὴ, κὶ ἐκεῖνες ποὺ ἀπὸ νωθρότητα δὲν καταφέρνουν νὰ προκόψουν στὴν ἀρετὴ, καθὼς καὶ ὅσες κυριεύονται εὐκόλα ἀπὸ τὴν ἀπόγνωση, πρέπει νὰ τὶς ἐνθαρρύνουμε. Ἄν μάλιστα παρουσιάσουν ἀκόμα κὶ ἓνα μικρὸ καλὸ, νὰ τὸ θαυμάζουμε καὶ νὰ τὸ μεγαλοποιοῦμε. Ἀπεναντίας, καὶ τὰ πιὸ σοβαρὰ καὶ μεγάλα σφάλματά τους, νὰ τὰ χαρακτηρίζουμε μπροστὰ τους σὰν πολὺ μικρὰ κὶ ἀσήμαντα. Γιατὶ ὁ διάβολος, ποὺ θέλει ὅλα νὰ τὰ διαστρέφει γιὰ νὰ μᾶς κολάσει, προσπαθεῖ νὰ κρύβει ἀπὸ τοὺς ἀγωνιστὲς καὶ τοὺς ἐπιμελεῖς στὴν ἄσκηση τὶς ἁμαρτίες τους, κάνοντάς τους νὰ τὶς ξεχνοῦν, γιὰ νὰ τοὺς ρίξει ἔτσι στὴν ὑπερηφάνεια. Ἐνῶ, ἀντίθετα, στὶς ἀρχαίριες καὶ ἀστερέωτες ψυχές παρουσιάζει ἐξογκωμένα τὰ ἁμαρτήματά τους, γιὰ νὰ τὶς ρίξει σὲ ἀπελπισία.

Νὰ πῶς πρέπει λοιπὸν νὰ παρηγοροῦμε τὶς ψυχές αὐτὲς ποὺ κλονίζονται: Νὰ τοὺς θυμίζουμε τὴν ἀπέραντη συμπάθεια καὶ ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ.

Νὰ τὶς βεβαιώνουμε πῶς ὁ Κύριός μας εἶναι πολυέλεος καὶ σπλαχνικὸς καὶ μακρόθυμος, ἕτοιμος πάντα νὰ ἀνακαλέσει τὴν καταδίκη τῶν ἁμαρτωλῶν ἀνθρώπων (πρβλ. Ἰωήλ 2:13). Σ' αὐτὲς τὶς ψυχές νὰ φέρνουμε καὶ μαρτυρίες ἀπὸ τὶς ἅγιες Γραφές, ποὺ νὰ φανερώσουν τὴν ἀπροσμέτρητη συμπάθεια τοῦ Θεοῦ σ' ἐκείνους ποὺ ἁμάρτησαν καὶ μετανόησαν.

Νὰ τοὺς λέμε, γιὰ παράδειγμα:

- Πῶς ἡ Ραὰβ ἦταν πόρνη, ἀλλὰ σώθηκε χάρις στὴν πίστη της (Ἰησ. Ναυῆ 2:1 κ.ἔ. Ἑβρ. 11:31).
- Πῶς ὁ Παῦλος ἦταν διώκτης, ἔγινε ὅμως σκεῦος ἐκλογῆς (Πράξ. 9:1 κ.ἔ.)
- Καὶ πῶς ὁ ληστής λεηλατοῦσε καὶ σκότωνε, ἀλλὰ μ' ἓναν του μόνο λόγο ἄνοιξε πρῶτος τὴ θύρα τοῦ παραδείσου (Λουκ. 23:39-43).
- Νὰ τοὺς λέμε ἀκόμα γιὰ τὸν εὐαγγελιστὴ Ματθαῖο (Ματθ. 9:9-13) καὶ τὸν τελῶνη (Λουκ. 18:9-14) καὶ τὸν ἄσωτο (Λουκ. 15:11-32)

καὶ κάθε ἄλλη παρόμοια περίπτωση. Καὶ μὲ ὅλ' αὐτὰ νὰ στηρίζουμε τὶς ἀδύνατες ψυχές, γλιτώνοντάς τες ἀπὸ τὴν ἀπόγνωση.

Τὶς ψυχές πάλι ποὺ κυριεύονται ἀπὸ τὴν ὑπερηφάνεια, νὰ τὶς διορθώνουμε μὲ πιὸ ἐντυπωσιακὰ παραδείγματα.

Νὰ ἐνεργοῦμε δηλαδὴ σὰν τοὺς πολὺ ἔμπειρους κηπουροὺς, πού, ὅταν δοῦν ἓνα φυτὸ καχεκτικὸ καὶ ἀσθενικὸ, τὸ ποτίζουν μὲ ἄφθονο νερὸ καὶ τὸ περιποιοῦνται μὲ πολλὴ φροντίδα, γιὰ ν' ἀναπτυχθεῖ καὶ νὰ δυναμώσει. Ἐνῶ, ἀντίθετα, ὅταν δοῦν σ' ἓνα φυτὸ πρόωρα βλαστάρια, κλαδεύουν τὰ περιττά, γιὰ νὰ μὴν ξεραθοῦν σύντομα. Ἀλλὰ καὶ οἱ γιατροί, σ' ἄλλους ἀρρώστους συνιστοῦν πολυφαγία καὶ κινητικότητα, ἐνῶ σ' ἄλλους ἐπιβάλλουν μακρόχρονη διαίτα καὶ ἀκίνησία».

Από τὸ Γεροντικό

Ἔνας στρατιώτης ρώτησε τὸν ἀββᾶ Μιῶς, ἂν ἄραγε ὁ Θεὸς δέχεται τὴ μετάνοια τοῦ ἁμαρτωλοῦ.

Καὶ ὁ ἀββᾶς, ἀφοῦ τὸν δίδαξε μὲ πολλοὺς λόγους, εἶπε:

- Πές μου, ἀγαπητέ. Ἄν σχιστεῖ τὸ χιτῶνίό σου, τὸ πετᾶς;

- Ὅχι, ἀπάντησε ἐκεῖνος. Τὸ ράβω καὶ τὸ χρησιμοποιοῦ πάλι.

- Ἄν λοιπὸν ἐσὺ λυπᾶσαι τὸ ροῦχο σου, τοῦ εἶπε τότε ὁ γέροντας, δὲν θὰ λυπηθεῖ ὁ Θεὸς τὸ δικό

του πλάσμα;

Ένας αδελφός ρώτησε τὸν ἀββᾶ Ποιμένα:

- Έκανα ἄμαρτία μεγάλη, καὶ θέλω νὰ μείνω σὲ μετάνοια τρία χρόνια.

- Πολὺ εἶναι, τοῦ λέει ὁ γέροντας.

Ρώτησαν τότε κάποιοι, πὸν βρίσκονταν ἐκεῖ:

- Φτάνουν σαράντα μέρες;

- Πολὺ εἶναι, εἶπε πάλι ὁ ἀββᾶς. Ἐγὼ νομίζω πὼς, ἂν ἓνας ἄνθρωπος μετανοήσῃ μ' ὅλη του τὴν καρδιά καὶ δὲν συνεχίσει ν' ἄμαρτάνει πιά, ἀκόμα καὶ σὲ τρεῖς μέρες τὸν δέχεται ὁ Θεός.

Κάποιος ἄλλος ρώτησε πάλι τὸν ἀββᾶ Ποιμένα:

- Ἄν ἓνας ἄνθρωπος ἄμαρτήσῃ καὶ μετανοήσῃ, τὸν συγχωρεῖ ὁ Θεός;

Καὶ ὁ γέροντας τοῦ ἀποκρίθηκε:

- Ὁ Θεός ἔδωσε ἐντολὴ στοὺς ἀνθρώπους αὐτὸ νὰ κάνουν. Δὲν θὰ τὸ κάνει λοιπόν, πολὺ περισσότερο, ὁ ἴδιος;

Γιατὶ πρόσταξε τὸν Πέτρο νὰ συγχωρεῖ «ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτὰ» (Ματθ. 18:22) ὅσους ἄμαρτησαν καὶ μετανόησαν.

Ένας αδελφός ρώτησε τὸν ἀββᾶ Σισώη:

- Τί νὰ κάνω, ἀββᾶ, πὸν ἔπεσα;

Τοῦ λέει ὁ γέροντας:

- Νὰ σηκωθεῖς.

- Σηκώθηκα καὶ ξανάπεσα.

- Νὰ σηκωθεῖς πάλι καὶ πάλι.

- Μέχρι πότε;

- Μέχρι πὸν νὰ σὲ βρεῖ ὁ θάνατος εἴτε σὸ καλὸ εἴτε στὴν πτώση. Γιατὶ σ' ὅποια κατάσταση βρεθεῖ τότε ὁ ἄνθρωπος, σ' αὐτὴ καὶ φεύγει.

Σ' έναν αδελφό, πού ἔπεσε σὲ ἁμαρτία, φανερώθηκε ὁ σατανᾶς καὶ τοῦ λέει:

- Δὲν εἶσαι χριστιανός!

Μὰ ὁ ἀδερφός τοῦ ἀποκρίθηκε:

- Ὅτι καὶ νά' μαι, τώρα σ' ἀφήνω καὶ φεύγω!

- Σοῦ τὸ λέω, θὰ πᾶς στὴν κόλαση! Ἐπέμεινε ὁ σατανᾶς.

- Δὲν εἶσαι σὺ ὁ κριτής μου οὔτε ὁ Θεός μου! τοῦ λέει ὁ ἀδελφός.

Ἔτσι, καθὼς δὲν κατόρθωνε τίποτα ὁ σατανᾶς, σηκώθηκε κι ἔφυγε. Ὁ ἀδελφός, πάλι, μετανόησε εὐλικρινὰ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ἔγινε ἀγωνιστής.

Ἄλλος ἀδελφός ρώτησε τὸν ἴδιο γέροντα:

- Πάτερ, τί ἐννοεῖ ὁ προφήτης λέγοντας, «οὐκ ἔστι σωτηρία αὐτῷ ἐν τῷ Θεῷ αὐτοῦ;» (Ψαλμ. 3:3).

- Ἐννοεῖ τοὺς λογισμοὺς τῆς ἀπελπισίας, εἶπε ὁ γέροντας, πού ὑποβάλλουν οἱ δαίμονες σ' ὅποιον ἁμάρτησε. Τοῦ λένε, δηλαδή, ὅτι ὁ Θεός δὲν πρόκειται πιά νὰ τὸν σώσει, καὶ ἔτσι προσπαθοῦν νὰ τὸν γκρεμίσουν στὰ βάραθρα τῆς ἀπογνώσεως. Τέτοιους λογισμοὺς ὁμως πρέπει νὰ τοὺς διώχνει ὁ ἄνθρωπος μὲ τὰ λόγια:

«Κύριος καταφυγή μου, ὅτι αὐτὸς ἐκσπάσει ἐκ παγίδος τοὺς πόδας μου» (πρβλ. Ἐξοδ. 17:15. Ψαλμ. 24:15).

Πῶς πρέπει νὰ μετανοοῦμε

Νὰ μὴν ἀναβάλλουμε τὴ μετάνοια γιὰ τὸ μέλλον. Μετὰ τὸ θάνατο δὲν ὑπάρχει διόρθωση.

Τοῦ ἀββᾶ Μάρκου

Ἄν κάποιος πέσει σὲ μία ἁμαρτία καὶ δὲν λυπηθεῖ ἀνάλογα μὲ τὸ σφάλμα του, εὐκόλα θὰ ξαναπιαστεῖ στὸ ἴδιο δίχτυ.

Ὅταν ἀποφεύγεις τὴν κακοπάθεια καὶ τοὺς ἐξευτελισμοὺς, μὴν ἰσχυρίζεσαι πῶς θὰ μετανόησεις μὲ ἄλλες ἀρετές, γιατί ἡ κενοδοξία καὶ ἡ ἀποφυγὴ τῆς κακοπάθειας ἀπὸ τὴ φύση τους ὑποδουλώνουν στὴν ἁμαρτία ἀκόμα καὶ μὲ εὐλογεσ προφάσεις.

Τοῦ ἀγίου Ἐφραὶμ

Ἀδελφοί, ὁ τωρινὸς καιρὸς εἶναι καιρὸς γιὰ μετάνοια. Μακάριος λοιπὸν εἶναι ἐκεῖνος, πού δὲν ἔπεσε καθόλου στὰ δίχτυα τοῦ ἐχθροῦ. Μακάριος εἶναι γιὰ μένα κι ἐκεῖνος πού ἔπεσε στὰ δίχτυα του, ἀλλὰ κατόρθωσε νὰ τὰ σκίσει καὶ νὰ τοῦ ξεφύγει ὅσο βρίσκεται στὴν παρούσα ζωὴ. Αὐτός, ζώντας ἀκόμα σωματικά, μπόρεσε νὰ ξεφύγει ἀπὸ τὸν πόλεμο καὶ νὰ σωθεῖ, ὅπως ξεγλιστράει τὸ ψάρι ἀπὸ τὸ δίχτυ. Γιατί τὸ ψάρι, καὶ νὰ πιαστεῖ, ἂν σκίσει τὸ δίχτυ καὶ ὀρμήσει πρὸς τὸ βυθό, ὅσο βέβαια εἶναι ἀκόμα στὸ νερό, σώζεται. Ἄν ὁμως τὸ τραβήξουν στὴ στεριά, τότε πιά δὲν μπορεῖ νὰ

βοηθήσει τὸν ἑαυτό του. Ἔτσι κι ἐμεῖς. Ὅσο εἴμαστε σ' αὐτὴ τὴ ζωὴ, ἔχουμε πάρει τὴ δύναμη καὶ τὴν ἐξουσία ἀπὸ τὸ Θεὸ νὰ σπάσουμε μόνοι μας τὶς ἀλυσίδες τῶν θελημάτων τοῦ ἐχθροῦ, νὰ πετάξουμε τὸ φορτίο τῶν ἁμαρτιῶν μας μὲ τὴ μετάνοια καὶ νὰ σωθοῦμε, κερδίζοντας τὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Ἄν ὅμως μᾶς προφτάσει τὸ φοβερὸ ἐκεῖνο πρόσταγμα, ἂν ἡ ψυχὴ χωριστεῖ ἀπὸ τὸ σῶμα καὶ τὸ σῶμα μπῆ στὸν τάφο, τότε δὲν μποροῦμε πιά νὰ βοηθήσουμε τὸν ἑαυτό μας - ὅπως ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ μὲ τὸ ψάρι, ποὺ τὸ τράβηξαν ἀπ' τὸ νερὸ καὶ τὸ ἐκλείσαν μέσα σὲ δοχεῖο.

Ἀδελφέ, μὴν πείς, «Σήμερα ἁμαρτάνω καὶ αὔριο μετανοῶ», γιατί δὲν ἔχεις σιγουριά. Στὸν Κύριο ἀνήκει ἡ φροντίδα γιὰ τὸ αὔριο.

Τοῦ ἀββᾶ Ἰσαὰκ

Σ' αὐτὰ ποὺ ἔχασες τὴν ἀρετὴ, σ' αὐτὰ νὰ τὴν ἀποκτήσεις καὶ πάλι. Χρωστᾶς χρυσάφι στὸ Θεό; Δὲν δέχεται νὰ τοῦ δώσεις μαργαριτάρι. Ἔχασες, γιὰ παράδειγμα, τὴν ἀγνεία σου; Ὁ Θεὸς δὲν δέχεται ἀπὸ σένα ἐλεημοσύνη, ὅσο ἐπιμένεις στὴν πορνεία. Σοῦ ζητᾷ τὸν ἐξαγνισμό τοῦ σώματος, ἐπειδὴ αὐτὴ τὴν ἐντολὴ ἀθέτησες, νικημένος ἀπὸ τὸ φθόνο τοῦ διαβόλου. Τί κι ἂν πολεμᾶς τὸν ὕπνο ἀγρυπνώντας; Τί κι ἂν καταγίνεσαι μὲ τὴ νηστεία; Καθόλου δὲν θὰ σὲ ὠφελήσουν αὐτὰ ἐνάντια σ' ἐκεῖνο τὸ πάθος. Γιατὶ κάθε ἀρρώστια, εἴτε ψυχικὴ εἴτε σωματικὴ, μὲ τὰ δικά της καὶ κατάλληλα φάρμακα θεραπεύεται.

Ὅποιος πέφτει στὴν ἁμαρτία γιὰ δευτέρη φορὰ, μὲ τὴν ἐλπίδα τῆς κατοπινῆς μετάνοιας, αὐτὸς πορεύεται μὲ πανουργία ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Τὸν ἄνθρωπο αὐτὸν τὸν βρίσκει ἀπροσδόκητα ὁ θάνατος. Κι ἔτσι δὲν φτάνει στὸν καιρὸ ποὺ, σύμφωνα μὲ τὴν ἐλπίδα του, θὰ μετανοοῦσε.

Ἀπὸ τὸ Γερωνικό

Ἔνας ἀδελφὸς ἔκανε συνεχῶς αὐτὴ τὴν προσευχὴ στὸ Θεό:

- Κύριε, δὲν ἔχω φόβο Θεοῦ! Στείλε μου λοιπὸν κεραυνὸ ἢ καμιὰν ἄλλη τιμωρία ἢ ἀρρώστια ἢ δαιμόνιο, μήπως κι ἔτσι ἔρθει σὲ φόβο ἢ πωρωμένη μου ψυχὴ.

Ἄλλοτε πάλι παρακαλοῦσε κι ἔλεγε:

- Ξέρω πὼς ἔχω πολὺ ἁμαρτήσῃ ἐνώπιόν Σου, Δέσποτα, καὶ πὼς εἶναι ἀναρίθμητα τὰ σφάλματά μου. Γι' αὐτὸ καὶ δὲν τολμῶ νὰ Σοῦ ζητήσω νὰ μὲ συγχωρέσεις. Ἄν ὅμως εἶναι δυνατὸν, συγχώρεσέ με γιὰ τὴν εὐσπλαχνία Σου. Ἄν πάλι εἶναι ἀδύνατον, τουλάχιστον τιμώρησέ με στὴ ζωὴ αὐτὴ καὶ μὴ μὲ κολάσεις στὴν ἄλλη. Κι ἂν εἶναι καὶ τοῦτο ἀκόμη ἀδύνατον, στείλε μου ἐδῶ ἓνα μέρος τῆς τιμωρίας καὶ ἀλάφρωσέ μου ἐκεῖ τὴν κόλαση. Ἄρχισε μόνο ἀπὸ τώρα νὰ μὲ τιμωρεῖς. Ἀλλὰ τιμώρησέ με σπλαχνικά, ὄχι μὲ τὴν ὀργὴ Σου, Δέσποτα.

Ἔτσι λοιπὸν μετανοοῦσε ἓναν ὀλόκληρο χρόνον κι αὐτὰ ἔλεγε μὲ δάκρυα ἱκετευτικά, ὀλόθερμα καὶ ὀλόψυχα, λιώνοντας καὶ τσακίζοντας σῶμα καὶ ψυχὴ μὲ νηστεία καὶ ἀγρυπνία καὶ ἄλλες κακουχίες.

Μιὰ μέρα καθὼς καθόταν καταγῆς, ὅπως συνήθιζε, θρηνώντας καὶ φωνάζοντας σπαραχτικά, ἀπὸ τὴν πολλὴ του λύπη, νύσταξε κι ἀποκοιμήθηκε.

Καὶ νά! Παρουσιάζεται μπροστὰ τοῦ ὁ Χριστὸς καὶ τοῦ λέει μὲ φωνὴ γεμάτη ἰλαρότητα:

- Τί ἔχεις, ἄνθρωπέ μου; Γιατὶ κλαῖς ἔτσι;

Ὁ ἀδελφὸς Τὸν ἀναγνώρισε καὶ ἀποκρίθηκε ἔντρομος:

- Γιατὶ ἔπεσα, Κύριε!

- Ἐ, σήκω!

- Δὲν μπορῶ, Δέσποτα, ἂν δὲν μοῦ δώσεις τὸ χέρι Σου!

Τότε Ἐκεῖνος ἄπλωσε τὸ χέρι Του, ἔπιασε τὸν ἀδελφὸ καὶ τὸν σήκωσε.

Μὰ κι ὅταν αὐτὸς σηκώθηκε, συνέχισε νὰ θρηνεῖ.

- Γιατὶ κλαῖς, ἄνθρωπέ μου; Γιατὶ εἶσαι λυπημένος; τοῦ ξαναλέει ὁ Κύριος μὲ ἀπαλὴ καὶ ἰλαρὴ πάλι φωνή.

- Δὲν θέλεις, Κύριε, νὰ κλαίω καὶ νὰ λυπᾶμαι, ἀπάντησε ὁ ἀδελφός, πού τόσο πολὺ Σὲ πίκρανα, ἂν καὶ ἀπόλαυσα τόσα ἀγαθὰ ἀπὸ Σένα;

Ἐκεῖνος ἄπλωσε ξανά τὸ χέρι Του, τ' ἀκούμπησε στὸ κεφάλι τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τοῦ εἶπε:

- Μὴ λυπᾶσαι πιά. Γιατὶ ἂν ἔδωσα τὸ αἷμα μου γιὰ σένα, πολὺ περισσότερο θὰ δώσω συγχώρηση καὶ σὲ σένα καὶ σὲ κάθε ἄλλη ψυχὴ πού γνήσια μετανοεῖ.

Μόλις συνήλθε ὁ ἀδελφὸς ἀπὸ τὴν ὀπτασία, ἔνιωσε τὴν καρδιά του γεμάτη χαρὰ. Ἔτσι πληροφορήθηκε πὼς ὁ Θεὸς τὸν ἐλέησε. Κι ἀπὸ τότε ζοῦσε μὲ πολλὴ ταπείνωση, εὐχαριστώντας Τον.

Εἶπε ἓνας γέροντας:

Ἄν πέσεις σὲ μία ἁμαρτία καὶ σηκωθεῖς κι ἀρχίσεις νὰ θλίβεσαι καὶ νὰ μετανοεῖς γι' αὐτήν, πρόσεξε νὰ μὴ σταματήσεις τὴ λύπη καὶ τοὺς στεναγμοὺς ἐνώπιον τοῦ Κυρίου ὡς τὴν ἡμέρα τοῦ θανάτου σου. Ἀλλιῶς θὰ πέσεις πάλι γρήγορα στὸν ἴδιο βόθρο.

Ἡ κατὰ Θεὸν λύπη εἶναι γιὰ τὴν ψυχὴ χαλινάρι, πού δὲν τὴν ἀφήνει νὰ πέσει.

Ἕνας ἀδελφὸς ρώτησε τὸν ἀββᾶ Ποιμένα:

- Ἀββᾶ, ἦταν δυὸ ἄνθρωποι, ὁ ἓνας μοναχὸς καὶ ὁ ἄλλος κοσμικὸς. Μιὰ νύχτα ὁ μοναχὸς ἀποφάσισε νὰ πετάξει τὸ σχῆμα του μόλις θὰ ξημέρωνε. Ὁ κοσμικὸς πάλι ἀποφάσισε νὰ γίνεῖ μοναχὸς. Καὶ οἱ δυὸ ὅμως πέθαναν τὴν ἴδια νύχτα, κι ἔτσι δὲν πρόφτασαν νὰ πραγματοποιήσουν τίς προθέσεις τους. Σὰν τί θὰ θεωρηθοῦν ἄραγε;

Καὶ ὁ γέροντας ἀποκρίθηκε.

- Ὁ μοναχὸς πέθανε σὰν μοναχὸς καὶ ὁ κοσμικὸς πέθανε σὰν κοσμικὸς. Γιατὶ ἔφυγαν στὴν κατάσταση πού βρέθηκαν.

Διηγούνταν για κάποιον γέροντα, πώς, όταν οί λογισμοί του ἔλεγαν, «Ἄφησε σήμερα, καὶ αὐριο μετανοεῖς», τοὺς πολεμοῦσε λέγοντας: «Ὅχι! Σήμερα θὰ μετανοήσω, καὶ αὐριο ἂς γίνῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Εἶπε ἓνας γέροντας:

- Κακία ποὺ δὲν πραγματοποιήθηκε, κακία δὲν εἶναι. Καὶ ἀρετὴ ποὺ δὲν πραγματοποιήθηκε, ἀρετὴ δὲν εἶναι.

Πρέπει πάντοτε νὰ θυμόμαστε τὸ θάνατο

Πρέπει πάντοτε νὰ θυμόμαστε τὸ θάνατο καὶ τὴ μέλλουσα κρίση, γιὰτὶ ἐκεῖνοι ποὺ δὲν τὰ περιμένουν, εὐκόλα κυριεύονται ἀπὸ τὰ πάθη.

Τοῦ ἀββᾶ Ἡσαΐα

Τρία πράγματα ἀποκτᾶ μὲ δυσκολία ὁ ἄνθρωπος - καὶ εἶναι αὐτὰ ποὺ συντηροῦν ὅλες τὶς ἀρετές: τὸ πένθος, τὰ δάκρυα γιὰ τὶς ἀμαρτίες του καὶ ἡ θύμηση τοῦ θανάτου του. Γιὰτὶ ὅποιος καθημερινὰ συλλογίζεται τὸ θάνατο καὶ λέει στὸν ἑαυτό του, «Μόνο τὴ σημερινὴ μέρα ἔχω νὰ ζήσω σ' αὐτὸν τὸν κόσμο», αὐτὸς ποτε δὲν θ' ἀμαρτήσει ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

Ὅποιος, ἀντίθετα, ἐλπίζει πὼς θὰ ζήσει πολλὰ χρόνια, αὐτὸς θὰ πέσει σὲ πολλὰς ἀμαρτίες.

Ὁ Θεὸς φροντίζει νὰ διατηρεῖ καθαρὸ ἀπὸ τὴν ἀμαρτία τὸ δρόμο τῆς ζωῆς ἐκεῖνου, ποὺ ἐτοιμάζεται νὰ δώσει λόγο γιὰ ὅλες του τὶς πράξεις στὸ Θεό. Ἐκεῖνος ὅμως ποὺ ἀδιαφορεῖ λέγοντας, «Ἐχω καιρὸ ὡς τότε», βρῖσκεται δίπλα στοὺς δαίμονες.

Κάθε μέρα, πρὶν πιάσεις δουλειά, νὰ θυμᾶσαι ποὺ βρίσκεσαι καὶ ποῦ πρόκειται νὰ πᾶς ὅταν χωριστεῖς ἀπὸ τὸ σῶμα. Καὶ μὴν παραμελήσεις οὔτε μία μέρα τὴν ψυχὴ σου. Νὰ παρακολουθεῖ προσεκτικὰ τὸν ἑαυτό σου, ὥστε πάντα νὰ θυμᾶται, πάντα νὰ ἔχει μπροστὰ στὰ μάτια του τὸ θάνατο καὶ τὰ αἰώνια κολαστήρια καὶ ὅσους βασανίζονται καὶ ὑποφέρουν ἐκεῖ. Καὶ νὰ θεωρεῖς τὸν ἑαυτό σου σὰν ἓναν ἀπὸ ἐκείνους μᾶλλον παρὰ ἀπὸ τοὺς ζωντανούς.

Ἀλίμονό μας! Ἐνῶ πρόκειται νὰ φύγουμε ἀπὸ τὴ γῆ, ὅπου προσωρινὰ κατοικοῦμε, καταπιανόμαστε μὲ πολύχρονες φροντίδες γιὰ γήινα καὶ φθαρτὰ πράγματα. Καὶ στὸν καιρὸ τῆς ἀναπόφευκτης ἀναχωρήσεώς μας ἀπὸ δῶ, δὲν εἶμαστε ἱκανοὶ νὰ κρατήσουμε τίποτα δικό μας.

Ἀλίμονό μας! Γιὰ κάθε πράξη τῆς ἐπίγειας ζωῆς, γιὰ κάθε ἀργὸ λόγο, γιὰ κάθε πονηρὸ καὶ ἀκάθαρο λογισμό, γιὰ κάθε ἀναθύμηση τῆς ψυχῆς θὰ λογοδοτήσουμε στὸν φοβερὸ Δικαστῆ. Ὡστόσο, λὲς καὶ εἶμαστε ἀνεύθυνοι, μιὰ ὀλόκληρη ζωὴ ἀδιαφοροῦμε γιὰ τὶς ψυχές μας. Γι' αὐτὸ μᾶς περιμένει ἐκεῖ ἡ ἄσβεστη φωτιὰ τῆς γέεννας καὶ τὸ μακρινὸ σκοτάδι καὶ τὸ ἀκοίμητο σκουληκὶ καὶ ὁ θρήνος καὶ τὸ τρίξιμο τῶν δοντιῶν καὶ τὸ αἰώνιο ντρόπιασμα μπροστὰ σὲ ὅλα τὰ οὐράνια καὶ ἐπίγεια δημιουργήματα (Ματθ. 5:22, 8:12, Μάρκ. 9:43-48, Β' Ἑσθ. 1:8-10).

Ἀλίμονό μας! Τὰ κεντρίσματα καὶ τὰ δαγκώματα τῶν φύλλων καὶ τῶν κοριῶν καὶ τῶν ψειρῶν καὶ τῶν μυγῶν καὶ τῶν κουνουπιῶν καὶ τῶν μελισσῶν δὲν τὰ ὑποφέρουμε. Δὲν φροντίζουμε ὅμως - οὔτε καὶ θέλουμε!- νὰ ξεφύγουμε ἀπὸ τὸν νοητὸ δράκοντα, ποὺ καθημερινὰ μᾶς δαγκώνει καὶ μᾶς ρουφάει καὶ μᾶς καταπληγώνει ἀπὸ παντοῦ μὲ τὰ φαρμακερὰ κεντριά τοῦ θανάτου. Πῶς

λοιπόν θα μπορούσαμε να υποφέρουμε τις φοβερές και αιώνιες τιμωρίες;

Του αγίου Έφραιμ

Αδελφέ, να περιμένεις κάθε μέρα το θάνατό σου και να ετοιμάζεσαι κατάλληλα για την πορεία εκείνη. Γιατί το φοβερό πρόσταγμα θα έρθει όταν δεν θα το περιμένεις. Και αλίμονο σ' εκείνον που θα βρεθεί άνετοιμος. Αν είσαι ακόμα νέος, ό έχθρός σου σπέρνει συχνά λογισμούς σαν κι αυτόν: «Νέος είσαι ακόμη. Απόλαυσε τις ήδονές σου, και στα γεράματά σου μετανοείς. Πόσους τάχα δεν ξέρεις, που και τις επίγειες ήδονές απόλαυσαν και τὰ οὐράνια ἀγαθὰ κέρδισαν ὕστερα μὲ τὴ μετάνοια; Τί θέλεις και λιώνεις τὸ σῶμα σου ἀπὸ τόσο μικρὴ ἡλικία, μὲ κίνδυνο ν' ἀρρωστήσεις;»

Ἐσὺ ὅμως ἐναντιώσου στὸν ἐχθρὸ και πὲς του: «Διώκτη και ἐχθρὸ τῆς ψυχῆς μου! Πάψε να μὸ βάζεις λόγια! Γιατί, ἂν μ' ἀρπάξει ὁ θάνατος στὰ νιάτα μου και δὲν προφτάσω να γεράσω, τί θ' ἀπολογηθῶ μπροστὰ στὸ βῆμα τοῦ Χριστοῦ; Νά, βλέπω πολλοὺς νεώτερους να πεθαίνουν και πολλοὺς ἡλικιωμένους να ζοῦν πολλὰ χρόνια ἀκόμη. Ἄγνωστη εἶναι στοὺς ἀνθρώπους ἡ ὥρα τοῦ θανάτου τους. Ἄν λοιπόν μὲ προλάβει ὁ θάνατος, μπορῶ να πῶ τότε στὸν Κριτὴ ὅτι μὲ πήρε νέο, και να μ' ἀφήσει για να μετανοήσω; Μήπως πάλι δὲν βλέπω, πῶς δοξάζει ὁ Κύριος ὄσους τὸν ὑπηρετοῦν ἀπὸ τὰ νιάτα ὡς τὰ γεράματά τους; Νά, στὸν προφήτη Ἰερεμία εἶπε: «Ἐμνήσθην ἐλέους νεότητός σου και ἀγάπης τελειώσεώς σου τοῦ ἐξακολουθεῖν σε ὀπίσω ἀγίου Ἰσραήλ» (πρβλ. Ἱερ. 2:2). Ἀντίθετα, ἐκείνον που συνεχῶς, ἀπὸ τὰ νιάτα ὡς τὰ γεράματά του, ἀκολουθῆσε τὸ λογισμό τῆς πλάνης, πῶς τὸν ἀποδοκίμασε ὁ προφήτης, ἂν και νέος; «Πεπαλαιωμένε ἡμερῶν κακῶν, νῦν ἤκασιν αἱ ἁμαρτίαι σου, ἄς ἐποίεις τὸ πρότερον» (Δαν. Σως.:52). Γι' αὐτὸ και τὸ Ἅγιο Πνεῦμα μακαρίζει ἐκείνους που σηκώνουν τὸ ζυγὸ τῆς ἀρετῆς ἀπὸ τὴ νεότητά τους (βλ. Θρ. Ἱερ. 3:27)... Φύγε λοιπόν ἀπὸ κοντά μου, ἐργάτη τῆς ἀνομίας και πονηρὲ σύμβουλε. Ὁ Κύριος και Θεός μου να διαλύσει τις δολοπλοκίες σου και να λυτρώσει κι ἐμένα ἀπὸ τις ἐπιβουλές σου, μὲ τὴ δύναμη και τὴ χάρη Του».

Πάντα λοιπόν, ἀγαπητέ, να ἔχεις στὸ νοῦ σου τὴν ἡμέρα τοῦ τέλους σου. Ὅταν φτάσεις πιά να πέσεις στὴν ψάθα σου ψυχομαχώντας - αλίμονο, τί φόβος και τρόμος ζώνει τὴν ψυχὴ σου τότε, και μάλιστα ἂν ἔχει τὴ συνείδηση να τὴν κατηγορεῖ!

Ἄν μὲν ἔχει κάνει κάτι καλὸ σ' αὐτὴ τὴ ζωὴ, ἂν δηλαδὴ βάσταξε θλίψεις και ἀτιμώσεις για χάρη τοῦ Κυρίου και ἔκανε ὅσα εἶναι εὐάρεστα σ' Ἐκείνον, τότε μὲ πολλὴ χαρὰ ὀδηγεῖται ἀπὸ τοὺς ἀγίους ἀγγέλους στοὺς οὐρανοὺς. Γιατί ὅπως ὁ ἐργάτης που κοπιάζει στὴ δουλειὰ ὀλόκληρη τὴν ἡμέρα, μ' ἀπαντοχὴ περιμένει τὴ δωδέκατη ὥρα, για να πάρει τὸ μεροκάματό του και να ξεκουραστῆ μετὰ τὸ μόχθο, ἔτσι ἀκριβῶς και οἱ ψυχὲς τῶν δικαίων περιμένουν ἐκείνη τὴν ἡμέρα.

Οἱ ψυχὲς ὅμως τῶν ἁμαρτωλῶν εἶναι γεμάτες ἀπὸ φόβο και τρόμο μεγάλο τὴν ὥρα ἐκείνη. Γιατί ὅπως ὁ κατάδικος, που πιάστηκε ἀπὸ τοὺς φύλακες και ὀδηγεῖται στὸ δικαστήριο, καρδιοχτυπάει και τρέμει ὀλόκληρος στὴ σκέψη τῶν βασανιστηρίων που τὸν περιμένουν, ἔτσι ἀκριβῶς και οἱ ψυχὲς τῶν ἄδικων ἀνθρώπων συνταράζονται τότε, καθὼς βλέπουν πιά καθαρὰ τὸ ἀτέλειωτο μαρτύριο τῆς αἰώνιας φωτιᾶς και τις ἄλλες τιμωρίες, τις παντοτινὲς και ἀτερμάτιστες. Κι ἂν ὁ ἁμαρτωλὸς πει τότε σ' ἐκείνους που τὸν σέρνουν, «Ἀφήστε με για λίγο να μετανοήσω», ὄχι μόνο δὲν θα τὸν ἀκούσει κανείς, ἀλλὰ θα τοῦ ποῦνε κιόλας: «Τότε που εἶχες καιρὸ, δὲν μετανοοῦσες. Και τώρα βεβαιώνεις πῶς θα μετανοήσεις; Ὅταν τὸ στάδιο ἦταν ἀνοιχτὸ για ὄλους, δὲν ἀγωνίστηκες. Και θέλεις ν' ἀγωνιστεῖς τώρα, που κλείστηκαν ὄλες οἱ πύλες και πέρασε ὁ καιρὸς τοῦ ἀγῶνα; Δὲν ἄκουσες τί εἶπε ὁ Κύριος; «Γρηγορεῖτε, ὅτι οὐκ οἶδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν...» (Ματθ. 25:13).

Γνωρίζοντας ἀπὸ τώρα, ἀγαπητέ, αὐτὰ και τὰ παρόμοια, ν' ἀγωνίζεσαι ὅσο ἔχεις ἀκόμα καιρὸ. Και να διατηρεῖς ἄσβεστη πάντα τὴ λαμπάδα τῆς ψυχῆς σου μὲ τὴν καλλιέργεια τῶν ἀρετῶν. Ἐτσι, ὅταν θα ἔρθει ὁ Νυμφίος, θα βρεθεῖς ἔτοιμος και θα μπεις μαζί Του στὸν νυφικὸ θάλαμο,

ὅπως καὶ οἱ ἄλλες παρθένες ψυχές, πού ἔζησαν σύμφωνα μὲ τὸ θέλημά Του (πρβλ. Ματθ. 25:1-13).

Ἀπὸ τὸ Γεροντικό

Ἐνας γέροντας εἶπε:

- Ὁ ἄνθρωπος πού ἔχει κάθε ὥρα τὸ θάνατο μπροστὰ στὰ μάτια του, νικάει τὴ μικροψυχία».

Ἄλλος γέροντας εἶπε:

- Σὲ κάθε ἔργο πού πρόκειται νὰ κάνεις, λέγε πάντα: «Ἄν μ' ἐπισκεφθεῖ τώρα δὲ ὁ Θεός, τί γίνεται;»

Καὶ πρόσεξε τί θὰ σοῦ ἀποκριθεῖ ὁ λογισμός. Ἄν σὲ κατακρίνει, σταμάτησε ἀμέσως καὶ ματαίωσε τὸ ἔργο πού ἔπιασες. Καταπιάσου μὲ ἄλλο, πού θὰ τὸ τελειώσεις μὲ σιγουριά. Γιατὶ ὁ πνευματικὸς ἐργάτης πρέπει νὰ εἶναι κάθε ὥρα ἔτοιμος νὰ τραβήξει τὸ δρόμο του (πρὸς τὴν αἰωνιότητα). Εἶτε λοιπὸν κάθεσαι στὸ ἐργόχειρο εἶτε βαδίζεις στὸ δρόμο εἶτε τρῶς, τοῦτο λέγε πάντα μέσα σου:

«Ἄν αὐτὴ τὴ στιγμή μὲ καλέσει ὁ Θεός, τί γίνεται;» Βλέπε ὕστερα τί ἀπάντηση σοῦ δίνει ἡ συνείδησή σου καὶ κάνε χωρὶς χρονοτριβὴ ὅ,τι σοῦ λέει. Θέλοντας πάλι νὰ μάθεις ἂν ἐλεήθηκες, ξαναρώτησε τὴ συνείδησή σου. Καὶ μὴ σταματήσεις νὰ ρωτᾶς, ὥσπου νὰ πληροφορηθεῖ ἡ καρδιά σου καὶ νὰ σοῦ πεῖ ἡ συνείδησή σου: «Πιστεύουμε ὅτι ὅπωςδήποτε ἡ εὐσπλαχνία τοῦ Θεοῦ θὰ μᾶς ἐλεήσει».

Πρόσεχε ὅμως, μήπως ἡ καρδιά σου λέει αὐτὸ τὸ λόγο μὲ δισταγμό.

Γιατὶ κι ἂν ἀκόμα ἔχει ἐπιφυλακτικότητα ἴσαμε μία τρίχα, τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ εἶναι μακριὰ ἀπὸ σένα.

Εἶπε ὁ ἀββᾶς Εὐάγγελος:

- Νὰ θυμᾶσαι πάντα τὴν αἰώνια κρίση καὶ νὰ μὴν ξεχνᾶς ὅτι θὰ πεθάνεις. Ἐτσι δὲν θὰ υπάρξει ἐνοχὴ στὴν ψυχὴ σου.

Εἶπε ὁ ἀββᾶς Ἡλίας:

- Ἐγὼ τρία πράγματα φοβᾶμαι πάντα:

Ἐπὶ θὰ βγαίνει ἡ ψυχὴ μου ἀπὸ τὸ σῶμα, ὅταν θὰ βρίσκομαι μπροστὰ στὸ Θεό, καὶ ὅταν θὰ βγεῖ ἡ ἀπόφαση ἐναντίον μου.

Ἀνέκφραστη εἶναι ἡ χαρὰ καὶ ἡ δόξα

Ἀνέκφραστη εἶναι ἡ χαρὰ καὶ ἡ δόξα πού περιμένουν τοὺς ἁγίους στὸν οὐρανό, γι' αὐτὸ καὶ

πρέπει να τις ποθοῦμε ολόψυχα.

Τοῦ ἁγίου Μαξίμου

Ἄν γι' αὐτὸ ἐγίνε γιὸς ἀνθρώπου καὶ ἀνθρώπος ὁ Θεὸς Λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ Πατέρα, γιὰ νὰ κάνει δηλαδὴ θεοὺς καὶ παιδιὰ τοῦ Θεοῦ τοὺς ἀνθρώπους, ἄς πιστέψουμε πὼς θὰ φτάσουμε ἐκεῖ, πὶὸ ψηλὰ ἀπ' ὅλους τοὺς οὐρανοὺς, ὅπου τώρα εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Χριστός, σὰν κεφαλὴ ὅλου τοῦ σώματος (Κόλ. 1:18), κι ἔχει γίνε γιὰ χάρη μας πρόδρομός μας (Ἐβρ. 6:20) πρὸς τὸν Πατέρα μὲ τὴ δική μας φύση. Γιατὶ στὴ σύναξη τῶν θεῶν, δηλαδὴ αὐτῶν ποὺ θὰ σωθοῦν, θὰ σταθεῖ στὴ μέση ὁ Θεὸς (Ψαλμ. 81:1), μοιράζοντας τὶς ἀμοιβὲς τῆς οὐράνιας μακαριότητος, χωρὶς νὰ ὑπάρχει καμιά ἀπόσταση ἀνάμεσα σ' Αὐτὸν καὶ τοὺς ἄξιους.

Μερικοὶ λένε πὼς ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν εἶναι ἡ ζωὴ τῶν ἀξίων στοὺς οὐρανοὺς. Ἄλλοι πάλι, πὼς εἶναι ἡ ὁμοία μὲ τῶν ἀγγέλων κατάστασι τῶν σωζόμενων. Ἄλλοι, τέλος, πὼς εἶναι ἡ μορφὴ τῆς ἴδιας τῆς θεϊκῆς ὠραιότητος ἐκείνων ποὺ φόρεσαν «τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου» (Α΄ Κορ. 15:49). Ἐγὼ πάντως νομίζω, πὼς καὶ οἱ τρεῖς αὐτὲς γνώμες συμφωνοῦν μὲ τὴν ἀλήθεια. Γιατὶ σὲ ὅλους δίνεται ἡ μελλοντικὴ χάρη, ἀνάλογα μὲ τὴν ποιότητα καὶ τὴν ποσότητα τῆς δικαιοσύνης τους (δηλαδὴ τῆς ὑπακοῆς τους στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ).

Τοῦ ἁγίου Ἐφραίμ

Ἀδελφοί μου, μεγάλη καὶ ἀσύλληπτη εἶναι ἡ δόξα ποὺ περιμένει τοὺς ἁγίους. Ἀντίθετα, ἡ δόξα τῆς ζωῆς αὐτῆς μαραινέται σὰν τὸ λουλούδι καὶ ξεραίνεται γοργὰ σὰν τὸ πράσινο χορτάρι (Ψαλμ. 36:2).

Πραγματικά, πολλοὶ δυνάστες καὶ βασιλιάδες κυριάρχησαν σὲ χῶρες καὶ πολιτεῖες διάφορες, ἀλλὰ μετὰ ἀπὸ λίγο (χάθηκαν καὶ) ἦταν σὰν νὰ μὴν ὑπῆρξαν ποτέ. Πόσοι βασιλιάδες, ποὺ κυβένησαν ἔθνη πολλὰ, κατασκεύασαν ἀνδριάντες τους καὶ ἀναμνηστικὲς στήλες, νομίζοντας ὅτι μ' αὐτὰ θὰ ἔμενε τὸ ὄνομά τους καὶ μετὰ τὸ θάνατό τους, ὅταν ὅμως πῆραν ἄλλοι τὴν ἐξουσία, γκρέμισαν τοὺς ἀνδριάντες κι ἔκαναν συντρίμια τ' ἀγάλματα; Μερικοὶ μάλιστα ἀφαίρεσαν ἀπὸ τοὺς ἀνδριάντες τὶς κεφαλὰς (τῶν προκατόχων τους) καὶ τοποθέτησαν τὴ δική τους μορφὴ. Μὰ κι αὐτῶν τὰ ἔργα καταστράφηκαν ἀπὸ ἄλλους.

Ἄλλοι πάλι κατασκεύασαν γιὰ τὸν ἑαυτό τους τάφους περίφημους, καὶ πάνω σ' αὐτοὺς χάραξαν τὴ μορφὴ τους, νομίζοντας ὅτι θὰ διατηρήσουν ἔτσι τὸ ὄνομά τους αἰώνιο. Ἦρθε ὅμως ἄλλη γενιά, καὶ παραχωρήθηκαν οἱ τάφοι στὴν ἐξουσία ἐκείνων, καὶ γιὰ νὰ καθαρίσουν τοὺς τύμβους, μετέφεραν, ὅπως ἦταν φυσικό, τὰ ὀστᾶ (τῶν νεκρῶν) σὰν χαλίκια. Τί τοὺς ὠφέλησε, ἐπομένως, ὁ πολυδάπανος τύμβος ἢ ἡ πυραμίδα; Νὰ λοιπόν, ποὺ ὅλα τὰ μάταια ἔργα καταλήγουν στὸ μηδέν.

Δὲν συμβαίνει ὅμως τὸ ἴδιο καὶ μ' ἐκείνους ποὺ δοξάζει ὁ Θεός. Γιατὶ τοὺς ἐτοίμασε ζωὴ αἰώνια καὶ δόξα ἀφθαρτῆ. Ὅπως, μ' ἄλλα λόγια, τὸ φῶς τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης καὶ τῶν ἀστρῶν δὲν ἔσβησε οὔτε μειώθηκε, ἀπὸ τὴ δημιουργία τους μέχρι σήμερα, ἀλλὰ εἶναι τὸ ἴδιο πάντα ζωηρὸ καὶ δυνατὸ καὶ λαμπρὸ, γιὰ νὰ ἐκπληρώνεται ὁ σκοπὸς ποὺ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὅρισε ὁ Δημιουργὸς (γι' αὐτὰ τὰ οὐράνια σώματα), νὰ κυριαρχοῦν δηλαδὴ στὴν ἡμέρα καὶ στὴ νύχτα, ἔτσι καὶ γι' αὐτοὺς ποὺ τὸν ἀγαποῦν ὅρισε βασιλεία οὐράνια καὶ χαρὰ ἀτέλειωτη. Καὶ ὅπως ἀκριβῶς σ' αὐτὰ τὰ αἰσθητὰ ὁ Θεὸς ἀποδεικνύεται ἀξιόπιστος, ἔτσι ὅπωςδήποτε καὶ σ' ἐκεῖνα τὰ νοητὰ. Τὰ αἰσθητὰ, βέβαια, θὰ πάψουν νὰ ὑπάρχουν ὅποτε τὸ θελήσει ὁ Δημιουργός. Ἡ δόξα ὅμως τῶν ἁγίων δὲν θὰ ἔχει τέλος.

Ἄς φροντίσουμε λοιπόν νὰ δώσουμε καρποὺς ἀντάξιους τῆς μετάνοιας, γιὰ νὰ μὴν ἀποκλειστοῦμε ἀπὸ τὴ χαρὰ ἐκείνη καὶ ριχθοῦμε στὸ αἰώνιο σκοτάδι, ὅπου ἡ ὁδὸν εἶναι ἀβάσταχτη.

Νά, μπές, ἂν θέλεις, στὸν κοιτῶνα σου, κλείσε πόρτες καὶ παράθυρα, φράξε κι ὅλες τὶς χαραμάδες ποὺ βάζουν φῶς, καὶ μετὰ κάθισε ἐκεῖ μέσα. Τότε θὰ καταλάβεις πόσο βασανιστικό εἶναι τὸ σκοτάδι. Ἐ, λοιπόν, ἂν τόσο βασανίζεσαι ἐδῶ, μολοντί κάθεσαι ἤσυχος, χωρὶς πόνους καὶ μαρτύρια, καὶ μολοντί ἔχεις τὴ δυνατότητα νὰ βγεις μετὰ ἀπὸ λίγο στὸ φῶς, πόση ἄραγε ὀδύνη νομίζεις ὅτι θὰ ἔχει ἐκεῖνο τὸ πηχτὸ σκοτάδι, ὅπου, ὅσοι μιὰ γιὰ πάντα ρίχθηκαν, θὰ κλαῖνε καὶ θὰ τρίζουν τὰ δόντια τους καὶ θὰ τιμωροῦνται αἰώνια ἀπὸ τὴν ἄσβηστη φωτιά (Ματθ. 8:12, 13:42, 50);

Ἄς σκεφτοῦμε, ἐπιπλέον, καὶ πόση ντροπὴ θὰ νιώσουμε πρὶν ἀκόμα πᾶμε στὴν κόλαση, ὅταν ἀπὸ τὴ μιὰ θὰ δοῦμε τοὺς ἁγίους νὰ ντύνονται τὴν ὀλοφώτεινη καὶ ἀπερίγραπτη ἐκείνη στολή, ποὺ ἔφτιαξαν οἱ ἴδιοι με τὰ καλά τους ἔργα, κι ἀπὸ τὴν ἄλλη θὰ βλέπουμε τοὺς ἑαυτοὺς μας ὄχι μόνο γυμνοὺς ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀστραφτερὴ δόξα, μὰ καὶ μελανιασμένους καὶ ζοφεροὺς καὶ βρωμεροὺς, ἔτσι ὅπως ἐτοιμαστήκαμε ἀπὸ ἐδῶ μὲ τὰ σκοτεινὰ ἔργα καὶ τὴ σπατάλη καὶ τὴν ἀσωτία μας.

Ἄς κλάψουμε λοιπὸν ἐνώπιον τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ μας, γιὰ νὰ βροῦμε τὸ ἔλεός Του.

Ὁ ἀγῶνας μας δὲν γίνεται γιὰ χρήματα, πού, κι ἂν τὰ χάσει κανεὶς, μπορεῖ πάλι ν' ἀποκτήσει ἄλλα στὴ θέση τους. Ὁ κίνδυνος εἶναι γιὰ τὴν ψυχὴ μας, πού, ἂν τὴ χάσουμε, δὲν μποροῦμε πιά νὰ τὴν ξαναβροῦμε, σύμφωνα μ' αὐτὸ ποὺ ἔχει γραφτεῖ: «Τί ὠφελεῖται ἄνθρωπος ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδῆσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;» (Ματθ. 16:26).

Ἄς συλλογιστοῦμε μόνο, πῶς οἱ στρατιῶτες τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας, ἂν καὶ παίρνουν τιποτένια δῶρα ἀπὸ τὸ βασιλιά, ὅμως κινδυνεύουν πρόθυμα ὡς τὸ θάνατο γιὰ χάρη του. Πόσο περισσότερο λοιπὸν ἐμεῖς, ποὺ πήραμε τέτοιες διαβεβαιώσεις (ἀπὸ τὸ Θεό), ὀφείλουμε νὰ μὴν παραμελοῦμε τὴν ἐργασία τῆς ἀρετῆς, γιὰ νὰ σωθοῦμε ἀπὸ τὴ μέλλουσα κρίση καὶ νὰ κερδίσουμε τὰ ἄροητα ἀγαθὰ;

Ἀλλὰ ἄς ἀναλογιστοῦμε καὶ τοῦτο: Τὸν καύσωνα τοῦ ἡλίου ἢ τὴν ἔνταση τοῦ πυρετοῦ δὲν μποροῦμε νὰ τὰ ὑποφέρουμε. Πῶς τότε θὰ σηκώσουμε τὸ κάψιμο τῆς αἰώνιας φωτιᾶς, ποὺ καίει ἀκατάπαυστα καὶ χωρὶς νὰ καταστρέφει ἐκεῖνο ποὺ καίει;

Κι ἂν θέλεις, ἀγαπητέ μου, κάνε μιὰ δοκιμὴ ἀπὸ τώρα μὲ τὴν ὑλικὴ φωτιά, καὶ θὰ καταλάβεις, πόσο ἀνυπόφορο εἶναι ἐκεῖνο τὸ μαρτύριο. Ἄναψε δηλαδὴ τὸ λυχνάρι καὶ βάλε πάνω στὴ φλόγα τὴν ἄκρη τοῦ δαχτύλου σου. Ἄν μπορεῖς νὰ βαστάξεις τὸν πόνο, ἴσως μπορέσεις ν' ἀντέξεις κι ἐκεῖ. Ἄν ὅμως δὲν μπορεῖς νὰ ὑποφέρεις τοὺς πόνους ἀπ' αὐτὸ τὸ μικρὸ κάψιμο, τί θὰ κάνεις ὅταν τὸ σῶμα σου ὀλόκληρο θὰ ριχθεῖ μαζί μὲ τὴν ψυχὴ σ' ἐκείνη τὴ φοβερὴ καὶ ἄσβηστη φωτιά;

Ἀπὸ τὸ Γεροντικό

Εἶπε κάποιος γέροντας:

- Μὴν ἀπορεῖς πού, ἂν καὶ ἄνθρωπος, μπορεῖς νὰ γίνεις ἄγγελος.

Γιατὶ κι ἐμᾶς ἀγγελικὴ δόξα μᾶς περιμένει. Αὐτὴν ὅμως ὁ ἀγωνοθέτης (Χριστός) τὴν ὑπόσχεται σ' ἐκείνους ποὺ ἀγωνίζονται.

Εἶπε ὁ ἀββᾶς Ὑπερέχιος:

- Νὰ ἔχεις παντοτινὰ τὸ νοῦ σου στὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, καὶ εὐκολα θὰ τὴν κληρονομήσεις.

Οί θεοφιλείς γονεῖς

Οί θεοφιλείς γονεῖς ὄχι μόνο χαίρονται, ἀλλὰ καὶ προτρέπουν τὰ παιδιά τους νὰ ὑπομένουν πειρασμούς γιὰ τὸν Κύριο καὶ κινδύνους γιὰ τὴν ἀρετή.

Ἀπὸ τὸ μαρτύριο τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων

Οἱ ἅγιοι Τεσσαράκοντα Μάρτυρες βρισκόνταν στὸ στάδιο τῆς ἀθλήσεως. Τὸ πρωί, μετὰ τὴν ὀλονύκτια ὀρθοστασία τους μέσα στὴ λίμνη καὶ τὴν ἀλύγιστη καρτερικότητά τους στὴν ἀβάσταχτη παγωνιά, τοὺς τραβοῦσαν στὴν ἀκρολιμνιά γιὰ νὰ τοὺς συντριψοῦν τὰ πόδια μὲ ρόπαλα.

Ἡ μητέρα ἐνὸς ἀπ' αὐτοὺς ἔμενε ἐκεῖ δίπλα τους, ὅσο βασανίζονταν, παρατηρώντας τὸ γιό της. Αὐτὸς ἦταν, βλέπετε, πὶο νέος ἀπ' ὄλους στὴν ἡλικία, καὶ ἡ μητέρα του φοβόταν μήπως τὰ νιάτα καὶ ἡ ἀγάπη στὴ ζωὴ τὸν κάνουν κάποια στιγμή νὰ δειλιάσει καὶ νὰ φανεῖ ἔτσι ἀνάξιος τῆς στρατιωτικῆς ιδιότητος καὶ τιμῆς. Στεκόταν λοιπὸν καὶ τὸν παρακολουθοῦσε προσεκτικά, μὲ τὴ στάση καὶ τὸ βλέμμα της, καὶ τοῦ ἔδινε θάρρος, τεντώνοντας πρὸς τὸ μέρος του τὰ χέρια της καὶ λέγοντας:

- Παιδί μου γλυκύτατο! Τοῦ οὐράνιου Πατέρα πιά παιδί! Κάνε λίγη ἀκόμα ὑπομονή, καὶ θὰ γίνεις τέλειος! Μὴ φοβηθεῖς τὰ βασανιστήρια. Γιατί, δές, σοῦ παραστέκεται βοηθὸς ὁ Χριστός. Καμιὰ πίκρα, καμιὰ ταλαιπωρία δὲν θὰ σὲ βρεῖ πιά. Ὅλ' αὐτὰ πέρασαν. Τὰ ἔχεις ὅλα νικήσει μὲ τὴ γενναιότητά σου. Ἀπὸ δῶ καὶ πέρα χαρὰ, ἡδονή, ἄνεση, εὐφροσύνη... Αὐτὰ θὰ γευθεῖς, βασιλεύοντας μαζί μὲ τὸ Χριστὸ καὶ πρεσβεύοντας σ' Ἐκεῖνον καὶ γιὰ μένα, ποὺ σὲ γέννησα.

Μετὰ τὴ συντριβὴ λοιπὸν τῶν ποδιῶν τους, οἱ ἅγιοι παρέδωσαν τὶς ψυχές τους στὸ Θεό. Καὶ οἱ στρατιῶτες ἔφεραν ἀμάξια καὶ ἔβαλαν σ' αὐτὰ τὰ ἱερὰ σώματα, γιὰ νὰ τὰ μεταφέρουν στὴν ὄχθη τοῦ γειτονικοῦ ποταμοῦ. Ἐπειδὴ ὅμως παρατήρησαν πῶς ὁ νέος ἐκεῖνος, ποὺ λεγόταν Μελίτων, ἀνάσαινε ἀκόμα, τὸν ἄφησαν ἔτσι, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ ζήσει.

Σὰν εἶδε ἡ μητέρα του ὅτι αὐτὸς μονάχα ἔμεινε πίσω, τῆς ἦρθε βαρὺ, σὰν θάνατος δικός της καὶ τοῦ παιδιοῦ της. Παράβλεψε λοιπὸν τὴ γυναικεία ἀδυναμία καὶ λησμόνησε τὴ μητρικὴ εὐσπλαχνία. Σήκωσε τὸ γιό της στοὺς ὤμους κι ἀκολουθοῦσε γενναίῳψυχα τὰ ἀμάξια, πιστεύοντας πῶς τότε μόνο θὰ ζοῦσε, ὅταν θὰ τὸν ἔβλεπε νὰ εἶναι τελειωμένος καὶ νεκρός.

Τὴν ὥρα λοιπὸν ποὺ τὸν κουβαλοῦσε, αὐτὸς ξεψύχησε. Τότε πιά ἡ μητέρα του ἀπαλλάχθηκε ἀπὸ τὶς φροντίδες. Σκιρτώντας δυνατὰ ἀπ' τὴ μεγάλη της χαρὰ γιὰ τὸ τέλος τοῦ γιοῦ της, μεταφέρει τὸν πολυαγαπημένο της νεκρὸ μέχρι τὸν τόπο, ὅπου ἦταν τὰ σώματα τῶν ἁγίων, τὸν βάζει πάνω σ' αὐτὰ καὶ τὸν συναριθμεῖ μαζί τους, γιὰ νὰ μὴ χωριστεῖ ἀπὸ τὰ σώματά τους οὔτε τὸ σῶμα ἐκεῖνου, ποὺ τὴν ψυχὴ του βιαζόταν νὰ συναριθμήσει μὲ τὶς ψυχές τους.

Ἀνάβουν τότε μεγάλη φωτιά οἱ ὑπηρέτες τοῦ ἐχθροῦ (διαβόλου) καὶ κατακαίνε τὰ σώματα τῶν ἁγίων. Ὑστερὰ τὰ πέταξαν στὸ ποτάμι, ἐπειδὴ φθονοῦσαν τὰ λείψανα τῶν χριστιανῶν. Ἐκεῖνα ὅμως, ἀπὸ θεῖα βέβαια οικονομία, συγκρατήθηκαν σὲ κάποια ὄχθη καὶ διασώθηκαν. Καὶ τὰ ξαναπήραν χριστιανικὰ χέρια, χαρίζοντάς μας πλοῦτο ἀσύλληπτο.

Ἀπὸ τὸ βίῳ τοῦ ἁγίου Ἀλυπίου

Ὁ μέγας Ἀλύπιος, ἔχοντας τὴν καρδιά πυρωμένη ἀπὸ τὴν ἀγάπη στὸ Θεό, προβληματιζόταν τί νὰ κάνει στὴν παροῦσα ζωὴ, γιὰ νὰ κατορθώσει τὴν ὀλοκληρωτικὴ καὶ παντοτινὴ συμβίωσή του

μέ Αὐτόν πού ποθοῦσε, τήν ὀλοκάθαρη θεωρία Ἐκείνου μέ ὄλο του τὸ νοῦ καί τή γνήσια ἔνωση μαζί Του. Ἀποφάσισε λοιπόν ν' ἀπαρνηθεῖ τὰ πάντα καί νά φύγει, φυσικά μακριά ἀπό φίλους, συγγενεῖς, γνωστούς, κι ἀπό τήν ἴδια του τή μάνα, διαλέγοντας τὸν ἀγαθὸ δρόμο τῆς ἡσυχαστικῆς ζωῆς. Τὴν ἀπόφασή του τὴν ἐμπιστεύθηκε μόνο στή μητέρα του.

- Μάνα, τῆς εἶπε, μέ κυρίεψε πόθος φλογερὸς νά πάω κατὰ τὴν Ἀνατολή, ὅπου πολλοὶ ἔζησαν θεάρεστα καί μακάρια, διαλέγοντας τὸν ἡσυχαστικὸ βίο. Κατευόδωσέ με λοιπόν σ' αὐτὸν τὸ δρόμο καί δώσε μου τίς εὐχές σου σὰν φυλαχτό.

Σὰν ἄκουσε ἐκείνη αὐτὰ τὰ λόγια, δὲν ἔπαθε τίποτε ἀπ' ὅσα παθαίνουν οἱ γυναῖκες (συνήθως, ὅταν ἀκοῦνε παρόμοιες ἀποφάσεις τῶν παιδιῶν τους). Δὲν πρόβαλε σὰν ἐμπόδιο τὴ χρεία τῆς οὔτε τὴ μοναξιά τῆς. Δὲν εἶπε πῶς εἶναι πρῶγμα ἀσήκωτο γιὰ τίς μανάδες νά χάνουν ἓνα γιὸ τόσο καλὸ οὔτε κάτι ἄλλο παρόμοιο. Δὲν προσπάθησε νά ματαιώσει τὴν πρόθεση τοῦ ἀγαπημένου τῆς παιδιοῦ. Ποθοῦσε, βλέπετε, πραγματικά τὸ συμφέρον τοῦ γιοῦ τῆς πιὸ πολὺ ἀπὸ τὸ δικό τῆς. Ἀντίθετα, σήκωσε τὰ μάτια, ἄπλωσε τὰ χέρια καί συγκέντρωσε ὅλη τῆς τὴ σκέψη σὲ προσευχή. Ὑστερα εἶπε:

- Πήγαινε, παιδί μου. Πήγαινε ἐκεῖ πού σὲ ὀδηγεῖ ἡ κλήση τοῦ (Ἁγίου) Πνεύματος. Νά, ὁ Θεός, πού σ' Αὐτόν μέσα ζοῦμε καί σ' Αὐτόν σὲ παραδίνω, θά στείλει τὸν ἄγγελό Του μπροστά σου (Ἐξ. 23:20), γιὰ νά σὲ ὀδηγήσει ὅπου εἶναι τὸ θέλημά Του. Ἄμποτε νά σοῦ στείλει βοήθεια ἀπὸ τὸ ἅγιο κατοικητήριό Του καί νά σὲ προστατέψει ἀπὸ τὴν οὐράνια Σιών (Ψαλμ. 19:3). Νά σοῦ φορέσει σὰν θώρακα τὴ δικαιοσύνη καί νά σοῦ βάλει τὴν περικεφαλαία τῆς σωτηρίας (Ἠσ. 59:17. Ἐφ. 6:14-17). Σὰν ἥλιος τοῦ μεσημεριοῦ νά λάμψει ἡ ἀρετὴ στὰ ἔργα σου (πρβλ. Ψαλμ. 36:6), πού χάρις σ' αὐτὰ ἀγάπησες τὸ Δεσπότη περισσότερο κι ἀπὸ γονεῖς κι ἀπὸ πατριδα.

Ἦταν ἐκείνη γνήσια μάνα ἑνὸς τέτοιου γιοῦ. Καί γι' αὐτό, βάζοντας τὴν ἀρετὴ πιὸ πάνω ἀπὸ τὴ φύση, δὲν προσπάθησε νά κάνει ἢ νά πει τίποτε ἀνάξιο τῆς.

Ἐπειτα, μετὰ τὴν εὐχή, ὁ γιὸς τυλίχθηκε στὸ λαϊμὸ τῆς μάνας κι ἡ μάνα ἀγκάλιασε μέ λαχτάρα τὸ γιό, ἐνῶ βρέχονταν καί οἱ δύο τους μέ θερμὰ δάκρυα. Καί ἀφοῦ καταφιλήθηκαν, χωρίστηκαν. Ἡ μάνα κίνησε γιὰ τὸ σπίτι, καί ὁ γιὸς πῆρε τὸ δρόμο πού ποθοῦσε.

Ἀπὸ τὸ βίο τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Κλήμεντος

Ὅταν ὁ ἅγιος Κλήμης ἦταν ἀκόμα νήπιο, πέθανε ὁ πατέρας του. Ἡ μητέρα του λοιπόν, μένοντας ἔρημη ἀπὸ ἄντρα καί στηρίζοντας πιά ὅλες τῆς τίς ἐλπίδες, μετὰ τὸ Θεό, στὸ παιδί τῆς μονάχα, τοῦ ἀφοσιώθηκε μέ τόση φροντίδα, πού ἔγινε γι' αὐτὸ τὰ πάντα, καί πατέρας καί μητέρα καί δάσκαλος.

Ἐνῶ λοιπόν ὁ Κλήμης βρισκόταν μέσα σὲ τέτοια χέρια καί μεγάλωνε μέ καλὴ ἀνατροφή ἀπὸ μητέρα φιλόστοργη, ἐκείνη προαισθάνθηκε ὅτι πλησίαζε τὸ τέλος τῆς. Ἀγκάλιασε τότε μέ τρυφερότητα καί πόθο τὸ παιδί τῆς, πού δὲν εἶχε κλείσει ἀκόμα τὰ δέκα του χρόνια, τὸ φιλοῦσε γλυκά-γλυκά καί, καθὼς βιαζόταν νά τὸ κάνει ὄχι τόσο διάδοχο στὰ δικά τῆς πλούτη ὅσο κληρονόμο τῶν θησαυρῶν τοῦ οὐρανοῦ, τοῦ ἔδινε (συμβουλές καί) παραγγελίες σὰν κι αὐτές:

- Παιδί μου! Παιδί μου πολυαγαπημένο! Παιδί μου, πού, πρὶν γνωρίσεις τὸν πατέρα σου, γνώρισες τὴν ὀρφάνια, μὰ πλούτισες, κάνοντας τὸ Θεὸ πατέρα καί χρησιμοποιώντας τὴν ὀρφάνια γιὰ τὴν εὐτυχία σου! Ἐγὼ μὲν σὲ γέννησα σωματικά, μὰ ὁ Χριστὸς σὲ μεγάλωσε πνευματικά. Γνώρισε λοιπόν τὸν Πατέρα σου. Μὴ διαψεύσεις τ' ὄνομα τοῦ γιοῦ. Τὸ Χριστὸ μονάχα λάτρευε. Στὸ Χριστὸ μονάχα ἔχε ἐμπιστοσύνη. Αὐτὸς εἶναι, πραγματικά, ἡ ἀθανασία. Αὐτὸς εἶναι ἡ σωτηρία. Αὐτὸς, πού κατέβηκε γιὰ μᾶς ἀπὸ τὰ οὐράνια καί μᾶς ἀνέβασε μαζί Του καί μᾶς ἔκανε παιδιά Του καί θεούς. Ὅποιος λοιπόν μπαίνει στὴν ὑπηρεσία αὐτοῦ τοῦ Δεσπότη, θά ξεπεράσει ὅλες τίς δυσκολίες, καί ὄχι μόνο θά νικήσει τοὺς τυράννους καί τοὺς βασιλιάδες πού προσκυνοῦν τὰ

εἶδωλα, μὰ καὶ θὰ ντροπιάσει ἀκόμα κι αὐτοὺς τοὺς δαίμονες, ποὺ τιμοῦν ἐκεῖνοι, καὶ τὸν ἀρχηγὸ καὶ προστάτη τους διάβολο...

Ἐκεῖ ποὺ μιλοῦσε, τὰ μάτια της βούρκωσαν. Καὶ γεμίζοντας ἀπὸ τὴ χάρη, εἶδε θεία θεωρία καὶ ἄρχισε νὰ διηγείται προφητικά τὰ μελλούμενά του.

- ... Καὶ σὲ παρακαλῶ, ἔλεγε, γιέ μου πολυαγαπημένε, σὲ παρακαλῶ νὰ μοῦ κάνεις μία χάρη γιὰ ὅλα (ὅσα ἐγὼ ἔκανα γιὰ σένα). Ἐπειδὴ ἔφτασαν καιροὶ δύσκολοι, ἐπειδὴ φυσάει φοβερὸς ὁ ἄνεμος τοῦ διωγμοῦ τῆς ἀσέβειας καὶ ἐπειδὴ ξέρω πὼς κι ἐσὺ θὰ ὀδηγηθεῖς, ὅπως εἶπε ὁ Δεσπότης μας, «ἐπὶ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας» γιὰ χάρη Του (Λουκ. 21:12), κάνε μου, παιδί μου, αὐτὴ τὴν τιμὴ: Ἀντιστάσου γενναῖα γιὰ χάρη Του καὶ κράτησε σταθερὴ γιὰ χάρη μου τὴν ὁμολογία σου ὡς τὸ τέλος. Καὶ πιστεύω πὼς ὁ Χριστὸς μου, σπλάχνο μου, πιστεύω πὼς καὶ στὸ δικό σου κεφάλι θὰ κάνει ν' ἀνθήσει σύντομα τὸ μαρτυρικὸ στεφάνι. Νὰ ἐτοιμάζεις λοιπὸν τὸν ἑαυτό σου καὶ νὰ παρακινεῖς τὴν ψυχὴ σου σὲ ἀντρειοσύνη, γιὰ νὰ μὴ βρεθεῖς ἀπροετοίμαστος στοὺς ἀγῶνες. Γιατί δὲν θὰ παλέψεις μὲ τυχαίους ἐχθροὺς ἢ γιὰ τυχαῖα πράγματα...

«Τιποτένιο εἶναι, γιέ μου, τὸ νὰ πεθαίνουν θεληματικὰ οἱ στρατιῶτες γιὰ ἓναν ὁμόδουλο καὶ θνητὸ βασιλιά, κι ἐμεῖς νὰ μὴ σηκώνουμε τὸ θάνατο, ὅπως ἐκεῖνοι, γιὰ Βασιλιά ἀθάνατο. Καὶ μάλιστα, ὅταν ἐκεῖνοι δὲν παίρνουν ἀπ' αὐτὸν κανένα ἀντάλλαγμα ἄξιο μιᾶς τέτοιας ἀφοσιώσεως. Γιατί ποῖο δῶρο εἶναι ἰσάξιο μὲ τὴ ζωὴ; Ἡ ποιά ἀπὸ τὶς μεταθανάτιες τιμὲς γίνεται αἰσθητὴ (στὸν σκοτωμένο στρατιώτη); Ἄν ὅμως πεθάνεις γιὰ τὸν κοινὸ Δεσπότη ὅλων, τὸ Χριστὸ, ἀντὶ γιὰ τὴν πρόσκαιρη ζωὴ θ' ἀποκτήσεις τὴν ἀθάνατη. Ἀντὶ γιὰ τὴ φευγαλέα ἀπόλαυση καὶ τὴ δόξα καὶ τὸν πλοῦτο, θ' ἀπολαύσεις τὴν αἰώνια μακαριότητα. Τί λοιπὸν; Κι ἂν δὲν πεθάνουμε τώρα, δὲν θὰ πεθάνουμε πάντως μετὰ ἀπὸ λίγο, πληρώνοντας τὸ κοινὸ χρέος ὅλων; Ἄλλωστε, ὁ θάνατος γιὰ τὸ Χριστὸ δὲν εἶναι σωστὸ νὰ θεωρεῖται θάνατος. Γιατί πάντοτε, μὲ τὴν ἀνώτερη ἐλπίδα τῶν μελλοντικῶν ἀγαθῶν, χάνεται ἢ αἰσθησις (κι αὐτοῦ τοῦ θανάτου)...

Μ' αὐτὰ τὸν ἐμφύχωνε ἡ μητέρα του, ἔχοντας τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθινῆς Σοφίας, ποὺ μιλοῦσε μὲ τὸ στόμα της, μιὰ ποὺ ὁ γιὸς της ἦταν κιόλας -πρὶν τὴν ὥρα του- συνετὸς σὰν γέροντας, καὶ εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ σοβαρότερες παραινέσεις. Στὸ τέλος μάλιστα πρόσθετε καὶ τοῦτα:

- Τέτοια ἀμοιβὴ γιὰ τὴν ἀνατροφή σου δῶσε, παιδί μου, σὲ μένα, τὴ μάνα σου. Αὐτὸς ἃς γίνεῖ ὁ μισθός μου, γιέ μου γλυκύτατε, γιὰ τοὺς πόνους ποὺ δοκίμασα στὴ γέννα σου, γιὰ νὰ σωθῶ κι ἐγὼ, σύμφωνα μὲ τὸν Παῦλο, «διὰ τῆς τεκνογονίας» (Α' Τιμ. 2:15) καὶ νὰ δοξαστῶ μὲ τὰ μέλη τοῦ παιδιοῦ μου. Γιατί νά, παιδί μου, ἐγὼ φεύγω κιόλας μὲ τὴ δύναμη τῆς θείας χάριτος -αἰσθανόταν, βλέπετε, πὼς πέθαινε- καὶ τὸ αἰσθητὸ τοῦτο φῶς δὲν θὰ μὲ φωτίσει τὸ πρῶ. Ἐσὺ ὅμως θὰ εἶσαι γιὰ μένα φῶς ἐν Χριστῷ καὶ ζωὴ. Σὲ παρακαλῶ λοιπὸν, σπλάχνο μου, νὰ μὴ διαψεύσεις τὶς ἐλπίδες ποὺ στήριξα πάνω σου. Μιὰ Ἑβραῖα γυναῖκα ἀνέδειξε κάποτε ἑφτά γιουὺς μάρτυρες. Καὶ ἦταν σὰν ν' ἀθλειῖσαι κι ἡ ἴδια μὲ ἑφτά σώματα, τὰ σώματά τους. Μὰ σὲ μένα εἶσαι ἀρκετὸς ἐσὺ μονάχα γιὰ νὰ δοξαστῶ. Καὶ εἶμαι εὐτυχισμένη μέσα στὶς μανάδες ἐγὼ, ἐπειδὴ ἀκριβῶς θὰ γίνω ἔνδοξη ἐξαιτίας σου. Νά, θὰ προχωρήσω μπροστὰ σου, γιέ μου. Σωματικὰ μὲν χωρίζομαι σήμερα κιόλας ἀπὸ τὰ ποθινά σου μάτια. Ἡ ψυχὴ μου ὅμως -πίστευέ το- μόλις πεθάνω, θὰ κρεμαστεῖ γιὰ πάντα πάνω στὴ δική σου ψυχὴ. Μαζὶ της θὰ προσκυνήσω μὲ παρηρησία στὸ βῆμα τοῦ Χριστοῦ. Καὶ θὰ καμαρώνω γιὰ τὰ παθήματά σου. Καὶ θὰ εἶμαι στολισμένη μὲ τὶς πληγές σου. Καὶ θὰ ἔχω μερίδιο στὰ πολῦτιμα ἐκεῖνα βραβεῖα καὶ στὴ χαρὰ σου.

Αὐτὰ ἔλεγε ἡ μάνα στὸ γιό. Καὶ καταφιλοῦσε ὅλα μαζὶ τὰ μέλη του, λέγοντας πάλι ἡ μακάρια:

- Μαρτυρικὰ μέλη φιλῶ, μέλη ποὺ θὰ προσφερθοῦν θυσία στὸ Χριστό.

Ἐνῶ λοιπὸν ἔτσι τὸν ἀγκάλιαζε καὶ τοῦ γλυκομιλοῦσε, ἀναπαύθηκε πραγματικὰ τὴ μακάρια ἀνάπαυση, παραδίνοντας τὸ πνεῦμα στὸ Θεὸ καὶ τὸ σῶμα στὰ γλυκύτατα χέρια τοῦ παιδιοῦ της.

Ἐκεῖνος πάλι ἔκανε ὅσα ἔπρεπε, σὰν γιὸς ποὺ ἀγαποῦσε τὴ φιλόστοργη μητέρα του. Καὶ ἀφοῦ παρέδωσε τὸ σῶμα τῆς στῆς γῆς, ὁ ἴδιος διάλεξε τὸν μοναχικὸ βίον, ἐκπληρώνοντας ἀμέσως τὶς μητρικὲς παραγγελίες μὲ τοῦτο πρῶτα, τὴ φυγὴ δηλαδὴ ἀπὸ τὸν κόσμον γιὰ τὸ Χριστό, ποὺ γιὰ χάρι Του θὰ ἔφευγε ἀργότερα κι ἀπὸ τὴ ζωὴ.

ἽΟποιος θέλει νὰ σωθεῖ

ἽΟποιος θέλει νὰ σωθεῖ, πρέπει νὰ ἐπιδιώκει τὶς συναναστροφές μὲ ἐνάρετους ἀνθρώπους.

Τοῦ ἁγίου Μαξίμου

ἽΟπως οἱ κατὰ σάρκα γονεῖς ἔχουν ἰδιαίτερη φυσικὴ ἀγάπη στὰ παιδιά τους, ἔτσι καὶ ὁ νοῦς ἔχει φυσικὸ σύνδεσμο μὲ τοὺς λόγους του. Καὶ ὅπως ὅσοι γονεῖς ἀγαποῦν παθολογικὰ τὰ παιδιά τους, τὰ θεωροῦν πῶς εἶναι τὰ πιὸ ἱκανὰ καὶ τὰ πιὸ ὠραῖα, ἀκόμα κι ἂν εἶναι σὲ ὅλα τὰ πιὸ καταγέλαστα, ἔτσι καὶ στὸν ἄφρονά νοῦ οἱ λόγοι του, ἀκόμα κι ἂν εἶναι οἱ χειρότεροι ἀπ' ὅλους, τοῦ φαίνονται φρονιμότεροι. Στὸν σοφὸ ὅμως νοῦ δὲν φαίνονται ἔτσι οἱ λόγοι του, ἀπεναντίας, ὅταν νομίσῃ ὅτι εἶναι ἀντικειμενικοὶ καὶ καλοὶ, τότε προπαντὸς δὲν πιστεύει στὴν κρίση του, ἀλλὰ βάζει ἄλλους σοφοὺς νὰ κρίνουν τοὺς λόγους καὶ τοὺς λογισμοὺς του, «μήπως εἰς κενὸν τρέχη ἢ ἔδραμε» (Γάλ. 2:2), καὶ ἀπ' αὐτοὺς βεβαιώνεται.

Τοῦ ἁββᾶ Μάρκου

ἽΟ ἀνθρώπος συμβουλεύει τὸν πλησίον του καθὼς γνωρίζει. ἽΟ Θεὸς πάλι ἐνεργεῖ σ' αὐτὸν ποὺ ἀκούει ἀνάλογα μὲ τὴν πίστη του.

ἽΟ ἀνθρώπος ποὺ μακροθυμεῖ, ἔχει πολλὴ φρόνηση (Παροιμ. 14:29). Τὸ ἴδιο κι ἐκεῖνος ποὺ τεντώνει τὸ αὐτί του γιὰ ν' ἀκούει λόγους πνευματικῆς σοφίας.

Μὴν ἀρνεῖσαι νὰ μαθαίνεις, κι ἂς τυχαίνει νὰ ξέρεις πάρα πολλά. Γιατὶ αὐτὸ ποὺ μπορεῖ νὰ οἰκονομήσῃ ὁ Θεός, εἶναι πολὺ πιὸ ὠφέλιμο ἀπὸ τὴ δικὴ μας φρόνηση.

Αὐτὸς ποὺ θέλει νὰ σηκώσει τὸ σταυρὸ του καὶ ν' ἀκολουθήσῃ τὸ Χριστό, πρέπει πρῶτα-πρῶτα νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἀληθινὴ γνῶση καὶ μάθηση, ἐξετάζοντας ἀκατάπαυστα τοὺς λογισμοὺς του καὶ μεριμνώντας συνεχῶς γιὰ τὴ σωτηρία του καὶ ρωτώντας τοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ ποὺ ἔχουν τὸ ἴδιο φρόνημα καὶ ἀγωνίζονται τὸν ἴδιο ἀγῶνα μ' αὐτόν, ἔτσι ὥστε νὰ μὴν ἀγνοεῖ ποὺ καὶ πῶς βαδίζει καὶ νὰ μὴν προχωρᾷ μέσα στὸ σκοτάδι χωρὶς λύχνο νὰ τοῦ φέγγει. Γιατὶ ἐκεῖνος ποὺ βαδίζει ἰδιορρυθμα, χωρὶς εὐαγγελικὴ γνῶση, χωρὶς διάκριση καὶ χωρὶς τὴν καθοδήγηση κάποιου, σκοντάφτει συχνὰ καὶ πέφτει σὲ πολλοὺς λάκκους καὶ παγίδες τοῦ πονηροῦ καὶ πλανιέται πολὺ καὶ κοπιᾷ πολὺ καὶ μπαίνει σὲ πολλοὺς κινδύνους καὶ δὲν γνωρίζει τί τέλος θὰ ἔχει. Γιατὶ δὲν εἶναι λίγιοι ἐκεῖνοι ποὺ πέρασαν ἀπὸ πολλοὺς κόπους καὶ ἀσκήσεις καὶ κακοπάθειες καὶ ποὺ ὑπέφεραν πολλοὺς μόχθους γιὰ τὸ Θεό, ἀλλὰ ἡ ἰδιορρυθμία, ἡ ἀδιακρισία καὶ ἡ ἔλλειψη πνευματικῆς βοήθειας ἀπὸ τὸν πλησίον ἔκαναν τοὺς τόσοσους καὶ τόσοσους κόπους τοὺς ἀνίσχυρους καὶ μάταιους.

Γι' αὐτὸ ἂν εἶναι δυνατόν, πρέπει κανεὶς νὰ φροντίζει καὶ ν' ἀγωνίζεται νὰ εἶναι συνεχῶς μαζί μὲ ἀνθρώπους ποὺ ἔχουν πνευματικὴ γνῶση, μὲ σκοπὸ, ἂν ὁ ἴδιος δὲν ἔχει φωτισμὸ ἀληθινῆς γνῶσεως, βαδίζοντας μαζί μ' ἐκεῖνον ποὺ ἔχει, νὰ μὴν περπατᾷ στὸ σκοτάδι, νὰ μὴν κινδυνεύει ἀπὸ βρόχια καὶ παγίδες καὶ νὰ μὴν πέφτει πάνω στὰ νοητὰ θηρία, ποὺ ζοῦν στὸ σκοτάδι καὶ ποὺ ἀρπάζουν καὶ ἀφανίζουν ὅσους περπατοῦν μέσα σ' αὐτὸ χωρὶς τὸν νοητὸ λύχνο τοῦ θείου λόγου.

Από τὸ Γεροντικό

Ὁ ἀββᾶς Παλλάδιος εἶπε:

- Ἡ ψυχὴ ποὺ ἀγωνίζεται σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, πρέπει ἢ νὰ μαθαίνει σωστὰ ὅσα δὲν ξέρει ἢ νὰ διδάσκει μὲ σαφήνεια ὅσα ἔμαθε. Ἄν δὲν θέλει νὰ κάνει τίποτε ἀπὸ τὰ δύο, τότε δὲν εἶναι καλά. Γιατὶ ἡ ἀρχὴ τῆς ἀποστασίας βρίσκεται στὴν ἔλλειψη τῆς διδαχῆς καὶ στὴν ἀνορεξία τοῦ Θείου λόγου, ποὺ τὸν πεινάει πάντα ἢ φιλόθεη ψυχὴ.

Εἶπε πάλι ὁ ἀββᾶς Παλλάδιος:

- Περισσότερο κι ἀπὸ παράθυρο φωτεινὸ, πρέπει νὰ κυνηγᾶει κανεὶς τὶς συναναστροφές ἐνάρετων ἀνθρώπων, γιατί μὲ τὴ βοήθειά τους θὰ μπορέσει νὰ δεῖ τὴν καρδιά του σὰν ἓνα καθαρογραμμένο βιβλίον καί, συγκρίνοντας τὴ ζωὴ του μὲ τὴ ζωὴ ἐκείνων, νὰ διαπιστώσει τὴ δική του ραθυμία ἢ ἐπιμέλεια. Γιατὶ στοὺς ἐνάρετους ὑπάρχουν πολλά, καὶ ἔξωτερικὰ ἀκόμα στοιχεῖα, ποὺ φανερώνουν τὴν καθαρότητα τῆς ψυχῆς τους: τὸ χρῶμα, ποὺ ἀπλώνεται στὸ πρόσωπο μὲ τὴ θεάρεστη πολιτεία, ὁ τρόπος τῆς ἐνδυμασίας, ἡ ἀπλότητα τοῦ ἥθους, ἡ σεμνότητα στὰ λόγια, τὸ ἀπέριττο στὶς λέξεις, ἡ σύνεση στὶς σκέψεις, ἡ προσοχὴ στὶς ἐκδηλώσεις. Ὅλα τοῦτα ὠφελοῦν ὑπερβολικὰ ὅσους τὰ παρατηροῦν, καὶ ἀποτυπώνουν στὶς ψυχές τους ἀναλλοίωτα πρότυπα ἀρετῆς.

Ἐνας γέροντας - διηγῆθηκε ὁ ἀββᾶς Κασσιανὸς - ποὺ ἀσκήτευε στὴν ἔρημο, παρακάλεσε τὸ Θεὸ νὰ τοῦ δώσει τοῦτο τὸ χάρισμα: Ὅταν γίνεται πνευματικὴ συζήτηση, νὰ μὴ νυστάζει ποτέ, ὅταν ὅμως κανεὶς ἀργολογῆ ἢ κατακρίνει, τότε νὰ τὸν παίρνει ὁ ὕπνος, γιὰ νὰ μὴ μολύνονται τ' αὐτιά του μὲ τέτοιο δηλητήριον. Καὶ πραγματικὰ, τοῦ ἔδωσε ὁ Θεὸς αὐτὸ ποὺ ζητοῦσε.

Ἐλεγε λοιπὸν αὐτὸς ὁ γέροντας, πὼς ὁ διάβολος εἶναι θιασώτης τῆς ἀργολογίας καὶ ἀντίπαλος κάθε πνευματικῆς διδαχῆς.

Ἐπιβεβαίωνε μάλιστα τὸ λόγο του μὲ τοῦτο τὸ παράδειγμα:

- Μιὰ φορὰ, καθὼς μιλοῦσα γιὰ ψυχωφελῆ ζητήματα σὲ κάποιους ἀδελφούς, τόσο πολὺ νύσταξαν, ποὺ δὲν μποροῦσαν οὔτε τὰ βλέφαρά τους νὰ κουνήσουν. Κι ἐγὼ τότε, θέλοντας νὰ φανερώσω πὼς αὐτὸ συμβαίνει ἀπὸ δαιμονικὴ ἐνέργεια, ἄρχισα ν' ἀργολογῶ. Στὴ στιγμὴ ξενύσταξαν κι ἔγιναν ὀλόχαροι! Ἀναστέναξα καὶ τοὺς εἶπα: «Δέστε, ἀδελφοί μου! Ὅσο μιλοῦσαμε γιὰ οὐράνια πράγματα, τὰ μάτια ὅλων σας τὰ ἔκλεινε ὁ ὕπνος. Μόλις ὅμως ἀκούστηκαν λόγια μάταια, ὅλοι ξενυστάξατε καὶ ἀκούγατε πρόθυμα. Σὰς παρακαλῶ λοιπὸν, ἀδελφοί, νὰ συναισθανθεῖτε τὴν ἐνέργεια τοῦ πονηροῦ δαίμονα, κι ἔτσι νὰ εἴστε προσεκτικοὶ καὶ νὰ φυλάγεστε ἀπὸ τὸ νυσταγμὸ, κάθε φορὰ ποὺ κάνετε ἢ ἀκοῦτε κάτι πνευματικόν».

Τρεῖς πατέρες εἶχαν τὴ συνήθεια νὰ πηγαίνουν κάθε χρόνον στὸν μακάριον Ἀντώνιον. Ἀπ' αὐτοὺς οἱ δύο τοῦ ἔκαναν διάφορες ἐρωτήσεις γιὰ τοὺς λογισμοὺς καὶ τὴ σωτηρίαν τῆς ψυχῆς. Ὁ τρίτος ὅμως σὴν ὄψεαι καὶ δὲν ρωτοῦσε τίποτα. Ἀφοῦ λοιπὸν ἦρθαν πολλὲς φορὲς καὶ ὁ ἀδελφὸς ἐκεῖνος ἔτσι πάντα σὴν ὄψεαι, μὴ ρωτώντας τὸ παραμικρό, τοῦ λέει κάποτε ὁ ἀββᾶς Ἀντώνιος:

- Μὰ τόσον καιρὸ ἔχεις ποὺ ἔρχεσαι ἐδῶ, καὶ δὲν μὲ ρωτᾶς τίποτα;

Ἐκεῖνος τότε ἀποκρίθηκε:

- Μοῦ φτάνει μόνο πού σέ βλέπω, πάτερ.

Ἐλεγε ὁ ἀββᾶς Παφνούτιος, ὅτι ὅσο ζοῦσαν οἱ γέροντες, πού ἔμεναν δώδεκα μίλια μακριά ἀπὸ τὸ κελί του, πήγαινε καὶ τοὺς συναντοῦσε δυὸ φορές τὸ μήνα. Τοὺς φανέρωνε κάθε λογισμό του. Κι ἐκεῖνοι δὲν τοῦ ἔλεγαν τίποτε ἄλλο, παρὰ μόνο τοῦτο:

«Ὅπου κι ἂν βρεθεῖς, μὴ λογαριάζεις τὸν ἑαυτό σου, καὶ θὰ ἔχεις ἀνάπαυση».

Διηγήθηκαν γιὰ ἓνα γέροντα, ὅτι νήστεψε ἑβδομήντα ἑβδομάδες, τρώγοντας μόνο μιὰ φορὰ τὴν ἑβδομάδα, καὶ παρακαλώντας στὸ διάστημα αὐτὸ τὸ Θεὸ νὰ τοῦ φανερώσει τὴ σημασία ἐνὸς χωρίου τῆς Γραφῆς. Ἀλλὰ ὁ Θεὸς δὲν τοῦ τὴν ἀποκάλυψε.

Λέει τότε μέσα του:

«Νά, τόσους κόπους ἔκανα, καὶ τίποτα δὲν κατόρθωσα. Ἄς πάω λοιπὸν στὸν ἀδελφό μου καὶ ἄς τὸν ρωτήσω».

Φεύγοντας ὅμως, καθὼς ἔκλεινε πίσω τοῦ τὴν πόρτα, ἔστειλε ὁ Κύριος ἓναν ἄγγελο, πού τοῦ εἶπε:

- Οἱ ἑβδομήντα ἑβδομάδες τῆς νηστείας σου δὲν ἔφτασαν στὸ Θεό.

Ὅταν ὅμως ταπεινώθηκες καὶ κίνησες νὰ πᾶς στὸν ἀδελφό σου, Ἐκεῖνος μ' ἔστειλε γιὰ νὰ σοῦ ἐξηγήσω τὸ ρητό.

Καὶ ἀφοῦ τὸν πληροφόρησε γιὰ τὴ σημασία τοῦ χωρίου πού ζητοῦσε, ἀναχώρησε.

Εἶπε κάποιος γέροντας:

- Αὐτὸς πού μπαίνει σὲ ἀρωματοπωλεῖο, κι ἂν ἀκόμα δὲν ἀγοράσει τίποτα, παίρνει πάντως ἐπάνω του κάποια εὐωδία. Ἔτσι συμβαίνει καὶ μ' αὐτὸν πού ἐπισκέπτεται τοὺς πατέρες. Ἄν θελήσει νὰ ἐργαστεῖ πνευματικά, τοῦ δείχνουν τὸ δρόμο τῆς ταπεινώσεως, πού τὸν προστατεύει σὰν τεῖχος ἀπὸ τὶς ἐπιδρομὲς τῶν δαιμόνων.

Πῆγε κάποτε στὸν Ἀββᾶ Φήλικα ἓνας ἀδελφός, ἔχοντας μαζί του καὶ μερικοὺς κοσμικοὺς. Παρακάλεσε λοιπὸν τὸν Ἀββᾶ νὰ τοὺς πεῖ ὠφέλιμο λόγο. Ὁ γέροντας ὅμως σώπαινε. Ὁ ἀδελφὸς συνέχισε νὰ τὸν παρακαλεῖ ὥρα πολλή, ὅποτε ἐκεῖνος τοὺς εἶπε:

- Θέλετε ν' ἀκούσετε ψυχοφελῆ λόγο;

- Ναί, Ἀββᾶ, ἀποκρίθηκαν.

- Δὲν ὑπάρχει πιά λόγος, εἶπε ὁ γέροντας. Γιατί ὅταν οἱ ἀδελφοὶ ρωτοῦσαν τοὺς γέροντες καὶ ἔκαναν ὅσα ἐκεῖνοι τοὺς συμβούλευαν, ὁ Θεὸς ἔδινε λόγο, γιὰ νὰ ὠφεληθοῦν ἐκεῖνοι πού ρωτοῦσαν. Τώρα ὅμως, ἐπειδὴ ρωτᾶνε ἀλλὰ δὲν ἐφαρμόζουν ὅσα ἀκοῦνε, πῆρε ὁ Θεὸς τὴ χάρη τοῦ λόγου ἀπὸ τοὺς γέροντες. Δὲν βρίσκουν πιά τί νὰ ποῦν, γιὰ τὸν δὲν ὑπάρχει ἐργάτης τῆς ἀρετῆς.

Όταν τὸν ἄκουσαν οἱ ἐπισκέπτες, ἀναστέναξαν καὶ εἶπαν:

- Προσευχῆσου γιὰ μᾶς, Ἀββᾶ.

Ἡ ἀναγκαιότητα τῆς ὑποταγῆς

Ἡ ἀναγκαιότητα τῆς ὑποταγῆς, ἡ ὠφέλεια ποὺ προέρχεται ἀπ' αὐτὴν καὶ πῶς τὴν κατορθώνει ὁ ἄνθρωπος.

Τοῦ ἁγίου Ἐφραίμ

Ἐπειδὴ δὲν ὑπομένουμε ἐκούσια μικρὴ θλίψη γιὰ τὸν Κύριο, πέφτουμε ἀκούσια σὲ πολλές καὶ βαριές θλίψεις.

Καὶ ἐπειδὴ δὲν θέλουμε ν' ἀφήσουμε τὸ δικό μας θέλημα γιὰ τὸν Κύριο, προξενοῦμε στοὺς ἑαυτοὺς μας ψυχικὴ βλάβη καὶ καταστροφή.

Καὶ ἐπειδὴ δὲν ἀνεχόμαστε νὰ ζοῦμε ἢ νὰ μποῦμε σὲ ὑποταγὴ καὶ ἐξουδένωση γιὰ τὸν Κύριο, στεροῦμε τοὺς ἑαυτοὺς μας ἀπὸ τὴν παρηγοριὰ τῶν δικαίων. Καὶ ἐπειδὴ δὲν πειθαρχοῦμε στὶς νουθεσίες ὧν μᾶς βάζουν νόμους γιὰ τὸν Κύριο, γινόμαστε ἀντικείμενα τῆς χαιρεκακίας τῶν πονηρῶν δαιμόνων. Καὶ ἐπειδὴ δὲν ἀνεχόμαστε τὴν αὐστηρὴ τιμωρία, θὰ μᾶς δεχθεῖ τὸ καμίνι τῆς ἀσβεστης φωτιάς, ὅπου δὲν θὰ ὑπάρχει πιά ποτὲ παρηγοριά.

Τοῦ ἁγίου Μαξίμου

Ὁ Θεὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ Πατέρα βρίσκεται μυστικὰ μέσα σὲ καθεμιὰ ἀπὸ τὶς ἐντολές Του. Ὁ Θεὸς καὶ Πατέρας, πάλι, εἶναι ἐκ φύσεως ὅλος ἀχώριστος σὲ ὅλον τὸ Λόγο Του. Ἐκεῖνος λοιπὸν ποὺ δέχεται μία θεία ἐντολὴ καὶ τὴν ἐφαρμόζει, δέχεται τὸ Λόγο τοῦ Θεοῦ ποὺ ὑπάρχει μέσα σ' αὐτήν. Ἐκεῖνος ποὺ δέχθηκε τὸ Λόγο διαμέσου τῶν ἐντολῶν, δέχθηκε διαμέσου Αὐτοῦ καὶ τὸν Πατέρα, ποὺ ὑπάρχει ἐκ φύσεως μέσα σ' Αὐτόν, ὅπως καὶ τὸ Πνεῦμα, ποὺ ἐπίσης ὑπάρχει ἐκ φύσεως μέσα σ' Αὐτόν. Γιατὶ λέει:

«Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ λαμβάνων ὄντινα πέμψω, ἐμὲ λαμβάνει, ὁ δὲ ἐμὲ λαμβάνων, λαμβάνει τὸν πέμψαντά με» (Ἰω. 13:20).

Ἐκεῖνος λοιπὸν ποὺ δέχθηκε ἐντολὴ καὶ τὴν τήρησε, δέχθηκε καὶ κρατᾷ μυστικὰ μέσα του τὴν Ἁγία Τριάδα.

Τοῦ ἁββᾶ Κασσιανοῦ

Ὁ διάβολος μὲ κανένα ἄλλο ἐλάττωμα δὲν ὀδηγεῖ τόσο στὸ βάραθρο τῆς ἀπώλειας τὸν ἄνθρωπο, ὅσο μὲ τὸ νὰ τὸν πείσει νὰ μὴν καταδέχεται νὰ ρυθμίζει τὴ ζωὴ του σύμφωνα μὲ τὴ διδασκαλία καὶ τὶς ὑποδείξεις τῶν Πατέρων, ἀλλὰ ν' ἀκολουθεῖ τὸ δικό του θέλημα. Γιατὶ αὐτὸς ποὺ πορεύεται σύμφωνα μὲ τὴ δική του κρίση καὶ γνώμη, ποτὲ δὲν θὰ προχωρήσει μὲ ἀσφάλεια, ἀλλὰ πολλές φορές θὰ σκοντάψει καὶ θὰ πλανηθεῖ, καί, βαδίζοντας λὲς συνεχῶς μέσα στὸ σκοτάδι, θ' ἀντιμετωπίσει κινδύνους πολλοὺς καὶ φοβεροὺς.

Πρέπει νὰ μάθουμε καὶ τοῦτο, παίρνοντας παραδείγματα καὶ ἀπὸ τὶς ἀνθρώπινες τέχνες καὶ ἐπιστῆμες: Ἄν δηλαδὴ ἐκεῖνες, ποὺ ἀφοροῦν πράγματα χειροπιαστά, δὲν μποροῦμε μόνοι μας νὰ τὶς μάθουμε, ἀλλὰ ἔχουμε ἀνάγκη ἀπὸ κάποιον, ποὺ θὰ μᾶς τὶς διδάξει σωστὰ καὶ θὰ μᾶς

ἀναλύσει κάθε πλευρά τους, δὲν εἶναι ἀφελὲς καὶ ἀνόητο νὰ νομίζουμε, ὅτι τὴν πνευματικὴ τέχνη, πού εἶναι ἀπ' ὅλες τὶς τέχνες καὶ τὶς ἐπιστῆμες ἢ πιὸ δύσκολη κι ἢ πιὸ ἐπίμοχθη, θὰ κατορθώσουμε νὰ τὴ μάθουμε χωρὶς δάσκαλο; Γιατὶ δὲν πρόκειται γιὰ τέχνη σωματικὴ καὶ ὄρατῆ, ὅπως εἶναι οἱ ὑπόλοιπες τέχνες, πού ἀσχολοῦνται μόνο μὲ σωματικὰ ζητήματα, πρόκειται γιὰ τέχνη κρυμμένη καὶ ἀόρατη, καθὼς ἀποβλέπει μόνο στὴν ψυχὴ καὶ ἔχει σκοπὸ νὰ τὴν κάνει θεοειδῆ. Ἡ ἀποτυχία σ' αὐτὴ τὴν τέχνη δὲν προκαλεῖ πρόσκαιρη βλάβη, ἀλλ' ἀπώλεια τῆς ψυχῆς καὶ αἰώνιο θάνατο καὶ κόλαση.

Τοῦ Ἁγίου Διαδόχου

Ἡ ὑπακοὴ ἔχει ἀναγνωριστῆ σὰν τὸ πρῶτο καλὸ ἀνάμεσα σ' ὅλες τὶς βασικὲς ἀρετές, γιατί διώχνει τὴν οἴηση (δηλαδὴ τὴ μεγάλη ἰδέα πού ἔχει κανεὶς γιὰ τὸν ἑαυτό του) καὶ γεννάει μέσα μας τὴν ταπεινοφροσύνη. Γι' αὐτὸ καὶ σ' ἐκείνους πού τὴ δέχονται μὲ εὐχαρίστηση, γίνεται θύρα πού ὀδηγεῖ στὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ.

Τὴν ὑπακοὴ ἀθέτησε ὁ Ἀδάμ, καὶ κατρακύλησε στὸν ἀβυσσαλέο τάρταρο. Τὴν ὑπακοὴ ἀγάπησε ὁ Κύριος, καὶ οἰκονομώντας τὴ δικὴ μας σωτηρία, ἔγινε ἄνθρωπος καὶ ὑπάκουσε στὸν Πατέρα Του μέχρι θανάτου -κι αὐτό, ἐνῶ δὲν ἦταν καθόλου κατώτερος ἀπὸ τὴ μεγαλοσύνη Ἐκείνου- γιὰ νὰ καταργήσει τὸ ἔγκλημα τῆς ἀνθρώπινης παρακοῆς μὲ τὴ δικὴ Του ὑπακοὴ καὶ νὰ ἐπαναφέρει στὴ μακάρια καὶ αἰώνια ζωὴ ἐκείνους πού θὰ ζήσουν μὲ ὑπακοή.

Πρῶτα λοιπὸν γι' αὐτὴ τὴν ἀρετὴ πρέπει νὰ φροντίζουν, ὅσοι θέλουν νὰ πολεμήσουν τὴ διαβολικὴ οἴηση. Καὶ αὐτὴ ἡ ἀρετὴ, μὲ τὸν καιρὸ, θὰ μᾶς δείξει ἀλάθητα ὅλους τοὺς δρόμους τῶν ἀρετῶν.

Τοῦ ἀββᾶ Μάρκου

Ἐκεῖνος πού βρίσκεται κάτω ἀπὸ τὴν ἐξουσία τῆς ἁμαρτίας, δὲν μπορεῖ μόνος του νὰ νικήσει τὸ σαρκικὸ φρόνημα, γιατί ἔχει τὸν ἐρεθισμὸ ἀκατάπαυστο καὶ ἐγκατεστημένο μέσα στὰ μέλη του.

Ὅσοι εἶναι ἐμπαθεῖς, πρέπει νὰ προσεύχονται καὶ νὰ ὑποτάσσονται.

Ἐκεῖνος πού ἀγωνίζεται μὲ ὑποταγὴ καὶ προσευχὴ ἐναντίον τοῦ σαρκικοῦ θελήματος, εἶναι ἀγωνιστὴς πού μεταχειρίζεται καλὴ μέθοδο, ἐκδηλώνοντας τὸν νοητὸ πόλεμο μὲ τὴν ἀποχὴ ἀπὸ τὰ αἰσθητά.

Ἀπὸ τὸ Γεροντικὸ

Εἶπε ὁ ἀββᾶς Ἀντώνιος, ὅτι ἡ ὑπακοὴ μὲ τὴν ἐγκράτεια ἔχει τὴ δύναμη νὰ ὑποτάσσει καὶ τὰ θηρία.

Ὁ ἀββᾶς Ποιμὴν εἶπε, ὅτι μίαν φορὰ ρώτησε κάποιος τὸν ἀββᾶ Παῖσιο:

- Τί θὰ κάνω μὲ τὴν ψυχὴ μου, πού εἶναι ἀναίσθητη καὶ δὲν ἔχει φόβο Θεοῦ;

- Πήγαινε, ἀπάντησε ὁ γέροντας, καὶ ὑποτάξου σ' ἓναν ἄνθρωπο πού ἔχει φόβο Θεοῦ.

Ἡ ἀναστροφή σου μ' ἐκείνον θὰ σὲ μάθει κι ἐσένα νὰ φοβᾶσαι τὸ Θεό.

Εἶπε ὁ ἀββᾶς Μωυσῆς σ' ἓναν ἀδελφό:

- Έλα, ἀδελφέ μου, στήν ἀληθινή ὑπακοή, ὅπου ὑπάρχει ταπεινώση, ὅπου ὑπάρχει δύναμη, ὅπου ὑπάρχει χαρά, ὅπου ὑπάρχει ὑπομονή, ὅπου ὑπάρχει μακροθυμία, ὅπου ὑπάρχει φιλαδελφία, ὅπου ὑπάρχει κατάνυξη, ὅπου ὑπάρχει ἀγάπη. Γιατί ὅποιος κάνει καθαρή ὑπακοή, ἔχει ἀποκτήσει ὅλες τῖς ἐντολές τοῦ Θεοῦ.

Ὁ ἀββᾶς Ποιμὴν εἶπε:

- Μὴ μετρᾶς τῖς ἀρετές σου, ἀλλὰ ὑποτάξου καλύτερα σὲ κάποιον πὺ ζεῖ ἐνάρετα.

Ὁ ἀββᾶς Ἰωσήφ ὁ Θηβαῖος εἶπε, ὅτι τρία πράγματα εἶναι πὺ ἐκτιμᾶ περισσότερο ὁ Θεός, τὸ πρῶτο, ὅταν ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἄρρωστος καὶ τοῦ ἔρχονται κι ἄλλοι πειρασμοί, κι αὐτὸς τοὺς δέχεται εὐχαριστώντας τὸν Κύριο, τὸ δεύτερο, ὅταν ὅλα τὰ ἔργα γίνονται καθαρὰ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, χωρὶς νὰ ἔχουν τίποτα τὸ ἀνθρώπινο, καὶ τὸ τρίτο, ὅταν κανεὶς μένει στήν ὑποταγή πνευματικοῦ πατέρα καὶ ἀπαρνιέται ὅλα τὰ δικά του θελήματα, ὁ τελευταῖος ἔχει ἓνα στεφάνι παραπάνω.

Νὰ μὴν ἐμπιστεύεται κανεὶς τὸν ἑαυτό του

Νὰ μὴν ἐμπιστεύεται κανεὶς τὸν ἑαυτό του σὲ τίποτε, ἀλλὰ γιὰ ὅλα νὰ συμβουλευέται τοὺς διακριτικούς πατέρες καὶ νὰ ἐξομολογεῖται καθαρὰ τὰ μυστικά της καρδιάς του.

Ἀπὸ τὸν ἅγιο Βαρσανούφιο

Ἐνας ἀδελφὸς ρώτησε τὸν ἀββᾶ Ἰωάννη τὸν προφήτη:

- Γιὰ ὅλους τοὺς λογισμούς, πὺ ξεφυτρώνουν στήν καρδιά μου, πρέπει νὰ ρωτᾶω τοὺς γέροντες;

- Δὲν εἶναι ἀνάγκη, ἀπάντησε ὁ γέροντας, νὰ ρωτᾶει κανεὶς γιὰ ὅλους τοὺς λογισμούς πὺ περνοῦν ἀπὸ τὴν καρδιά, γιὰτὶ φεύγουν καὶ χάνονται. Νὰ ρωτᾶει μόνο γι' αὐτοὺς τοὺς λογισμούς πὺ ἐπιμένουν καὶ πολεμοῦν.

Συμβαίνει, θὰ λέγαμε, μὲ τοὺς λογισμούς ὅ,τι καὶ μὲ ἓναν ἄνθρωπο, πὺ βρίζεται ἀπὸ πολλούς, ἀλλ' ἀγνοεῖ καὶ προσπερνᾶει τῖς ὕβρεις.

Τότε δὲν κάνει καμιά ἐνέργεια. Ἄν ὅμως κάποιος (ἀπὸ τοὺς ὕβριστές του) στραφεῖ ἐναντίον του καὶ τὸν πολεμήσει, τότε τὸν καταγγέλλει στῖς ἀρχές. Ἔρχεται δηλαδὴ στὸν ἄρχοντα καὶ ὑποβάλλει μήνυση ἐναντίον ἐκείνου πὺ τὸν πολέμησε.

Ἔτσι γίνεται καὶ μὲ τοὺς λογισμούς:

Πρέπει νὰ κάνουμε στοὺς γέροντες ἐξαγόρευση ἐκείνων μονάχα πὺ μᾶς πολεμοῦν ἢ μένουν μέσα μας πολὺν καιρό.

Τοῦ ἀββᾶ Κασσιανοῦ

Δεῖγμα ἀληθινῆς ταπεινώσεως εἶναι τὸ νὰ φανερώσουμε στοὺς πατέρες ὄχι μόνο ὅσα κάνουμε,

ἀλλὰ καὶ ὅσα σκεφτόμαστε. Γιατὶ αὐτὸς ὁ τρόπος προετοιμάζει τὸ μοναχὸ γιὰ νὰ βαδίσει τὸ σωστὸ δρόμο χωρὶς βλάβη καὶ ἐμπόδιο. Εἶναι ἀδύνατον σ' ἐκεῖνον ποὺ ρυθμίζει τὴ ζωὴ του σύμφωνα μὲ τὴν κρίση καὶ τὴ γνώμη τῶν προχωρημένων πατέρων, νὰ πέσει σὲ ἀπάτη τῶν δαιμόνων. Καὶ αὐτὴ καθεαυτὴ, ἄλλωστε, ἢ φανέρωση καὶ ἢ ἀποκάλυψη στοὺς πατέρες τῶν πονηρῶν σκέψεων, τὶς μαραίνει καὶ τὶς ἐξασθενίζει. Ὅπως τὸ φίδι, ὅταν τὸ βγάλεις ἀπὸ μία σκοτεινὴ τρύπα στὸ φῶς, τρέχει γιὰ νὰ σωθεῖ καὶ νὰ ἐξαφανιστεῖ, ἔτσι καὶ οἱ πονηροὶ λογισμοί, ὅταν φανερωθοῦν μὲ τὴν εἰλικρινῆ ὁμολογία καὶ ἐξαγόρευση, φεύγουν ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο.

Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν ἄλλη ὁδὸς σωτηρίας ἀπὸ τὴν ἐξαγόρευση τῶν λογισμῶν στοὺς πατέρες καὶ τὴ μὴ καταφρόνηση τῆς παραδόσεως τῶν προγόνων. Γιατὶ καὶ αὐτοὶ δὲν κινήθηκαν ἀπὸ τὴ δική τους θέληση, ἀλλ' ἀπὸ τὸ Θεὸ καὶ τὶς θεόπνευστες Γραφές γιὰ νὰ παραδώσουν στοὺς μεταγενέστερους (αὐτὴ τὴ συνήθεια), τὸ νὰ συμβουλευόνται (δηλαδὴ) τοὺς προοδευμένους (στὴν ἀρετῇ). Αὐτὸ μπορούμε νὰ τὸ μάθουμε καὶ ἀπὸ πολλὰ ἄλλα μέρη τῆς θεόπνευστης Γραφῆς, προπαντὸς ὅμως ἀπὸ τὴν ἱστορία τοῦ ἁγίου Σαμουὴλ τοῦ προφήτη. Αὐτὸς, ἂν καὶ (ἀφιερώθηκε) ἀπὸ νήπιο στὸ Θεὸ ἀπὸ τὴ μητέρα του καὶ ἀξιώθηκε νὰ συνομιλεῖ μὲ τὸ Θεό, δὲν πίστεψε στὸ λογισμό του. Μολονότι μία καὶ δυὸ φορές τὸν κάλεσε ὁ Θεός, τρέχει πρὸς τὸν γέροντα Ἡλεὶ, παίρνει ὁδηγίες ἀπ' αὐτὸν καὶ τὸν συμβουλευέται πῶς ν' ἀποκρίνεται στὸ Θεὸ (Α' Βασ. 3:9). Καὶ ἐκεῖνον, ποὺ τὸν διάλεξε ὁ Θεὸς σὰν ἄξιό Του, θέλει μὲ τοὺς κανόνες καὶ τὴ διδαχὴ τοῦ γέροντα νὰ καθοδηγεῖται, κι ἔτσι νὰ ὁδηγηθεῖ στὴν ταπεινώση. Μὰ καὶ τὸν Παῦλο, ποὺ τὸν κάλεσε ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς καὶ συνομίλησε μαζί του, ἐνῶ μπορούσε ἀμέσως νὰ τοῦ ἀνοίξει τὰ μάτια καὶ νὰ τοῦ δείξει τὴν ὁδὸ τῆς τελειότητος, τὸν στέλνει στὸν Ἀνανία καὶ τὸν βεβαιώνει ὅτι θὰ μάθει ἀπ' αὐτὸν τὴν ὁδὸ τῆς ἀλήθειας, λέγοντας: «Ἐἴσελθε εἰς τὴν πόλιν, καὶ λαληθήσεται σοι τί σὲ δεῖ ποιεῖν» (Πράξ. 9:6). Μὲ τούτα μᾶς διδάσκει ν' ἀκολουθοῦμε τὶς ὁδηγίες τῶν προοδευμένων. Ἀφοῦ καὶ ὁ ἴδιος ὁ ἀπόστολος τὸ διδάχθηκε αὐτό, τὸ ἐκπλήρωνε ἔπειτα μὲ τὰ ἔργα του, ἐφόσον γράφει γιὰ τὸν ἑαυτό του: «Ἀνῆλθον εἰς Ἱεροσόλυμα ἰδεῖν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον, καὶ ἀνεθέμην αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον ὃ κηρύσσω, μήπως εἰς κενὸν τρέχω ἢ ἔδραμον» (πρβλ. Γάλ. 1:18-19, 2:2). Ἀλίμονο! Τὸ «σκεῦος τῆς ἐκλογῆς», αὐτὸς ποὺ ἀνυψώθηκε ὡς τὸν τρίτο οὐρανὸ καὶ ἄκουσε ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸ Θεὸ «ἄρρητα ῥήματα», αὐτὸς, ποὺ πάντα τὸν συνόδευε ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, βεβαιώνοντας τὸ λόγο τῆς διδαχῆς του μὲ τὰ θαύματα ποὺ ἀκολουθοῦσαν, αὐτὸς ὁμολογεῖ πῶς εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ τὶς συμβουλές τῶν ἀποστόλων ποὺ προηγήθηκαν. Ποιὸς λοιπὸν εἶναι τόσο ἀλαζόνας καὶ ὑπερήφανος, ὥστε νὰ μὴ φρίττει ἀκούγοντας αὐτά, καὶ νὰ μὴ φοβᾶται ν' ἀκολουθεῖ τὴ γνώμη του ὅπως φοβᾶται τὴ φωτιὰ τῆς γέεννας καὶ τὴν αἰώνια κόλαση; Γιατὶ σὲ κανέναν ὁ Κύριος δὲν ἀποκαλύπτει τὸ δρόμο τῆς τελειότητος, παρὰ μόνον ἂν ὁδηγηθεῖ σ' αὐτὸν ἀπὸ πνευματικὸς πατέρες. Ὅπως μᾶς παραγγέλλει καὶ μὲ τὸ στόμα τοῦ προφήτη:

«Ἐπερώτησον τὸν πατέρα σου, καὶ ἀναγγελεῖ σοι, τοὺς πρεσβυτέρους σου, καὶ ἐροῦσί σοι» (Δευτ. 32:7).

Τοῦ ἀββᾶ Ἰσαὰκ

Ἀδελφέ, ἂν σφάλεις σ' ἓνα πράγμα, μὴν πείς ψέματα ἀπὸ ντροπῆς, ἀλλὰ βάλει μετάνοια λέγοντας (στὸν πλησίον), «Συγχώρεσέ με», καὶ τὸ σφάλμα σου ἐξαφανίζεται. Μὴν ἔχεις ἄλλα στὸ στόμα σου καὶ ἄλλα στὴν καρδιά σου, γιατί ὁ Θεὸς δὲν ἐμπαίζεται, ὅλα τὰ βλέπει, καὶ τὰ κρυφὰ καὶ τὰ φανερά. Κάθε λογισμό λοιπὸν καὶ κάθε θλίψη καὶ κάθε θέλημά σου καὶ κάθε ὑποψία σου μὴν τὰ κρύψεις, ἀλλὰ φανέρωσέ τα ἐλεύθερα στὸ γέροντά σου. Καὶ ὅ,τι ἀκοῦς ἀπ' αὐτόν, φρόντιζε νὰ τὸ ἐφαρμόζεις μὲ πίστη. Ἐτσι ὁ πόλεμος γίνεται ἐλαφρότερος. Γιατὶ χαρὰ ἀλλοῦ δὲν βρίσκουνε τὰ πονηρὰ πνεύματα, παρὰ στὸν ἄνθρωπο ποὺ κρατᾶει κρυφούς τοὺς λογισμοὺς του, εἴτε εἶναι καλοὶ εἴτε κακοί.

Παράδωσε τὴν καρδιά σου στὴν ὑπακοή τῶν πατέρων σου, καὶ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ θὰ κατοικήσει μέσα σου. Μὴ θεωρεῖς τὸν ἑαυτό σου συνετό, γιὰ νὰ μὴν πέσεις στὰ χέρια τῶν ἐχθρῶν σου. Τὸ νὰ σωπαίνεις καὶ νὰ μὴν ἐξαγορεύεις τοὺς λογισμοὺς σου, δείχνει ὅτι ζητᾶς τὴν τιμὴ τοῦ κόσμου καὶ τὴν ἄθλια δόξα του. Ἐκεῖνος ὅμως ποὺ ἔχει τὸ θάρρος νὰ ἐξαγορεύει τοὺς λογισμοὺς του στοὺς

πατέρες του, τους διώχνει μακριά του. Πάντα να παίρνει τη συμβουλή των πατέρων σου, και θα είσαι σ' όλη σου τη ζωή αναπαυμένος.

Από το Γεροντικό

Έπισκεφθήκαμε κάποτε έναν από τους πατέρες και τον ρωτήσαμε:

- Άν κάποιος, πού πειράζεται από έναν λογισμό και βλέπει ότι νικιέται, διαβάζει συχνά-πυκνά όσα είπαν οι πατέρες για το λογισμό αυτό και προσπαθεί να τα εφαρμόσει, χωρίς όμως να το κατορθώνει απόλυτα, τί είναι προτιμότερο, να φανερώσει σε κάποιον από τους πατέρες το λογισμό του ή να προσπαθήσει μόνος του να εφαρμόσει όσα διάβασε και να περιοριστεί στην πληροφορία της δικής του συνειδήσεως;

- Έχει υποχρέωση, απάντησε ο γέροντας, να φανερώσει το λογισμό του σε άνθρωπο πού θα μπορέσει να τον ωφελήσει, και να μη βασιστεί μόνο στον έαυτό του. Γιατί δέν μπορεί κανείς να βοηθήσει τον έαυτό του, όταν μάλιστα ταλαιπωρείται από τὰ πάθη.

Να τί συνέβη σε μένα όταν ήμουνα νέος:

Είχα ένα ψυχικό πάθος πού με νικούσε. Ακούγοντας λοιπόν ότι ο άββας Ζήνων είχε θεραπεύσει πολλούς, πού ήταν σε παρόμοια κατάσταση, αποφάσισα να πάω και να του μιλήσω. Ο σατανάς όμως με εμπόδιζε, βάζοντάς μου τή σκέψη: «Άφου ξέρεις τί πρέπει να κάνεις, εφαρμόσε όσα διαβάζεις, γιατί να πᾶς και να ενοχλήσεις το γέροντα;» Κάθε φορά πού αποφάσιζα, ώστόσο, να έπισκεφθώ το γέροντα και να του μιλήσω, ο πόλεμος του πάθους υποχωρούσε, με τέχνασμα του πονηρού, για να μην πάω. Και όταν έπαιρνα τήν απόφαση να μην πάω, κυριευόμουνα πάλι από το πάθος. Σ' αυτή τήν παγίδα μ' έριχνε πολυ καιρό ο έχθρός, πού δέν ήθελε να φανερώσω το πάθος στο γέροντα. Άλλά και πολλές φορές, πού πήγα αποφασισμένος να του πῶ το λογισμό μου, ο έχθρός δέν με άφηνε, γεννώντας μέσα στη καρδιά μου ντροπή και λέγοντάς μου μυστικά:

«Άφου ξέρεις πῶς πρέπει να θεραπευθείς, τί χρειάζεται να μιλήσεις σε κάποιον σχετικά; Άλλωστε εσύ δέν αδιαφορείς για τον έαυτό σου. Ξέρεις τί είπαν οι Πατέρες». Αυτά μου έβαζε στο νοῦ ο αντίπαλος, για να μη φανερώσω το πάθος στο γιατρό και θεραπευθῶ.

Ο γέροντας, από τήν άλλη μεριά, ένῶ καταλάβαινε ότι είχα λογισμούς, δέν μου έκανε παρατήρηση, περιμένοντας να τους φανερώσω ο ίδιος. Με δίδασκε μόνο για τον σωστό τρόπο ζωής, και με άφηνε να φύγω.

Κάποτε όμως, γεμάτος θλίψη, είπα μέσα μου:

«Ός πότε, ταλαίπωρη ψυχή μου, δέν θα θέλεις να γιατρευτείς; Άλλοι έρχονται στο γέροντα από μακριά και θεραπεύονται, κι εσύ δέν ντρέπεσαι, να έχεις κοντά σου το γιατρό και να μη γίνεσαι καλά;»

Ζεστάθηκε έτσι ή καρδιά μου και είπα μέσα μου:

«Άς πάω στο γέροντα, κι αν δέν βρω κανέναν (άλλον) εκεί, θα καταλάβω πῶς είναι θέλημα Θεοῦ να του αποκαλύψω το λογισμό μου». Πράγματι, πήγα και δέν βρήκα κανέναν.

Ο γέροντας, όπως συνήθιζε, με νοθέτησε γύρω από τή σωτηρία τής ψυχής και για το πῶς θα καθαρθεί κανείς από τους ρυπαρούς λογισμούς. Εγώ από ντροπή δέν του φανέρωσα πάλι τίποτα, κι έτοιμαζόμουνα να φύγω. Σηκώθηκε, έκανε ευχή και με ξεπροβόδιζε, βαδίζοντας μπροστά μου, ως τήν έξώπορτα.

Τὸν ἀκολουθοῦσα ἀπὸ κοντά, ἐνῶ μὲ βασάνιζαν οἱ λογισμοί: Νὰ μιλήσω ἢ νὰ μὴ μιλήσω στὸ γέροντα;

Ἐκεῖνος στράφηκε, εἶδε πόσο βασανιζόμουν ἀπὸ τοὺς λογισμούς, μὲ χτύπησε στὸ στήθος καὶ μοῦ εἶπε:

«Τί ἔχεις; Ἄνθρωπος εἶμαι κι ἐγώ!».

Μόλις εἶπε αὐτὰ τὰ λόγια, νόμισα πῶς ἡ καρδιά μου ἀνοίχτηκε.

Πέφτω μὲ τὸ πρόσωπο στὰ πόδια του, παρακαλώντας τὸν μὲ δάκρυα:

«Ἐλέησέ με!».

«Τί ἔχεις;», μοῦ λέει ὁ γέροντας.

«Δὲν ξέρεις τί ἔχω;», ἀποκρίθηκα.

«Ἐσὺ πρέπει νὰ τὸ πείς!», εἶπε ἐκεῖνος.

Τότε λοιπὸν, μὲ πολλὴ ντροπὴ, τοῦ ἐξομολογήθηκα τὸ πάθος μου. Καὶ μοῦ λέει:

«Γιατί ντρεπόσουνα νὰ μοῦ τὸ πείς τόσον καιρὸ; Δὲν εἶμαι κι ἐγώ ἄνθρωπος; Θέλεις λοιπὸν νὰ σοῦ φανερώσω αὐτὸ ποῦ ξέρω;

Δὲν ἔχεις ἤδη τρία χρόνια, ποῦ ἔρχεσαι ἐδῶ μ' αὐτοὺς τοὺς λογισμούς, καὶ δὲν τοὺς ἀναφέρεις;»

Τὸ ὁμολόγησα, κι ἔπεσα πάλι μπροστὰ του, παρακαλώντας τον:

«Ἐλέησέ με, γιὰ τὸν Κύριο!»

«Πήγαινε», μοῦ εἶπε, «μὴν παραμελεῖς τὴν προσευχή σου καὶ μὴν κατακρίνεις κανέναν».

Πῆγα πράγματι στὸ κελί μου καὶ ἀφοσιώθηκα μὲ ἐπιμέλεια στὴν προσευχή μου.

Μὲ τὴ χάρη τοῦ Χριστοῦ καὶ τίς εὐχὲς τοῦ γέροντα, ποτὲ πιά δὲν ἐνοχλήθηκα ἀπὸ τὸ πάθος ἐκεῖνο.

Εἶπε ὁ ἀββᾶς Ἀντώνιος:

- Ἐέρω μοναχούς, ποῦ ἔπεσαν μετὰ ἀπὸ πολλοὺς ἀσκητικούς κόπους κι ἔφτασαν ὡς τὴν παράκρουση, ἐπειδὴ στήριξαν τίς ἐλπίδες τους μόνο στὸν ἀγῶνα τους καὶ δὲν ἔδωσαν σημασία στὴν ἐντολὴ Ἐκεῖνου, ποῦ εἶπε:

«Ἐπερώτησον τὸν πατέρα σου, καὶ ἀναγγελεῖ σοι, τοὺς πρεσβυτέρους σου, καὶ ἐροῦσί σοι» (Δευτ. 32:7).

Εἶπε ὁ ἀββᾶς Μωϋσῆς:

- Ο μοναχός που έχει πνευματικό πατέρα, δεν έχει όμως υπακοή και ταπείνωση, και αυτόβουλα ηστανεύει ή κάνει οτιδήποτε άλλο που θεωρεί καλό, δεν θ' αποκτήσει ποτέ καμία αρετή ούτε ξέρει τί είναι μοναχός.

Ένας γέροντας είπε:

- Άν σ' ένοχλοῦν ακάθαροι λογισμοί, μην τους κρύψεις, αλλά πές τους άμέσως στον πνευματικό σου πατέρα και έλεγξέ τους.

Γιατί όσο κρύβει ο άνθρωπος τους λογισμούς του, τόσο πληθαίνουν και δυναμώνουν.

Όπως δηλαδή τὸ φίδι, μόλις βγει από τη φωλιά του, άμέσως φεύγει, έτσι και ο πονηρός λογισμός, μόλις φανερωθεί, άμέσως χάνεται.

Και όπως τὸ σκουλήκι τρώει τὸ ξύλο, έτσι και ο πονηρός λογισμός αφανίζει τὴν καρδιά.

Όποιος φανερώνει τους λογισμούς του, γρήγορα θεραπεύεται. Όποιος όμως τους κρύβει, πάσχει από υπερηφάνεια.

Άς αποφεύγουμε όσους μάς βλάπτουν

Άς αποφεύγουμε όσους μάς βλάπτουν, έστω κι αν είναι φίλοι ή για όποιοδήποτε λόγο απαραίτητοι. Σαν πρότυπα να έχουμε αυτούς που ασκούν τὴν αρετή.

Του άββᾶ Ἡσαΐα

Άν θέλεις ν' ακολουθήσεις τὸν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό και να κρεμάσεις μαζί Του, πάνω στο σταυρό, τὸν παλιό σου εαυτό, πρέπει (πρῶτα) να διώξεις από κοντά σου εκείνους που σε κατεβάζουν από τὸ σταυρό, (έπειτα) να ετοιμαστεις για να υπομείνεις ταπεινώσεις, και (τέλος), να αναπαύεις τις καρδιές εκείνων που σε στενοχωρουν.

Του άββᾶ Ἰσαάκ

Φίλος άμυαλος και έπιπόλαιος είναι πηγή βλάβης, ενώ ή συναναστροφή με συνετούς είναι πηγή γλυκύτητας.

Τσακίζει τὴν καρδιά ή συντροφιά με ασύνετους. Καλύτερα να κατοικήσεις μαζί με θηρία, παρά με ανθρώπους κακότροπους.

Κάθισε μαζί με γύπες, παρά με πλεονέκτη και άχόρταγο. Γίνε φίλος με φονιά, παρά με φιλόνικο.

Μίλησε με χοίρο, παρά με κοιλιόδουλο άνθρωπο, γιατί είναι καλύτερη ή γούρνα τῶν χοίρων από στόμα λαίμαργο και άχόρταγο.

Κάθισε ανάμεσα σε λεπρούς, παρά ανάμεσα σε υπερήφανους.

Του άγίου Ἐφραίμ

Αγαπητέ, ἂν δεῖς τοὺς παλαιότερους μοναχοὺς νὰ εἶναι ἀμελεῖς, πρόσεχε καὶ φύλαγε τὸν ἑαυτὸ σου, μὴν τυχόν τοὺς μιμηθεῖς καὶ ἀκολουθήσεις τὸ δρόμο τους, καὶ ἔτσι κληρονομήσεις κι ἐσὺ μαζί μ' ἐκείνους τὴν αἰώνια κόλαση. Πρόσεξε πάλι, μὴν τυχόν, μὲ τὸ νὰ γίνεις ἀγωνιστής, ὑπερηφανευθεῖς ἀπέναντί τους καὶ πέσεις στὴν ἔπαρση, ὅποτε θὰ βρεθεῖς στὰ χέρια τοῦ ἐχθροῦ. Πρόσεχε λοιπὸν τὸν ἑαυτὸ σου καὶ προφύλαξε μὲ πολλὴ ἐπιμέλεια τὴν ψυχὴ σου. Γιατί ἐμεῖς οὔτε θὰ δικαιωθοῦμε οὔτε θὰ κατακριθοῦμε ἀπὸ τὰ ἔργα τῶν ἄλλων. Ὅταν θὰ ὀδηγηθοῦμε μπροστὰ στὸν Κριτὴ γυμνοὶ καὶ ξεσκεπασμένοι, ὁ καθένας μας θὰ δώσει λόγο γιὰ τὸν ἑαυτὸ του καὶ θὰ σηκώσει τὸ βάρος τῶν δικῶν του ἁμαρτιῶν. Γι' αὐτὸ εἶναι καλὸ νὰ προσέχουμε πάντα τὸν ἑαυτὸ μας καὶ νὰ μιμούμαστε ἐκείνους ποὺ ζοῦν σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, παρατηρώντας τους καὶ προσπαθώντας νὰ τοὺς μοιάσουμε.

Αντίθετα, ἐκείνους ποὺ παραμελοῦν τὴ σωτηρία τους καὶ φροντίζουν μόνο γιὰ τὴν ἐξωτερικὴ τους ἐμφάνιση καὶ συμπεριφορὰ, μὴν τοὺς ζηλεύεις, γιὰ νὰ μὴ μοιάσεις σὲ στρατιώτη ποὺ αἰχμαλωτίστηκε ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους, καὶ τώρα, ἐνῶ ἔχει τὸ σφράγισμα τοῦ βασιλιᾶ, εἶναι ὑποδουλωμένος στοὺς ἐχθροὺς Του. Γιατί εἶναι ἀδιάψευστος ἐκεῖνος ποὺ εἶπε: «Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δούλος ἐστὶ τῆς ἁμαρτίας» (Ιω. 8:34).

Ἡ ἐμφάνιση εἶναι, θὰ λέγαμε, τὰ φύλλα, ἐνῶ τὰ ἔργα οἱ καρποί. Μὴ δώσεις λοιπὸν σημασία στὴν ἐξωτερικὴ ἐμφάνιση καὶ θελήσεις νὰ μιμηθεῖς τέτοιους ἀνθρώπους, μὲ τὴ δικαιολογία ὅτι τάχα δὲν εἶσαι ἐσὺ καλύτερος ἀπ' αὐτοὺς ποὺ πέφτουν στὰ πάθη. Στοχάσου αὐτὰ ποὺ λέει ἡ Γραφή, ὅτι «ἐν μεγάλῃ οἰκίᾳ οὐκ ἔστι μόνον σκευὴ χρυσὰ καὶ ἀργυρὰ, ἀλλὰ καὶ ξύλινα καὶ ὄστράκινα, καὶ ἄ μὲν εἰς τιμὴν, ἄ δὲ εἰς ἀτιμίαν» (Β' Τιμ. 2:20). Ἄν λοιπὸν παρακούσεις τὸν Κύριο καὶ ἐκτελέσεις τὰ ἔργα τῆς ἁμαρτίας, θὰ εἶσαι σκεῦος χωρὶς ἀξία. Ἄν ὅμως ἐκτελέσεις τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου, θὰ εἶσαι ἐκλεκτὸ σκεῦος «εἰς τιμὴν, ἡγιασμένον καὶ εὐχρηστον τῷ δεσπότη, εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἡτοιμασμένον» (Β' Τιμ. 2:21).

Αγάπα τὴν καλὴ συναναστροφὴ καὶ ἀπόφευγε τὴν κακὴ. Γιατί οὔτε ὁ μάγος οὔτε ὁ ληστής οὔτε ὁ τυμβωρύχος γεννήθηκαν τέτοιοι, ἀλλὰ ἔμαθαν τὰ ἐγκλήματα ἀπὸ ἀνθρώπους, ποὺ ὁ διάβολος τοὺς διέστρεψε τὴ διάνοια. Ὁ Θεὸς ὅλα τὰ ἔκανε πολὺ καλὰ (Γέν. 1:31).

Νὰ μὴ σ' εὐχαριστοῦν λοιπὸν τὰ λουτρὰ καὶ τὰ ποτὰ καὶ οἱ θόρυβοι τῆς ἀγορᾶς καὶ οἱ ἀπολαύσεις, γιὰ νὰ μὴν πέσεις σὲ φοβεροὺς κινδύνους. Νὰ θυμᾶσαι πάντα τὴν ὁδὴν τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ νὰ φοβᾶσαι μήπως κι ἐσὺ σὲ λίγο καταδικαστεῖς στὶς ἴδιες τιμωρίες.

Δὲν ἔτυχε ποτὲ νὰ μπεις σὲ σπίτι, ὅπου πενθοῦσαν (κάποιον νεκρό), καί, μόλις ἄκουσες τὸ θρῆνον καὶ τὰ κλάματα, νὰ βγεις βιαστικὰ ἀπὸ κεῖ μέσα; Ἀπὸ τὰ πρόσκαιρα λοιπὸν πρέπει νὰ συμπεραίνεις γιὰ τὰ αἰώνια. Γιατί λέει (ἡ Γραφή): «Δίδου σοφῶ ἀφορμὴν, καὶ σοφώτερος ἔσται» (Παροιμ. 9:9).

Νὰ δέχεσαι χωρὶς δυσφορία τὶς ἐντολὲς τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ἀποκρούεις ἔξυπνα τὰ τεχνάσματα τοῦ διαβόλου.

Νὰ κόβεις τὶς βλαβερὲς συναναστροφές γιὰ νὰ ἔχεις ἐσωτερικὴ ἡρεμία.

Ὁ ἐχθρὸς φροντίζει νὰ ὀπλίζει τοὺς ἀμελέστερους ἀδελφοὺς ἐναντίον τῶν ἀγωνιστῶν.

Οἱ ἀγωνιστὲς ὅμως, ἂν προσέχουν, βρίσκουν ὠφέλεια μέσῳ τῶν ἀμελεστέρων, σηκώνοντας τὶς ἀδυναμίες τους γιὰ χάρη τοῦ Κυρίου.

Ἐκεῖνος ποὺ σπλαχνίζεται τὸν πλησίον, θὰ βρεῖ σπλαχνικὸ τὸν Κύριο ἀπέναντί του.

Αντίθετα «ἡ κρίσις» θὰ εἶναι «ἀνέλεος τῷ μὴ ποιήσαντι ἔλεος» (Ιακ. 2:13).

Νὰ μὴ συνεργήσεις μὲ κανέναν ἀδελφό σου στὴ διάπραξη ἁμαρτίας.

Φρόντισε μάλιστα, ἂν μπορεῖς, νὰ λυτρώσεις κι ἐκεῖνον ἀπ' αὐτὴ, γιὰ νὰ ζήσει (αἰώνια) ἡ ψυχὴ σας μαζί μὲ τὸν Κύριο.

Ἄς εἶναι ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ συνεχῶς μπροστὰ στὰ μάτια σου, καὶ ἡ ἁμαρτία δὲν θὰ σὲ νικήσει.

Ἀδελφοί, πρέπει νὰ προσέχουμε ἀπὸ κακὴ συμβουλή. Γιατὶ σήμερα μὲ τοὺς περισσότερους ἀνθρώπους συμβαίνει ὅ,τι μὲ δυὸ λαμπροφορεμένους, ποὺ βαδίζουν μαζί στὴν ἀγορά, καὶ ποὺ ἀπ' αὐτοὺς ὁ ἓνας σκοντάφτει ἀπὸ ἀπροσεξία, πέφτει στὴ λάσπη, καταλερώνει τὴν ὑπέροχη στολὴ του, κι ἔπειτα, κινημένος ἀπὸ τὸ φθόνο, ἐπιδιώκει νὰ ρίξει καὶ τὸν ἄλλο στὸ βουρκο, ὥστε νὰ μὴν ἔχει μόνο αὐτὸς ἄσχημη ἐμφάνιση. Ἔτσι καὶ ὅσοι ἔπεσαν ἀπὸ τὴν ἀρετὴ, ἀγωνίζονται νὰ ρίξουν καὶ τοὺς ἄλλους, γιὰ νὰ μὴ ζοῦν μόνο αὐτοὶ μέσα στὸ βουρκο. Μιλοῦν μάλιστα ταπεινὰ καὶ ἀπαντοῦν γλυκά, γιὰ ν' ἀπομακρύνουν σιγά-σιγά ἀπὸ τὴ σωφροσύνη αὐτοὺς ποὺ τοὺς ἀκοῦνε, καὶ νὰ τοὺς ρίξουν σὲ ὅμοιο μὲ τὸν δικό τους βόθρο. Καὶ ὄχι μόνο δὲν διστάζουν νὰ κάνουν οἱ ἴδιοι αἰσχρὰ ἔργα, ἀλλὰ καὶ τὸν πλησίον τους προτρέπουν σ' αὐτά, λέγοντας: «Γιατὶ μᾶς ἀποφεύγεις; Ἐπειδὴ εἴμαστε ἁμαρτωλοὶ; Δὲν ξέρεις, ὅτι ἡ ζωὴ αὐτὴ εἶναι ἓνα «πέσε-σήκω;» Καὶ δὲν ντρέπονται νὰ λένε τέτοια λόγια καὶ ἄλλα παρόμοια. Γιατὶ; Ἐπειδὴ αὐτοὶ ἔχουν πέσει πιά στὴν ἁμαρτία καὶ δὲν θέλουν νὰ σηκωθοῦν, ὅπως εἶπα. Ἀλλὰ καὶ σκάνδαλο γίνονται στοὺς πολλοὺς καὶ αἰτία πτώσεως καὶ διαφθορᾶς καὶ χρησιμοποιοῦνται σὰν δόλωμα στὸ ἀγκίστρι τοῦ διαβόλου. Ἐπιδιώκουν νὰ ἐξαπατήσουν τὶς ἀστήρικτες ψυχές καὶ νὰ τὶς παρασύρουν στὴν ἴδια καταστροφή. Γι' αὐτὸ νὰ φυλάγεται ἀπὸ κάτι τέτοιους τύπους, ἀγαπητέ μου, μὴν τυχὸν σὲ ἐλκύσουν μὲ τὰ γλυκά τους λόγια καὶ σὲ στείλουν στὴν αἰώνια κόλαση, ὅπου θὰ πᾶνε καὶ οἱ ἴδιοι.

Ἀπὸ τὸ Γεροντικό

Ἐνας γέροντας εἶπε:

- Ἄν σταθεῖς σ' ἓναν τόπο καὶ δεῖς ἐκεῖ κάποιους νὰ καλοπερνοῦν, μὴν τοὺς ζυγώσεις.

Ἄν ὅμως ὑπάρχει ἄλλος, ποὺ εἶναι φτωχὸς καὶ δὲν ἔχει οὔτε ψωμί, πλησίασέ τον, καὶ θὰ βρεῖς (ψυχικὴ) ἀνάπαυση.

Ὁ ἀββᾶς Ἀγάθων εἶπε:

- Ἄν ὑπάρχει κάποιος ποὺ μοῦ εἶναι πολὺ ἀγαπητός, καὶ καταλάβω ὅτι μὲ παρασύρει σὲ κάποιον ἐλάττωμα, τὸν ἀπομακρύνω ἀπὸ κοντά μου.

Ἐνας γέροντας εἶπε:

- Πρέπει νὰ φεύγουμε μακριὰ ἀπ' ὅλους ὅσοι δουλεύουν στὴν ἁμαρτία, ἔστω κι ἂν εἶναι φίλοι ἢ συγγενεῖς μας, ἔστω ἀκόμα κι ἂν ἔχουν τὸ ἱερατικὸ ἢ τὸ βασιλικὸ ἀξίωμα. Γιατὶ ἡ ἀπομάκρυνση ἀπ' ὅσους δουλεύουν στὴν ἁμαρτία, μᾶς χαρίζει τὴν παρηγορία στὸ Θεὸ καὶ τὴ φιλία Του.

Ἀπὸ ποῦ ν' ἀρχίζουμε τὴν ἀσκηση

Από πού ν' αρχίζουμε την άσκηση; Οί αρχάριοι έχουν ανάγκη από υπομονή και επιμονή, γιατί η άρετή στην αρχή φαίνεται δύσκολη, ύστερα όμως αποδεικνύεται εύκολη.

Του ἄββᾶ Ἰσαὰκ

Μακάριοι εἶναι ἐκεῖνοι πού ζώστηκαν τήν υπομονή και τήν ἐλπίδα και ρίχθηκαν στή θάλασσα τῶν θλίψεων για τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ μέ ἀπλότητα, χωρίς νά τὸ πολυξετάσουν, χωρίς νά δειλιάσουν ἀπὸ τὸ σάλο και τὰ κύματα, πού σηκώνονται μπροστά τους, και χωρίς νά λιποψυχήσουν ἀπὸ τὴ θαλασσοταραχή. Αὐτοὶ βρίσκουν γρήγορα σωτηρία στὸ λιμάνι τῆς βασιλείας και ἀναπαύονται στὰ σκηνώματα ἐκεῖνων πού κοπίασαν μέ καλὸ τρόπο και ἀγάλλονται μέσα στήν εὐφροσύνη - γέννημα τῆς ἐλπίδας τους.

Ὅσοι τρέχουν μέ ἐλπίδα στὸν ἀνώμαλο και δύσκολο δρόμο (τῆς σωτηρίας), δὲν γυρίζουν πίσω οὔτε χρονοτριβοῦν για νά ἐξετάσουν τήν αἰτία τῆς δυσκολίας. Ὅταν πιά περάσουν τὸ δρόμο και φτάσουν καλὰ στὸ τέλος, τότε μόνο σκέφτονται τὶς δυσκολίες και τὶς ἀνωμαλίες τοῦ δρόμου και εὐχαριστοῦν τὸ Θεό, πού τοὺς γλίτωσε ἀπὸ τόσα και μεγάλα κακά, χωρίς και οἱ ἴδιοι νά γνωρίζουν τὸ πῶς.

Ἀντίθετα, ἀπὸ αὐτοὺς πού κάνουν πολλές σκέψεις και θέλουν τόσο πολὺ νά πιστεύουν πῶς εἶναι σοφοὶ και παραδίνονται στὶς περιπλανήσεις τῶν λογισμῶν τους και προπαρασκευάζονται μέ τὴ δειλία και θέλουν νά προβλέψουν τὶς αἰτίες πού ἴσως θὰ τοὺς προξενήσουν βλάβη, οἱ περισσότεροι (λέω ἀπ' αὐτοὺς) βρίσκονται νά κάθονται πάντα στήν ἐξώπορτα τῶν σπιτιῶν τους. Πραγματικά, για κάτι τέτοιους εἶναι πού λέει ἡ Γραφή: «Λέγει ὀκνηρὸς ἀποστελλόμενος εἰς ὁδόν, λέων ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἐν δὲ ταῖς πλατείαις φονευταί» (Παροιμ. 26:13). Εἶναι σὰν κι αὐτοὺς πού εἶπαν: «Ἐκεῖ ἐωράκαμε τοὺς γίγαντας και ἤμεν ἐνώπιον αὐτῶν ὡσεὶ ἀκρίδες» (Ἀριθ. 13:34). Αὐτοὶ εἶναι πού θέλουν πάντα νά παρουσιάζονται σοφοί, ἀρχὴ ὅμως ποτὲ δὲν ἀποφασίζουν νά βάλουν.

Ἡ πολλὴ σοφία νά μὴ γίνεῖ παγίδα μπροστά σου και αἰτία νά γλιστρήσεις. Στήριξε τὸ θάρρος σου στὸ Θεό, πλησίασε και ἄρχισε νά βαδίζεις μέ τὸν πρῶτο θερμὸ ζῆλο σου πάνω στὸν αἵματοβαμμένο δρόμο, χωρίς νά φροντίζεις καθόλου για τὸ σῶμα σου και χωρίς νά ἐξετάζεις περιττὲς λεπτομέρειες, για νά μὴ βρεθεῖς γυμνὸς ἀπὸ τὴ γνώση τοῦ Θεοῦ. Γιατί και ὁ γεωργὸς πού φοβᾶται ἢ περιμένει νά ἔρθουν (εὐνοϊκοί) ἄνεμοι, ποτὲ δὲν θὰ σπεῖρει. Προτιμότερος εἶναι ὁ θάνατος για χάρη τοῦ Θεοῦ, παρὰ μία ζωὴ γεμάτη ντροπὴ και ὀκνηρία.

Ἐσὺ λοιπόν, ὅταν θελήσεις ν' ἀρχίσεις ἔργο Θεοῦ, πρῶτα νά δώσεις ὑπόσχεση στὸ Θεό, σὰν νά μὴν ἔχεις πιά ζωὴ σ' αὐτὸν τὸν κόσμο, σὰν ἔτοιμασμένος για θάνατο, σὰν ἄνθρωπος πού ἔχει χάσει κάθε ἐλπίδα στήν παρούσα ζωὴ. Αὐτὸ νά κρατᾶς στὸ νοῦ σου, κι ἔτσι θὰ μπορέσεις, μέ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ, ν' ἀγωνιστεῖς και νά νικήσεις. Γιατί ἡ ἐλπίδα τῆς ζωῆς αὐτῆς δημιουργεῖ στὸ λογισμό χάυνωση, και δὲν ἀφήνει τὸν ἄνθρωπο νά προκόψει σὲ τίποτα καλὸ. Νά μὴν ἀρχίσεις, ἐπομένως, τὴν ἐργασία τοῦ καλοῦ ἔργου μέ διψυχία, πού ὀδηγεῖ στὴ χαυνότητα, για νά μὴ φτάσει νά γίνεῖ ἀνώφελος ὁ κόπος σου και ἀφόρητη ἡ ἐργασία τῆς (πνευματικῆς) καλλιέργειάς σου. Ἄρχισε τὸ ἀγαθὸ μέ ἀνδρεία και ἀδίστακτη πίστη στὸ Θεό, ἀφοῦ γνωρίζεις ὅτι ὁ Κύριος εἶναι ἐλεήμων και ἔτοιμος πάντα νά βοηθήσει αὐτοὺς πού τὸν ἐπιζητοῦν. Μὰ και γενναϊόδωρος μισθαποδότης γίνεται, δίνοντάς μας τὴ χάρη Του ὄχι ἀνάλογα μέ τὴν ἐργασία μας, ἀλλ' ἀνάλογα μέ τὴν προθυμία και τὴν πίστη τῶν ψυχῶν μας. Γιατί Αὐτὸς εἶναι πού λέει: «Ὡς ἐπίστευσας γεννηθήτω σοι» (Ματθ. 8:13).

Ὅποιος λοιπόν θέλει νά ἔρθει πίσω Του, ἅς ἀπαρνηθεῖ τὸν ἑαυτό του, ὅπως εἶπε Ἐκεῖνος (Ματθ. 16:24), και ἔτσι μόνο θὰ μπορέσει νά σηκώσει τὸ σταυρὸ και νά τὸν ἀκολουθήσει. Γιατί ὁ σταυρὸς αὐτὸ φανερῶνει, ὅτι δηλαδὴ εἴμαστε ἔτοιμοι για κάθε θλίψη και για κάθε κακοπάθεια, ἀκόμα και γι' αὐτὸν τὸ θάνατο.

Του ἄββᾶ Ζωσιμᾶ

Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἀκολουθεῖ πάντα τὴν προαίρεσή μας. Καὶ μὲ τὴ χάρις κατορθώνουμε κάθε ἀγαθό. Ἐμεῖς ὅμως δὲν ζητᾶμε νὰ κάνουμε ἀρχὴ στὸ ἀγαθὸ οὔτε δείχνουμε μεγάλη καὶ πρόθυμη προαίρεση, ὥστε νὰ ἐλκύσουμε τὴ χάρις τοῦ Θεοῦ σὲ βοήθειά μας. Ἀλλὰ κι ἂν ποτὲ φανοῦμε ὅτι δείχνουμε κάποια προαίρεση, εἶναι νωθρὴ, ἀσήμαντη καὶ ἀνάξια νὰ λάβει κάποιο ἀγαθὸ ἀπὸ τὸ Θεό.

Δὲν ξέρουμε ὅτι ὁλόκληρος ὁ πνευματικὸς ἀγῶνας μας εἶναι σὰν τὴ σπορὰ καὶ τὴν καρποφορία; Ὁ γεωργὸς δηλαδὴ σπέρνει τὸ χωράφι του, ὕστερα ὅμως περιμένει τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὁ Θεὸς στὴ συνέχεια, στέλνει τὴ δωρεὰ Του, προξενώντας βροχὲς στὸν κατάλληλο καιρὸ καὶ εὐνοϊκοὺς ἀνέμους, κάνοντας νὰ φυτρώσουν καὶ ν' αὐξηθοῦν καὶ νὰ τελειοποιηθοῦν τὰ σπέρματα πού ἔριξε ὁ γεωργὸς στὴ γῆ, καὶ βοηθώντας τον ἔτσι νὰ κερδίσει πολλὰ ἀπὸ τὰ λίγα.

Ἔτσι κι ἐμεῖς, ἂν σπειρῶμε στὰ καλὰ ἔργα πλούσια καὶ μεγαλόψυχη προαίρεση, τότε καὶ ἡ χάρις, πού θὰ βροῦμε ἀπὸ τὸ Θεό, θὰ εἶναι ἀνάλογη. Μ' αὐτὴ θὰ μπορέσουμε στὴ συνέχεια, χωρὶς πίεση καὶ κόπο, νὰ κατορθώσουμε ὅλα τὰ ἀγαθὰ.

Τὸ ἴδιο βλέπουμε νὰ συμβαίνει καὶ στὶς τέχνες. Ἐκεῖνος δηλαδὴ πού ἔρχεται γιὰ νὰ μάθει μία τέχνη, στὴν ἀρχὴ κοπιᾶζει καὶ δυσκολεύεται καὶ πολλές φορές ἀποτυχαίνει. Δὲν χάνει ὅμως τὸ κουράγιο του οὔτε ἀπογοητεύεται, ἀλλὰ πάλι προσπαθεῖ. Ὅσες φορές κι ἂν ἀποτύχει, ἄλλες τόσες ζητᾶει νὰ διορθωθεῖ, φανερώνοντας ἔτσι στὸ μάστορα τὴν προαίρεσή του. Ἄν ὅμως λιποψυχήσει καὶ κάνει πίσω, δὲν μαθαίνει τίποτα. Ἔτσι, καθὼς συχνὰ κάνει σφάλματα καὶ διορθώνεται ἀπὸ τὸ μάστορα καὶ πάλι ἐπιμένει καὶ ἐργάζεται μὲ κόπο καὶ ὑπομονή, σιγὰ-σιγὰ μαθαίνει καλὰ τὴν τέχνη. Καὶ τότε κάνει ἄνετα τὴ δουλειά του καὶ βγάζει μ' αὐτὴ τὸ ψωμί του.

Ἔτσι πρέπει νὰ κάνει κι αὐτὸς πού θέλει νὰ καταπιαστεῖ μὲ τὴν ἐργασία κάποιας ἀρετῆς: Πρῶτα δηλαδὴ νὰ δείξει μεγάλη γενναιότητα καὶ καλὴ προαίρεση, κι ἔπειτα νὰ ἀσχολεῖται ὑπομονετικὰ μὲ τὴν ἐργασία τοῦ ἀγαθοῦ, ζητώντας τὴ βοήθεια καὶ τὴν προστασία τοῦ Θεοῦ. Νὰ μὴ λιποψυχεῖ οὔτε ν' ἀπελπίζεται ἀπὸ τὶς πτώσεις καὶ νὰ ἐγκαταλείπει τὸν ἀγῶνα - γιατί ἔτσι δὲν θὰ μπορέσει νὰ πετύχει ποτὲ κάτι καλὸ - ἀλλὰ, ὅσες φορές κι ἂν πέφτει, νὰ ξανασηκῶνεται, νὰ τροφοδοτεῖ τὴν προθυμία του μὲ τὴν ἐλπίδα στὸ Θεὸ καὶ νὰ περιμένει τὸ ἔλεός Του. Αὐτὸ δηλαδὴ εἶναι ἐκεῖνο πού εἶπε ὁ ἄββᾶς Μωϋσῆς: «Ἡ δύναμη αὐτῶν πού θέλουν ν' ἀποκτήσουν τὶς ἀρετές, ἐδῶ φαίνεται: «Ἄν πέσουν, νὰ μὴ λιποψυχήσουν, ἀλλὰ νὰ προσπαθήσουν πάλι».

Τοῦ ἁγίου Διαδόχου

Ὁ δρόμος τῆς ἀρετῆς, σ' ἐκείνους πού ἀρχίζουν ν' ἀγαποῦν τὴν εὐσέβεια, φαίνεται πολὺ σκληρὸς καὶ σκοτεινός, ὄχι γιατί εἶναι πράγματι τέτοιος, ἀλλὰ γιατί ἡ φύση τοῦ ἀνθρώπου, ἀπὸ τὴ γέννησή του κιάλας, ἔρχεται σὲ ἐπαφὴ μὲ τὴν ἄνεση τῶν ἡδονῶν. Σ' ἐκείνους ὅμως πού μπόρεσαν νὰ φτάσουν ὡς τὴ μέση τοῦ δρόμου, φαίνεται εὐχάριστη καὶ πολὺ ξεκούραστη, γιατί, μὲ τὴ συνέργεια τοῦ ἀγαθοῦ, ἔχει ὑποταχθεῖ ἡ κακία στὴ συνήθεια τῆς ἀρετῆς καὶ χάνεται μαζί μὲ τὴν ἀνάμνηση τῶν παράλογων ἡδονῶν. Γι' αὐτὸ ἡ ψυχὴ βαδίζει στὸ ἐξῆς μὲ εὐχαρίστηση τὸ δρόμο τῶν ἀρετῶν. Νὰ γιατί ὁ Κύριος, προτρέποντάς μας στὴν ὁδὸ τῆς σωτηρίας, λέει: «Τί στενὴ καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν βασιλείαν, καὶ ὀλίγοι δι' αὐτῆς εἰσπορεύονται» (πρβλ. Ματθ. 7:14). Σ' ἐκείνους ὅμως πού μὲ θερμὴ διάθεση ἀποφασίζουν τὴν τήρηση τῶν ἀγίων ἐντολῶν Του, λέει: «Ὁ ζυγὸς μου χρηστὸς καὶ τὸ φορτίον μου ἑλαφρὸν ἐστί» (Ματθ. 11:30).

Πρέπει λοιπὸν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ πνευματικοῦ ἀγῶνα νὰ βιάζουμε τὴ θέλησή μας στὴν ἐργασία τῶν ἀγίων ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, ὥστε ὁ ἀγαθὸς Κύριος, βλέποντας τὸ σκοπὸ καὶ τὸν κόπο μας καὶ ὅτι ἔχουμε τὴν προαίρεση νὰ ὑπηρετήσουμε ὁλοπρόθυμα τὶς ἑνδοξες βουλές Του, νὰ μᾶς στείλει ἔτοιμο τὸ ἅγιο θέλημά Του. Γιατί ἀπὸ τὸν Κύριο ἐτοιμάζεται ἡ θέλησή μας (Παροιμ. 8:35), ὥστε μὲ πολλὴ χαρὰ νὰ ἐργαζόμαστε ἀκατάπανστα τὸ ἀγαθό. Τότε πράγματι θὰ αἰσθανθοῦμε, ὅτι «ὁ Θεὸς ἐστὶν ὁ ἐνεργῶν ἐν ἡμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας» (Φιλιπ. 2:13).

Τοῦ ἀββᾶ Μάρκου

Κάθε βαπτισμένος ὀρθόδοξα ἔλαβε μυστικά ὅλη τὴ χάρη, τὴν ἐνέργεια τῆς ὁποίας αἰσθάνεται στὸ ἔξῃς ἀνάλογα μὲ τὴν ἐργασία τῶν ἐντολῶν.

Ἐντολὴ τοῦ Χριστοῦ ποὺ ἐκτελεῖται μὲ ἐπίγνωση, δηλαδὴ μὲ ὀρισμένο σκοπὸ, χαρίζει παρηγοριὰ ἀνάλογὴ μὲ τὶς ὁδύνες τῆς καρδιᾶς.

Τοῦ ἀββᾶ Ἡσαΐα

Ἀδελφέ, μὴ λιποψυχήσεις μπροστὰ σὲ κανέναν κόπο, γιὰ νὰ μὴν περάσουν μέσα σου οἱ ἐνέργειες τοῦ ἐχθροῦ. Γιατὶ ὅπως ἀκριβῶς ἓνα ἐρειπωμένο σπίτι ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη γίνεται τόπος ἀκαθαρσιῶν, ἔτσι καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ ὀκνηροῦ ἀρχαρίου γίνεται κατοικητήριον κάθε ἀκάθαρτου πάθους.

Ἀπὸ τὸ Γεροντικό

Ἐνας γέροντας εἶπε:

- Τὸ νὰ βιάζουμε σὲ ὅλα τὸν ἑαυτό μας (γιὰ νὰ κατορθώσουμε τὴν ἀρετὴ), αὐτὸς εἶναι ὁ δρόμος ποὺ ὁδηγεῖ στὸ Θεό.

Ὁ ἴδιος γέροντας εἶπε:

- Αὐτὸς ποὺ βιάζει τὸν ἑαυτό του γιὰ τὸ Θεό, εἶναι ὅμοιος μὲ τὸν ὁμολογητὴ τῆς πίστεως.

Μερικοὶ ἀδελφοὶ ρώτησαν ἓναν ἀπὸ τοὺς πατέρες:

- Πῶς ἡ ψυχὴ δὲν προστρέχει στὶς ἐπαγγελίες ποὺ ἔδωσε ὁ Θεὸς μὲ τὶς ἅγιες Γραφές, ἀλλὰ παραστρατίζει πρὸς τὰ ἀκάθαρτα;

Καὶ ὁ γέροντας ἀπάντησε:

- Νομίζω ὅτι δὲν γεύθηκε ἀκόμα τὰ ἐπουράνια, καὶ γι' αὐτὸ ποθεῖ τὰ ἀκάθαρτα.

Ἐνας ἀδελφὸς εἶπε στὸν ἀββᾶ Ποιμένα:

- Τὸ σῶμα μου ἀδυνατίσει, ἀλλὰ τὰ πάθη μου δὲν ἀδυνατίζουν.

- Τὰ πάθη μοιάζουν μὲ ἀγκαθωτὰ φυτὰ, ἀποκρίθηκε ὁ γέροντας. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι, ὅπως ἀκριβῶς ἐκεῖνος ποὺ θέλει νὰ ξεριζώσῃ τὰ φυτὰ αὐτά, πληγώνει καὶ ματώνει τὰ χέρια του, ἔτσι καὶ ἐκεῖνος ποὺ θέλει νὰ ξεριζώσῃ τὰ πάθη του, ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ ἰδρώτες καὶ κόπους.

Ἀπὸ τὸ βίον τῆς ἁγίας Συγκλητικῆς

Ἡ μακαρία Συγκλητικὴ ἔλεγε, ὅτι περιμένει μεγάλους ἀγῶνας αὐτοὺς ποὺ ἔρχονται κοντὰ στὸ Θεό, καὶ ὅτι στὶς ἀρχὲς ἀπαιτεῖται πάρα πολὺς κόπος, μετὰ ὅμως ἀκολουθεῖ χαρὰ ἀπερίγραπτη.

Όπως δηλαδή εκείνοι που θέλουν να ανάψουν φωτιά, στην αρχή πνίγονται από τον καπνό και δακρύζουν, ύστερα όμως κατορθώνουν αυτό που θέλουν, έτσι ακριβώς κι εμείς, αν θέλουμε να ανάψουμε στις καρδιές μας τη θεϊκή φωτιά, ως αγωνιζόμαστε να το πετύχουμε με δάκρυα και κόπο. Γιατί λέει ο Κύριος: «Πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ τί θέλω εἰ ἤδη ἀνήφθη!» (Λουκ. 12:49). Μερικοί όμως, από ἀμέλεια, ἐνῶ κοπίασαν λιγάκι καὶ ὑπέμειναν τὸν καπνό, δὲν ἀναψαν τὴν φωτιά, ἐπειδὴ ἐγκατέλειψαν σύντομα τὴν προσπάθεια καὶ δὲν ἔδειξαν μέχρι τέλος καρτερία καὶ ὑπομονή.

Οἱ δαίμονες πολεμοῦν τοὺς σθεναροὺς ἀγωνιστὲς

Οἱ δαίμονες πολεμοῦν τοὺς σθεναροὺς ἀγωνιστὲς, ἐνῶ ἀδιαφοροῦν γιὰ τοὺς ἀμελεῖς. Ὅσοι ἀγωνίζονται, βρίσκουν συνεργὸ τὸ Θεὸ στοὺς πολέμους που παραχωροῦνται γιὰ τὸ πνευματικὸ τους συμφέρον.

Ἀπὸ τὸ Γεροντικὸ

Ένας ἀδελφός, που πειραζόταν ἀπὸ τοὺς δαίμονες, πῆγε σὲ κάποιον γέροντα καὶ τοῦ φανέρωσε τοὺς πειρασμοὺς που δοκίμαζε. Κι ὁ γέροντας τοῦ λέει:

- Ἀδελφέ, νὰ μὴ σὲ φοβίζουν οἱ πειρασμοὶ που σοῦ συμβαίνουν, γιατί ὅσο βλέπουν οἱ ἐχθροὶ τὴν ψυχὴ ν' ἀνεβαίνει καὶ νὰ ἐνώνεται μὲ τὸ Θεό, τόσο ὀργίζονται καὶ λιώνουν ἀπὸ τὸ φθόνο τους. Εἶναι, ἄλλωστε, ἀδύνατον νὰ μὴν παραβρίσκονται ὁ Θεὸς καὶ οἱ ἄγγελοι Του, ὅταν ὁ ἄνθρωπος πειράζεται καὶ ζητάει χέρι βοήθειας. Ἐσὺ λοιπὸν μὴ σταματᾶς νὰ σηκώνεις πάντα τὸ βλέμμα σου πρὸς Αὐτὸν καὶ νὰ ζητᾶς τὴ βοήθειά Του μὲ ταπεινώση, ἔχοντας συνάμα στὸ νοῦ σου, κατὰ τὴν ὥρα τοῦ πειρασμοῦ, τὴν ἀκαταμάχητη δύναμη Ἐκείνου, τὴ δική μας ἀδυναμία καὶ τοῦ ἐχθροῦ μας τὴ σκληρότητα. Ἐτσι σύντομα θὰ σὲ βοηθήσει ὁ Θεός.

Ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν εἶπε γιὰ τὸν Ἀββᾶ Ἰωάννη τὸν Κολοβό, ὅτι παρακάλεσε τὸ Θεὸ καὶ ἔφυγαν ἀπὸ πάνω του τὰ πάθη, κι ἔτσι ἠσύχασε. Πῆγε λοιπὸν σ' ἓνα γέροντα καὶ τοῦ εἶπε:

«Βλέπω τὸν ἑαυτό μου νὰ ἀναπαύεται (ψυχικά) καὶ νὰ μὴν ἔχει κανένα πόλεμο».

Καὶ ὁ γέροντας τοῦ λέει:

«Πῆγαινε καὶ παρακάλεσε τὸ Θεὸ νὰ σοῦ ἔρθει πάλι ὁ πόλεμος, γιατί μὲ τοὺς πολέμους προκόβει ἡ ψυχὴ».

Παρακάλεσε λοιπὸν (τὸ Θεὸ ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης νὰ ξαναγυρίσει ὁ πόλεμος), καὶ ποτὲ πιά δὲν προσευχήθηκε νὰ τοῦ φύγει, ἀλλὰ ἔλεγε: «Κύριε, δώσε μου ὑπομονὴ στοὺς πολέμους».

Ένας γέροντας εἶπε:

- Ἄν μᾶς συγχωρεῖ ὁ Θεός, μολονότι κάνουμε τόσα κακά, μακροθυμώντας ἀπέναντί μας, δὲν θὰ μᾶς βοηθήσει, πολὺ περισσότερο, ἂν θελήσουμε νὰ κάνουμε τὰ καλά;

Τοῦ ἁγίου Μαξίμου

Λένε ότι για πέντε αιτίες παραχωρεῖ ὁ Θεὸς νὰ πολεμούμαστε ἀπὸ τοὺς δαίμονες.

Καὶ πρώτη εἶναι, λένε, ν' ἀποκτήσουμε τὴν διάκριση τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς κακίας, καθὼς μᾶς πολεμοῦν καὶ τοὺς πολεμᾶμε.

Δεύτερη, ν' ἀποκτήσουμε τὴν ἀρετὴ μὲ πόλεμο καὶ κόπο, κι ἔτσι νὰ τὴν ἔχουμε βέβαιη καὶ σταθερή.

Τρίτη, νὰ μὴν ὑψηλοφρονοῦμε, καθὼς προοδεύουμε στὴν ἀρετὴ, ἀλλὰ νὰ μάθουμε νὰ ταπεινοφρονοῦμε.

Τέταρτη, νὰ μισήσουμε τελείως τὴν κακία, ἀφοῦ τὴ γνωρίσουμε μὲ τὰ παθήματά μας.

Πέμπτη καὶ κυριότερη ἀπ' ὅλες, νὰ μὴν ξεχνᾶμε, ἀφοῦ ἀποκτήσουμε τὴν ἀπάθεια, οὔτε τὴ δικὴ μας ἀδυναμία οὔτε τὴ δύναμη Ἐκείνου ποὺ μᾶς βοήθησε.

Τοῦ ἀββᾶ Ἰσαὰκ

Ὅταν θελήσεις νὰ κάνεις ἀρχὴ καλοῦ ἔργου, πρῶτα νὰ ἐτοιμάσεις τὸν ἑαυτὸ σου γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν πειρασμῶν, ποὺ πρόκειται νὰ ἔρθουν ἐναντίον σου. Γιατί ὁ ἐχθρὸς, ὅταν δεῖ κάποιον ν' ἀρχίζει μὲ θερμὴ πίστη μία θεάρεστη ζωὴ, συνηθίζει νὰ τοῦ ἐπιτίθεται μὲ διάφορους καὶ φοβεροὺς πειρασμούς, ὥστε νὰ δειλιάσει ἀπ' αὐτοὺς ὁ ἄνθρωπος καὶ νὰ ἐγκαταλείψει τὴν καλὴ του πρόθεση. Καὶ παραχωρεῖ ὁ Θεὸς νὰ πέσει σὲ πειρασμούς γιὰ νὰ χτυπήσεις ἐπίμονα τὴ θύρα (τοῦ ἐλέους) Του καὶ γιὰ νὰ ριζώσῃ μέσα στοῦ νοῦ σου, ἀπὸ τὸ φόβο τῶν θλίψεων, ἡ μνήμη Ἐκείνου, καὶ γιὰ νὰ Τὸν πλησιάσεις μὲ τὶς προσευχές, ὥστε ν' ἀγιαστεῖ ἔτσι ἡ καρδιά σου ἀπὸ τὴν ἀκατάπαυστη ἐνθύμησή Του. Καὶ ὅταν Τὸν ἐπικαλεῖσαι, θὰ σὲ ἀκούσει. Καὶ θὰ μάθεις ἔτσι, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι αὐτὸς ποὺ σὲ λυτρώνει. Καὶ τότε θὰ νιώσεις τὴν παρουσία Ἐκείνου ποὺ σ' ἔπλασε καὶ σὲ δυναμώνει καὶ σὲ προστατεύει. Γιατί ἡ σκέπη καὶ ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ ἀγκαλιάζει ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Δὲν γίνεται ὅμως ὁρατὴ παρὰ μόνο σ' ἐκείνους ποὺ καθάρισαν τὸν ἑαυτὸ τους ἀπὸ τὴν ἁμαρτία καὶ εἶναι συνεχῶς προσηλωμένοι στοῦ Θεοῦ. Ἐξαιρετικὰ μάλιστα φανερώνεται σ' αὐτοὺς ἡ βοήθεια καὶ ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ, ὅταν μποῦν σὲ μεγάλη δοκιμασία γιὰ χάρη τῆς ἀλήθειας, γιατί τότε τὴν αἰσθάνονται πολὺ καθαρά με τὴν αἴσθησι τοῦ νοῦ.

Μερικοί, ποὺ εἶδαν αὐτὴ (τὴ βοήθεια) καὶ μὲ τὰ σωματικὰ τοὺς μάτια, ἀνάλογα μὲ τὶς δοκιμασίες, καὶ διαπίστωσαν ἔτσι τὴ συμπαράστασι τοῦ Θεοῦ, ὑποκινήθηκαν ἀπ' αὐτὴ σὲ γενναῖες πράξεις, ὅπως μαθαίνουμε γιὰ τὸν Ἰακώβ καὶ τὸν Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ καὶ τοὺς Τρεῖς Παῖδες καὶ τὸν ἀπόστολο Πέτρο καὶ τοὺς ἄλλους ἁγίους, ποὺ ἄθλησαν γιὰ τὸ Χριστό. Σ' αὐτοὺς (ἡ θεία βοήθεια) ἦταν ὀλοφάνερη, ἔχοντας ἀνθρώπινη μορφὴ, δίνοντάς τους θάρρος καὶ προετοιμάζοντάς τους γιὰ τὸν ἀγῶνα τῆς εὐσέβειας. Ἀλλὰ καὶ στοὺς πατέρες, ποὺ ἔζησαν στὴν ἔρημο καὶ ἔδιωξαν ἀπὸ κεῖ τοὺς δαίμονες καὶ ἔγιναν κατοικητήρια ἀγγέλων, καὶ σ' αὐτοὺς παρουσιάζονταν συνεχῶς οἱ ἅγιοι ἄγγελοι καὶ μὲ κάθε τρόπο τοὺς βοηθοῦσαν καὶ τοὺς συμπαρᾶστέκονταν σὲ ὅλα καὶ τοὺς στηρίζαν καὶ τοὺς λύτρωναν ἀπὸ τοὺς πειρασμούς, ποὺ οἱ ἄγριοι δαίμονες τοὺς προξενοῦσαν. Ἀλλὰ καὶ μέχρι σήμερα δὲν ἀπομακρύνεται ἡ βοήθεια τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ὀλοκληρωτικὰ ἀφιερῶθηκαν στὰ ἔργα ποὺ Ἐκεῖνος εὐαρεστεῖται, ἀλλὰ βρίσκεται κοντὰ σὲ ὅλους ὅσοι Τὸν ἐπικαλοῦνται.

Συχνὰ ἡ Θεία χάρη διδάσκει

Συχνὰ ἡ θεία χάρη διδάσκει, μέσῳ ἀπλῶν ἀνθρώπων, αὐτὰ ποὺ πρέπει, σὲ ὅσους ἐμπιστεύονται τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Οἱ ταπεινοὶ καταδέχονται νὰ διδάσκονται καὶ ἀπὸ τοὺς τυχαίους.

Από τὸ Γεροντικό

Ὁ ἀββᾶς Μακάριος ἔλεγε, πὼς ὅταν ἦταν νέος, ἐπειδὴ κάποτε ἔπρεσε σὲ ἀκηδία, βγήκε ἔξω ἀπὸ τὸ κελλί του, στὴν ἔρημο, μὲ τὸν ἐξῆς λογισμό:

«Ὅποιον κι ἂν συναντήσεις, ρώτησέ τον κάτι πὸν θὰ σὲ ὠφελήσει.

Βρῆκε λοιπὸν ἓνα παιδί πὸν ἔβοσκε βόδια, καὶ τοῦ λέει:

- Παιδί μου, πεινάω. Τί νὰ κάνω;
- Ἐ, νὰ φᾶς! ἀποκρίθηκε ἐκεῖνο.
- Ἐφαγα καὶ πάλι πεινάω, εἶπε ὁ ἀββᾶς.
- Νὰ ξαναφᾶς, τοῦ λέει τὸ παιδί.
- Πολλές φορές ἔφαγα, καὶ ὅμως πεινάω πάλι.

Τότε τὸ παιδί τὸν ρωτᾷ (μὲ ἀπλότητα):

- Μήπως εἶσαι γαῖδαρος, γέροντα, καὶ γι' αὐτὸ θέλεις ὅλο νὰ τρῶς;

Ὁφελημένος (ἀπ' αὐτὸ ὁ ἀββᾶς), σηκώθηκε κι ἔφυγε.

Ἐνας γέροντας εἶπε:

- Προτιμῶ νὰ διδαχθῶ παρὰ νὰ διδάξω.

Από τὸ βίο τοῦ ἁγίου Ἀρσενίου

Ὁ μέγας Ἀρσένιος ἦταν ἄνθρωπος μεγάλης παιδείας, τόσο κοσμικῆς ὅσο καὶ χριστιανικῆς. Θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε πὼς ξεπερνοῦσε ὅλους τοὺς συγχρόνους του σὲ πολυμάθεια καὶ σὲ ἀρετή. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ βασιλιάς Θεοδόσιος τὸν διάλεξε ἀνάμεσα σὲ ὅλους τοὺς τότε (μορφωμένους) ἀνθρώπους ὡς παιδαγωγὸ γιὰ τοὺς γιούς του Ὀνώριο καὶ Ἀρκάδιο. Μολονότι ὅμως καὶ τόσο μορφωμένος ἦταν, ἀλλὰ καὶ στὴ Σκήτη, ὅπου ἀσκήθηκε πολὺ καιρὸ, ἀπέκτησε ἀκόμα περισσότερη θεία γνώση, εἶχε τόσο μεγάλη ταπείνωση, πὸν δὲν ντρεπόταν νὰ ρωτᾷ καὶ τοὺς πῶ ἀπαιδευτοὺς καὶ νὰ παίρνει ἀπὸ αὐτοὺς κάθε δυνατὴ ὠφέλεια.

Κάποτε ρωτοῦσε ἓναν Αἰγύπτιο μοναχὸ καὶ τοῦ ζητοῦσε πληροφορίες γύρω ἀπὸ τοὺς λογισμούς.

Κάποιος, πὸν τὸν εἶδε, παραξενεύτηκε ἀπὸ τὸ γεγονός καὶ ζήτησε νὰ μάθει τὴν αἰτία.

- Δὲν ἀρνοῦμαι, ἀπάντησε ἐκεῖνος, πὼς εἶμαι κάτοχος σημαντικῆς παιδείας.

Ὁμολογῶ ὅμως ὅτι δὲν ἔχω μάθει ἀκόμα οὔτε τὸ ἀλφάβητο αὐτοῦ τοῦ ἀμόρφωτου.

Μὲ τὸν ὑπαινιγμὸ ἐκεῖνον ἐννοοῦσε τὴν κατὰ Θεὸν πράξη καὶ γνώση.

Από τὸ βίο τοῦ ἁγίου Παχωμίου

Ὁ μέγας Παχώμιος χαιρόταν πολύ, διαπιστώνοντας ὅτι ὁ μαθητὴς του Θεόδωρος ἦταν σὲ ὅλα συνेतός, καὶ ὅτι, μολοντί νέος, ὄχι μόνο δὲν εἶχε τὴν (ἀνώριμη) σκέψη τῶν νέων, ἀλλὰ στηρίζε στὴν ἀσκησι καὶ ἄλλους, τοὺς πιὸ ἀδύνατους.

Καθὼς λοιπὸν εἶχαν συνήθεια νὰ συγκεντρώνονται ὅλοι (οἱ μοναχοί) κάθε βράδυ σ' ἓνα σημεῖο τῆς μονῆς καὶ ν' ἀκούνε τὴ διδαχὴ τοῦ μεγάλου (Παχωμίου), (κάποια φορὰ), ὅταν ὅλοι εἶχαν μαζευτεῖ γι' αὐτό, προστάζει ἐκεῖνος τὸ Θεόδωρο - νέον, ὅπως εἶπαμε, ὄχι πάνω ἀπὸ εἴκοσι χρονῶν - νὰ κηρύξει στοὺς ἀδελφούς τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ. Κι αὐτὸς ἀμέσως, χωρὶς καμιά ἀντιλογία ἢ παρακοή, ἄνοιξε τὸ στόμα του καὶ τοὺς εἶπε πολλὰ ὠφέλιμα.

Μερικοὶ ὅμως ἀπὸ τοὺς γεροντότερους, βλέποντας αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, δὲν θέλησαν νὰ τὸν ἀκούσουν.

«Θὰ μᾶς διδάξει αὐτὸς ὁ ἀρχάριος;», εἶπαν μεταξύ τους.

«Δὲν θὰ τὸν ἀκούσουμε!». Ἄφησαν λοιπὸν τὴ σὺναξι κι ἔφυγαν ὁ καθένας γιὰ τὸ κελλί του.

Ὅταν τέλειωσε ἡ διδασκαλία, ὁ μέγας (Παχώμιος) ἔστειλε καὶ τοὺς κάλεσε.

Καὶ μόλις ἦρθαν, τοὺς ρώτησε:

- Γιὰ ποιὸ λόγο ἀφήσατε τὸ κήρυγμα καὶ φύγατε γιὰ τὰ κελλιά σας;

- Καλά, ἀποκρίθηκαν, ἔβαλες ἓνα παιδί νὰ κάνει τὸ δάσκαλο σὲ τόσοις γέροντες, πού πέρασαν μία ζωὴ μέσα στὸ μοναστήρι;

Ὅταν τοὺς ἀκουσε (ὁ ὄσιος), σκυθρόπιασε καὶ ἀναστέναξε βαθιά.

- Ξέρετε, εἶπε, ἀπὸ ποῦ ἄρχισαν νὰ μπαίνουν τὰ κακὰ στὸν κόσμος;

- Ἀπὸ ποῦ; ρώτησαν ἐκεῖνοι.

- Ἀπὸ τὴν ὑπερηφάνεια! Ἐξαιτίας της «ἐξέπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὁ ἑωσφόρος, ὁ πρωτὶ ἀνατέλλων» καὶ «συνετρίβη εἰς τὴν γῆν» (Ἠσ. 14:12). Ἐξαιτίας της κατοίκησε μαζί με τὰ θηρία καὶ ὁ βασιλιάς τῆς Βαβυλώνας Ναβουχοδονόσορ (Δαν. 4:25-30). Ἡ μήπως δὲν ἀκούσατε τί λέει ἡ Γραφή, ὅτι «ἀκάθαρτος παρὰ Θεῷ πᾶς ὑψηλοκάρδιος» (Παροιμ. 16:5), καὶ ὅτι «πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται» (Λουκ. 14:11); Ἐπειδὴ λοιπὸν δὲν τὰ λογαριάσατε αὐτά, νικηθήκατε ἀπὸ τὸ διάβολο καὶ χάσατε ὅλη σας τὴν ἀρετή, γιὰ τὴν ὑπερηφάνεια εἶναι μητέρα καὶ ἀρχὴ ὅλων τῶν κακῶν. Φεύγοντας, δὲν ἀπομακρυνθήκατε ἀπὸ τὸ Θεόδωρο, ἀλλὰ χωριστήκατε ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, καθὼς στερηθήκατε τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ. Εἶστε πραγματικὰ ἀξιολύπητοι. Πῶς δὲν καταλάβατε, ὅτι ὁ σατανᾶς ἦταν πού σᾶς παρακίνησε νὰ φτάσετε σ' αὐτὸ (τὸ κατάντημα); Ὡ, τί παράδοξο! Ὁ Θεὸς «ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου» (Φιλιπ. 2:8) γιὰ μᾶς, κι ἐμεῖς, ἂν καὶ ἀπὸ τὴ φύση μας ταπεινοὶ ἔχουμε ἔπαρση! Ὁ ἀπὸ τὴ φύση Του ὑψηλὸς καὶ ἄπειρος, πού με τὸ βλέμμα Του καὶ μόνο μπορεῖ νὰ κατακάψει τὰ πάντα, ἔσωσε τὸν κόσμος με τὴν ταπείνωσι, κι ἐμεῖς, πού εἴμαστε χῶμα καὶ στάχτη καὶ ἀκόμα πιὸ τιποτένιο ἀπὸ αὐτά, φουσκώνουμε ἀπὸ ὑπερηφάνεια, ἀγνοώντας ὅτι καταποντιζόμαστε ἔτσι στὰ κατάβαθα τῆς γῆς. Δὲν εἶδατε ἐμένα, με πόση προσοχὴ παρακολουθοῦσα (τὴν ὁμιλίαν τοῦ Θεόδωρου); Σᾶς βεβαιώνω, ὅτι ἐγὼ πάρα πολὺ ὠφελήθηκα πού τὸν ἀκουσα. Γιὰ τὸν δὲν ἐπέτρεψα νὰ σᾶς κηρύξει γιὰ νὰ σᾶς δοκιμάσω, ἀλλὰ γιὰ τὴν ἡθέλα κι ἐγὼ ὁ ἴδιος νὰ ὠφεληθῶ. Πόσο περισσότερο λοιπὸν ἐσεῖς ἔπρεπε νὰ τὸν ἀκούσετε με πολλὴ ταπεινοφροσύνη; Ἀλήθεια σᾶς λέω, ὅτι ἐγὼ, ὁ ἐν Κυρίῳ πνευματικὸς πατέρας σας, ἤμουν κρεμασμένος ἀπ' τὸ στόμα του, σὰν νὰ μὴ γινώριζα τὴ δεξιὰ καὶ τὴν ἀριστερὴ (στράτα). Σᾶς λέω λοιπὸν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὅτι, ἂν δὲν δεῖξετε πολὺ μεγάλη μετάνοια γι' αὐτὸ τὸ σφάλμα σας,

ὥστε νὰ σᾶς συγχωρηθεῖ ἡ πτώση, θὰ χάσετε τὴν ψυχὴ σας, καὶ τοῦτο γιὰτι, μετὰ ἀπὸ αὐτὴ τὴν τόσο κακὴ ἀρχή, δὲν θὰ σταματήσετε, ὥσπου νὰ φτάσετε στὴν ἔσχατη ἀπόφαση τῆς καταδίκης σας.

Μὲ αὐτὰ τὰ λόγια τοὺς νουθετοῦσε (ὁ ὅσιος) καυτηριάζοντας ἀρκετὰ τὸ πάθος τῆς ὑπερηφάνειας, κι ἔτσι γιάτρεψε ἀποτελεσματικὰ τὴν (πνευματικὴ) ἀρρώστια τους. Γιὰτι ἦταν καὶ σκληρός, ὅποτε χρειαζόταν, ἀλλὰ καὶ ἡπιος πάλι, ὅταν τὸ καλοῦσε ἡ περίσταση, ἄλλοτε ἐλέγχοντας καὶ ἄλλοτε παρακινώντας πρὸς τὸ ἀγαθὸ ἐκείνους ποὺ ἀμάρταναν.

Ἀπὸ τὸ βίῳ τοῦ ἁγίου Ἐφραΐμ

Ὁ Μέγας Ἐφραΐμ, ποὺ ἦταν πάντα ἀφοσιωμένος σὲ θεϊκὲς σκέψεις καὶ σχεδὸν ἀκατάπαυστα εἶχε νοερὰ μπροστὰ στὰ μάτια του τὴν ἡμέρα τῆς Κρίσεως καὶ συνεχῶς πενθοῦσε, «ἐμάκρυνε φυγαδεύων» κι αὐτός, ὅπως ὁ ψαλμωδός, «καὶ ἠγλίσθη ἐν τῇ ἐρήμῳ» (Ψαλμ. 54:8), ἀποφεύγοντας κάθε θόρυβο καὶ φασαρία καὶ ζάλη τῆς ζωῆς. Καθὼς λοιπὸν πῆγαινε ἀπὸ τόπο σὲ τόπο, γιὰ νὰ ὠφελήσει καὶ νὰ οἰκοδομήσει ψυχές - γιὰτι σ' αὐτὸ τὸν κινοῦσε τὸ Ἅγιο Πνεῦμα - ἄφησε κάποτε τὴν πατρίδα του (Νίσιβη τῆς Μεσοποταμίας) μὲ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ, ὅπως ὁ Ἀβραάμ (Γέν. 12:1), καὶ ἦρθε στὴν πόλη τῶν Ἐδεσηνῶν, τόσο γιὰ νὰ προσκυνήσει τὰ τίμια λείψανα (τοῦ ἀποστόλου Θαδδαίου) καὶ τοὺς ἱερούς τόπους, ὅσο καὶ γιὰ νὰ συναντήσει κάποιον λόγιον ἄνδρα, ποὺ θὰ τοῦ ἔδινε καρπὸ γνῶσεως.

Γι' αὐτὸ καὶ παρακάλεσε τὸ Θεό:

«Ἰησοῦ Χριστέ, Δέσποτα καὶ Κύριε ὅλων, ἀξιώσέ με, μόλις θὰ μῶ στὴν πόλη Ἐδεσσα, νὰ συναντήσω ἕνα τέτοιον ἄνδρα, ποὺ θὰ εἶναι ἱκανὸς νὰ μιλήσει μαζί μου γιὰ τὴν ὠφέλεια καὶ τὴν οἰκοδομὴ τῆς ψυχῆς μου».

Μετὰ ἀπὸ αὐτὴ τὴν προσευχή, καθὼς βρισκόταν ἤδη στὴν εἴσοδο τῆς πόλης καὶ περνοῦσε τὴν πύλη της, ἦταν συλλογισμένος καὶ προσεκτικὸς καὶ ὅλος φροντίδα, ψάχνοντας, θαρρεῖς, γιὰ τὸ πῶς θ' ἀντάμωνε ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπο καὶ τί θὰ τὸν ρωτοῦσε καὶ ποῖα ὠφέλεια θὰ κέρδιζε (ἀπὸ τὴ συνάντησή αὐτή).

Ἔτσι λοιπὸν βάδιζε στὴν ἄκρη τῆς πόλης, ὅταν ξαφνικὰ τὸν συναντᾷ μία γυναῖκα, ποὺ ἦταν μάλιστα πόρνη. Αὐτὸ πάντως ἦταν ἀπὸ τὸ Θεό, ποὺ πολλὰς φορὲς, μυστικὰ καὶ ἀνεξερεῦνητα, οἰκονομεῖ (τὶς περιστάσεις, γιὰ νὰ πετύχει) ἀπὸ τὰ (φαινομενικὰ) ἀντίθετα πράγματα τὰ ἀντίθετά τους.

Ὁ ἱερός Ἐφραΐμ λοιπὸν, ἀφοῦ ἔτσι ἀνέλπιστα συνάντησε τὴν πόρνη, στάθηκε ἀντίκρου της καὶ τὴν κοίταζε κατάματα, ὅλος ἀπορία, ἐνῶ ἡ ψυχὴ του ἦταν γεμάτη ἔνταση καὶ ταραχὴ, ἐπειδὴ ὄχι μόνον δὲν εἶχε πραγματοποιηθεῖ ὅ,τι εἶχε ζητήσει ἀπὸ τὸ Θεό, ἀλλὰ τὸ ἐντελῶς ἀντίθετο. Ἡ γυναῖκα πάλι, βλέποντάς τον νὰ τὴν παρατηρεῖ τόσο ἐπίμονα, ρίχνει κι αὐτὴ ἐπίμονη τὴ ματιά της ἐπάνω του.

Ἀρκετὴ ὥρα κοιτάζονταν ἔτσι μεταξύ τους. Ἐπειτα ὁ μέγας (Ἐφραΐμ) θέλησε νὰ τὴν κάνει νὰ ντραπεῖ καὶ ν' ἀποκτήσει τὴ σεμνότητα ποὺ ἀρμόζει στὶς γυναῖκες. Καὶ τῆς λέει:

- Τί λοιπὸν, κυρά μου; Δὲν κοκκινίζεις, ἔχοντας ἔτσι καρφωμένα τὰ μάτια σου ἐπάνω μου;

Μὰ ἐκεῖνη ἀποκρίθηκε:

- Σὲ μένα ὅμως ταιριάζει νὰ σὲ βλέπω ἔτσι, γιὰτι ἔχω πλαστεῖ ἀπὸ σένα, ἀπὸ τὴ δικὴ σου πλευρά. Ἐσύ, ἀντίθετα, δὲν πρέπει νὰ κοιτάζεις ἐμένα, ἀλλὰ τὴ γῆ, ἀπὸ τὴν ὁποία πλάστηκες.

Όταν ο Έφραϊμ άκουσε αυτὰ τὰ έντελῶς άπροσδóκητα λόγια, καί τή γυναίκα εύγνωμονούσε πολύ για τήν ώφέλεια (πού του χάρισε), αλλά και τὸ Θεὸ εύχαριστοῦσε θερμά, πού πολλές φορές μπορεί νὰ μᾶς ώφελήσει πολύ περισσότερο με γεγονότα και πρόσωπα πού δέν περιμένουμε, παρὰ με ἄλλα πού περιμένουμε.

Νὰ μὴν αντίλέγουμε ἐριστικά

Νὰ μὴν αντίλέγουμε ἐριστικά οὔτε και ὅταν πιστεύουμε πὼς ἔχουμε δίκιο, αλλά, για χάρη του Θεοῦ, σὲ ὅλα νὰ ὑποχωροῦμε ἀπέναντι στὸν πλησίον.

Του ἁββᾶ Μάρκου

Μὴν προσπαθεῖς νὰ λύσεις κάποιο δύσκολο πρόβλημα ἢ (νὰ ξεδιαλύνεις) ἓνα ζήτημα τῆς Γραφῆς με φιλονικία, αλλά με τὰ μέσα πού ἐπιβάλλει ὁ πνευματικός νόμος, δηλαδή με τὴν ὑπομονή, τὴν προσευχή και τὴν ἀταλάντευτη πρὸς τὸ Θεὸ ἐλπίδα.

Του ἁββᾶ Ἡσαΐα

Ἄν κατοικεῖς μαζί με ἄλλον ἀδελφὸ και θέλεις νὰ γίνει κάτι, ὁ ἀδελφὸς ὅμως αὐτὸς δέν θέλει, τότε, για νὰ μὴ μαλώσετε και τὸν λυπήσεις, νὰ ὑποτάξεις σ' ἐκεῖνον τὸ θέλημά σου. Νὰ εἶσαι ἀπέναντι στὸν ἀδελφὸ σου σὰν φιλοξενούμενός του.

Νὰ μὴν τὸν προστάξεις για κανένα πρᾶγμα και νὰ μὴ θελήσεις νὰ τὸν ἐξουσιάζεις.

Ἄν σοῦ ἐπιβάλλει κάτι πού δέν θέλεις, πολέμησε τὸ θέλημά σου ὥσπου νὰ ἐκτελέσεις τὴν προσταγή, για νὰ μὴν τὸν στενοχωρήσεις, νὰ μὴ χάσεις τὴ συστολή σου ἀπέναντί του και νὰ μὴ διαταράξεις τὴν εἰρηνική σας συμβίωση.

Ἄν, λ.χ., σοῦ πει, «Ψῆσε μου τίποτα», ἐσὺ πές του: «Τί θέλεις νὰ σοῦ κάνω;»

Και ἂν σ' ἀφήσει στη διάθεσή σου, λέγοντας «(Κάνε) ὅ,τι θέλεις», τότε ἐτοίμασέ του ὅ,τι σᾶς βρίσκεται με φόβο Θεοῦ.

Ἄν θελήσετε νὰ πᾶτε σὲ καμιά μικρὴ ἐργασία, νὰ μὴν περιφρονήσει ὁ ἓνας τὸν ἄλλο και βγεῖ μόνος, ἀφήνοντας στὸ κελλί τὸν ἀδελφὸ του νὰ ἐλέγχεται ἀπὸ τὴ συνειδήσή του, αλλά ἄς του πει με ἀγάπη: «Θέλεις νὰ πᾶμε (μαζί);»

Και ἂν δεῖ ὅτι ὁ ἀδελφὸς του δέν ἔχει διάθεση τὴν ὠρα ἐκείνη ἢ εἶναι σωματικά ἄρρωστος, ἄς μὴ λογομαχήσει, (λέγοντας λ.χ.) ὅτι «Τώρα πρέπει νὰ φύγουμε», αλλά ἄς ἀναβάλει (τὴν ἐργασία) για λίγο και ἄς γυρίσει στὸ κελλί του με φιλευσπλαχνία.

Πρόσεχε, νὰ μὴν ἔρθεις σὲ αντίθεση με τὸν ἀδελφὸ για ὀτιδήποτε, για νὰ μὴν τὸν λυπήσεις.

Ἄν μένεις (μόνιμα) με κάποιον ἢ φιλοξενεῖσαι (κοντά του) και πάρεις ἀπὸ αὐτὸν μίαν ἐντολή, πρόσεξε, για τὸ Θεὸ, νὰ μὴν τὴν καταφρονήσεις και τὴν ἀθετήσεις, εἴτε κρυφὰ εἴτε φανερά.

Όπως ὑποτάσσεται τὸ ζῶο στὸν ἄνθρωπο, ἔτσι πρέπει και κάθε ἄνθρωπος νὰ ὑποτάσσεται στὸν πλησίον του για χάρη του Θεοῦ.

Και ὅπως τὸ ζῶο δέν ἔχει δικὸ του θέλημα οὔτε γνώση, ἔτσι πρέπει νὰ κάνω κι ἐγὼ ὄχι μόνο μ'

ἐκεῖνον πού συμφωνεῖ ἀλλὰ καὶ μ' ἐκεῖνον πού διαφωνεῖ μαζί μου, καὶ νὰ ὑποτάξω τὴ γνώση μου στὸν ἀνίδεο καὶ τὸ θέλημά μου στὸν ἀσύνητο.

Καὶ τότε εἶναι πού θὰ γνωρίσω πραγματικά τὸν ἑαυτό μου καὶ θὰ καταλάβω τί μὲ βλάπτει.

Γιατὶ ἐκεῖνος πού ἔχει πεποίθηση στὴν ἀρετὴ του καὶ ἐπιμένει στὸ θέλημά του, δὲ μπορεῖ ν' ἀποφύγει τὴν ἔχθρα οὔτε ν' ἀναπαυθεῖ (ψυχικά) οὔτε νὰ δεῖ σὲ ποιά σημεῖα ὑστερεῖ. Καὶ ὅταν (ἡ ψυχὴ του) βγεῖ ἀπὸ τὸ σῶμα, εἶναι δύσκολο νὰ βρεῖ ἔλεος (ἀπὸ τὸ Θεό).

Ὁ Θεός, περισσότερο ἀπ' ὅλες τὶς ἄλλες ἀρετές, ζητάει ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο τοῦτο:

Νὰ ταπεινώνεται καὶ νὰ ὑποτάσσεται στὸν πλησίον σὲ ὅλα.

Ἐκεῖνα πάλι πού γεννοῦν τὴ φιλονικία εἶναι τὰ ἑξῆς: ἡ πολυλογία, ἡ μεταφορὰ στὸν καθένα λόγων πού τοῦ ἀρέσουν, ἡ παρρησία, ἡ δολιότητα καὶ τὸ νὰ θέλει κανεὶς νὰ ἐπικρατεῖ ὁ λόγος του. Αὐτὰ (κυρίως) εἶναι πού ὀδηγοῦν στὴ φιλονικία, καὶ ἡ ψυχὴ ἐκείνου πού τὰ ἔχει εἶναι κατοικητήριο ὅλων τῶν παθῶν.

Ἀντιόχου τοῦ Πανδέκτη

Ὁ ἐριστικός ἄνθρωπος ὄχι μόνο με τοὺς συγγενεῖς του δὲν εἰρηνεῦει ποτέ, μὰ οὔτε καὶ με τοὺς ξένους.

Γιατὶ, θέλοντας νὰ ἱκανοποιήσει τὸν ἐριστικό του λογισμό, πάντα καταφεύγει σὲ ραδιουργίες καὶ συνεχῶς ὀργίζεται, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους ταράζει, καὶ φτάνει ἔτσι νὰ γίνετα ἀντιπαθητικός σε ὅλους.

Εἶναι γραμμένο σχετικὰ στὴ Γένεση, ὅτι ὁ Ἡσαῦ πῆρε γυναῖκες ἀλλόφυλες, πού μάλωναν μὲ τὸν Ἰσαὰκ καὶ τὴ Ρεβέκκα (26:35).

Γι' αὐτὸ εἶπε ἡ Ρεβέκκα στὸν Ἰσαὰκ: «Προσώχθικα τῇ ζωῇ μου διὰ τὰς θυγατέρας τῶν υἱῶν Χέτ» (27:46).

Αὐτὸ τὸ χωρίο φανερώνει, ὅτι τὰ μαλώματα ταιριάζουν στοὺς ἄθεους καὶ ὄχι στοὺς πιστοὺς καὶ εὐσεβεῖς.

Γιατὶ οἱ ἀληθινοὶ χριστιανοὶ καὶ μαθητὲς τοῦ Χριστοῦ μιμοῦνται τὸν Κύριο καὶ Διδάσκαλό τους, γιὰ τὸν ὁποῖο ἦταν γραμμένο, ὅτι δὲν θὰ φιλονικήσει οὔτε θὰ φωνάξει οὔτε θ' ἀκούσει κανεὶς τὴ φωνὴ του στὶς πλατεῖες (Ματθ. 12:19. Πρβλ. Ἦσ. 42:2).

Καὶ αὐτοὶ δὲν προσπαθοῦν νὰ λύσουν ὅποιοδήποτε ζήτημα μὲ μαλώματα καὶ λογομαχίες, ἀλλὰ μὲ τὴν ὑπομονὴ καὶ τὴν προσευχὴ καὶ τὴν ὑπακοή καὶ τὴ μονολόγιστη ἐλπίδα (δηλαδὴ αὐτὴ πού ἀποβλέπει μόνο στὸν Κύριο, χωρὶς νὰ ταλαντεύεται).

Δὲν θέλουν ποτέ νὰ ἐπιβάλλουν τὸ λόγο τους οὔτε νὰ ἱκανοποιήσουν τὸ θέλημά τους, ὅπως ἄλλωστε εἶπε καὶ ὁ Κύριος:

«Ἦλθον οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με Πατρός» (πρβλ. Ἰω. 6:38-39).

Τοῦ ἁγίου Ἐφραίμ

Ἄν κατοικεῖς μαζί μὲ (ἄλλους) ἀδελφούς, μὴ θέλεις νὰ τοὺς διατάξεις, ἀλλὰ μάλλον νὰ εἶσαι

παράδειγμα γι' αυτούς στα καλά έργα (πρβλ. Τίτ. 2:7), κάνοντάς τους υπακοή σ' αυτά που σου λένε. Αν όμως παρουσιαστεί ανάγκη να μιλήσεις, πές (τήν αποψη σου) σαν να δίνεις μία ταπεινή συμβουλή. Αν πάλι ένας άλλος αδελφός φέρει αντίρρηση σ' αυτά που εσύ λές, να μην ταραχθείς, αλλά να εγκαταλείψεις το θέλημά σου για χάρη της αγάπης και της ειρήνης και ν' απαντήσεις με πραότητα σ' εκείνον που σου έφερε αντίρρηση:

«Εγώ, ευλογημένη, μίλησα σαν άπλοϊκός άνθρωπος, επειδή έτσι σκέφτηκα, και συγχώρεσέ με, γιατί μίλησα ενώ είχα άγνοια (του ζητήματος), γι' αυτό ας γίνει όπως είπες εσύ».

Και μ' αυτόν τον τρόπο θα φύγει άπρακτος και ντροπιασμένος ο διάβολος, που υποκινεί τις ταραχές. Γιατί το να φιλονικεί κανείς και να υποστηρίζει το δικό του θέλημα ξεσηκώνει ταραχές και θυμό δυσκολογιάτρευτο. Και ο θυμός, λέει (ή Γραφή), «έν κόλπω άφρόνων αναπαύσεται» (Εκκλ. 7:9). Και (άλλου) πάλι: «Η ροπή του θυμού αυτού πτώσις αυτώ» (Σοφ. Σειφ. 1:22).

Γι' αυτό και ο απόστολος παραγγέλλει: «Δούλον Κυρίου ου δει μάχεσθαι» (Β' Τιμ. 2:24).

Από το Γεροντικό

Ο άββας Ποιμην είπε, ότι το θέλημα του ανθρώπου είναι τείχος χάλκινο ανάμεσα σ' αυτόν και το Θεό, και πέτρα που (γυρίζει) και χτυπάει τον ίδιο (τον άνθρωπο). Αν λοιπόν το εγκαταλείψει, θα λείει κι αυτός (όπως ο προφήτης Δαβίδ):

«Εν τῷ Θεῷ μου υπερβήσομαι τείχος» (Ψαλμ. 17:30).

Αν πάλι το δικαίωμα συνεργαστεί με το θέλημα, τότε ο άνθρωπος νικιέται.

Ένας γέροντας είπε:

- Η φιλονικία παραδίνει τον άνθρωπο στην όργη, ή όργη τον παραδίνει στην τύφλωση, και ή τύφλωση τον οδηγεί στη διάπραξη κάθε κακού.

Ο άββας Αμμωνάς ρωτήθηκε, ποια είναι ή «στενή και τεθλιμμένη» όδος (Ματθ. 7:14).

Και αποκρίθηκε:

- Η «στενή και τεθλιμμένη» όδος είναι το να υποτάσσει κανείς τους λογισμούς του και να κόβει, για χάρη του Θεού, τα θελήματά του. Αυτό σημαίνει άλλωστε, και το «ιδού ήμεις αφήκαμεν πάντα και ήκολουθήσαμεν σοι» (Ματθ. 19:27).

Ο άββας Αλώνιος είπε:

- Αν δέν γκρέμιζα συθέμελα όλόκληρο (το οικοδόμημα του θελήματός μου), δέν θα μπορούσα να οικοδομήσω (πνευματικά) τον εαυτό μου. Αν δηλαδή δέν εγκατέλειπα κάθε τί, πού, από το δικό μου θέλημα, μου φαινόταν καλό, δέν θα μπορούσα ν' αποκτήσω τις αρετές.

Ένας αδελφός ρώτησε τὸν ἀββᾶ Ποιμένα:

- Πῶς πρέπει νὰ εἶμαι στὸν τόπο πού κατοικῶ;

- Ὅπου κι ἂν βρίσκεσαι, ἀποκρίθηκε, νὰ ἔχεις τὴ συναίσθηση πῶς εἶσαι πάροικος (δηλαδή ξένος, χωρὶς δικαιώματα).

Ἔτσι δὲν θὰ ζητήσεις (ποτέ) νὰ εἶναι πρῶτος ὁ λόγος σου, καὶ θὰ εἶσαι ἀναπαυμένος (ψυχικά).

Εἶπε πάλι (ὁ ἀββᾶς Ποιμὴν):

- Νὰ μὴν ἱκανοποιήσεις (ποτέ) τὸ θέλημά σου.

Ἀπεναντίας, αὐτὸ πού χρειάζεται εἶναι νὰ ταπεινώνεσαι μπροστὰ στὸν ἀδελφό σου.

Ένας ἀπὸ τοὺς πατέρες εἶπε τὴν ἐξῆς παραβολὴ γιὰ τὴν ταπεινοφροσύνη:

- Εἶπαν (κάποτε) οἱ κέδροι στὰ καλάμια: «Πῶς ἐσεῖς, μολονότι εἶστε ἀσθενικά καὶ ἀδύνατα, δὲν σπᾶτε τὸ χειμῶνα, ἐνῶ ἐμεῖς, ἂν καὶ εἶμαστε τόσο μεγάλοι, συντριβόμαστε ἢ καὶ ξεριζωνόμαστε καμιά φορὰ;» Καὶ τὰ καλάμια ἀποκρίθηκαν: «Ἐμεῖς, ὅταν ἔρθει ὁ χειμῶνας καὶ φυσήξουν οἱ ἄνεμοι, γέρονουμε μὲ τοὺς ἀνέμους πότε ἀπὸ δῶ καὶ πότε ἀπὸ κεῖ, γι' αὐτὸ καὶ δὲν σπᾶμε. Ἐσεῖς ὁμῶς κινδυνεύετε, ἐπειδὴ ἀντιστέκεστε στοὺς ἀνέμους».

Καὶ (μετὰ ἀπ' αὐτὴ τὴν παραβολή) εἶπε (συμπερασματικά) ὁ γέροντας:

- Πρέπει (λοιπὸν) νὰ ὑποχωροῦμε ὅταν μᾶς προσβάλλουν καὶ νὰ δίνουμε «τόπον τῆ ὀργῆ» (Ρωμ. 12:19).

Νὰ μὴν ἐρχόμαστε σὲ σύγκρουση οὔτε νὰ πέφτουμε σὲ κακοὺς λογισμοὺς οὔτε νὰ λογομαχοῦμε καὶ νὰ δημιουργοῦμε ζητήματα.

Δυὸ γέροντες ζοῦσαν μαζὶ πολλὰ χρόνια, καὶ ποτὲ δὲν μάλωσαν.

Εἶπε λοιπὸν (κάποτε) ὁ ἓνας στὸν ἄλλον:

- Ἄς μαλώσουμε κι ἐμεῖς μία φορὰ, ὅπως οἱ ἄνθρωποι.

- Μὰ δὲν ξέρω πῶς γίνεται τὸ μάλωμα, ἀπάντησε ὁ ἄλλος.

- Νά, εἶπε ὁ πρῶτος, θὰ βάλω μία μικρὴ πλίθα στὴ μέση, καὶ θὰ λέω πῶς εἶναι δική μου. Ἐσὺ πάλι θὰ λὲς ὅτι δὲν εἶναι δική μου, ἀλλὰ δική σου. Καὶ ἔτσι θὰ γίνῃ ἡ ἀρχή.

Ἐβαλε λοιπὸν στὴ μέση τὴν πλίθα καὶ εἶπε στὸν ἄλλον:

- Αὐτὴ εἶναι δική μου.

- Όχι, είπε αυτός, δική μου (είναι).

- Έ, αν είναι δική σου, πάρε την και πήγαινε, αποκρίθηκε ό πρώτος.

Και έφυγαν, χωρίς να μπορέσουν να μαλώσουν.

Από τó βίο του όσιου Συμεών του έν τή μάνδρα

Όταν ό (όσιος) Συμεών σοφίστηκε τόν πρωτόγνωρο (για τήν έποχή του) τρόπο άσκήσεως πάνω στο στύλο και διαδόθηκε έντονα ή φήμη του παντού, οί έρημίτες πατέρες ξαφνιαστήκαν από τó άσυνήθιστο και παράδοξο αυτό έγχείρημα. Του στέλνουν λοιπόν κάποιους με τήν έντολή να τόν επιπλήξουν για τήν περιεργη έπινόσή του και να του συστήσουν ν' ακολουθήσει χωρίς περιφρόνηση τόν συνηθισμένο και δοκιμασμένο από τούς άγίους δρόμο, όπου βαδίζοντας τόσα πλήθη μακαριών (άνδρων), ανέβηκαν ως τά έπουράνια και κατοίκησαν σ' εκείνα τά αιώνια σκηνώματα. Έπειτα όμως, από φόβο μήπως ή σκέψη (του όσιου) ήταν θεάρεστη και εκείνοι άντιμετώπιζαν τήν υπόθεση ανθρώπινα, έδωσαν στους άπεσταλμένους κι αυτή τήν παραγγελία: Άν μέν δούν τόν άνδρα ν' άρνείται τó θέλημά του και να κατεβαίνει από κεί (πού είχε ανέβει, ύπακούοντας σ' αυτούς), να τόν συγκρατήσουν άμέσως και να τόν προτρέψουν να μείνει σταθερός στην άπόφασή του, γιατί έτσι θα θεωρούσαν ότι πρόκειται για θεία οικονομία, και δέν θα είχαν πιά για τó μέλλον τó φόβο, ότι μία τέτοια αρχή δέν θα καταλήξει και σε καλό τέλος. Άν πάλι (ό όσιος) δυσφορούσε και δέν άνεχόταν ούτε λίγες συμβουλές (ν' άκούσει), αλλά πεισματικά και άσυλλόγιστα ακολουθούσε τó δικό του θέλημα, τότε θα γινόταν όπωσδήποτε φανερό, έλεγαν, ότι βρίσκεται μακριά από τήν ταπεινοφροσύνη - όποτε ποιός δέν θα έλεγε ότι ό πονηρός του είχε βάλει αυτούς τούς λογισμούς; Σ' αυτή τήν περίπτωση πρόσταζαν (οί πατέρες τούς άπεσταλμένους τους) να τόν τραβήξουν κάτω και να τόν κατεβάσουν από τó στύλο άκόμα και με τή βία.

Φτάνοντας λοιπόν οί άπεσταλμένοι με τέτοια έντολή στον πατέρα τής ταπεινοφροσύνης και τής ύπακοής Συμεών, κυριεύθηκαν από σεβασμό άπέναντί του μόλις κιόλας τόν είδαν και τόν χαιρέτισαν. Δέν μπορούσαν ούτε να τόν κοιτάξουν στο πρόσωπο. Όμως, για τήν έντολή των πατέρων που τούς έστειλαν και γι' αυτό καθεαυτό τó καλό τής έκπληρώσεώς της, του λένε χωρίς περιστροφές όλα όσα τούς είχαν πει εκείνοι. Κι ό άληθινά πρᾶος και ταπεινός στην καρδιά (Συμεών), δέχθηκε με πραότητα τήν έπιτίμησή τους. Δέν άντιμίλησε, δέν άγανάκτησε, δέν τή συζήτησε, δέν είπε τίποτα, ούτε πολλά ούτε λίγα. Άπεναντίας μάλιστα, αφού δέχθηκε τήν έπιτίμηση με ίλαρό βλέμμα και χαμηλωμένα μάτια, έκανε να κατεβεί από τó στύλο, εύχαριστώντας τó Θεό και εύγνωμονώντας τούς πατέρες για τήν φρονίδα τους. Άμέσως τότε οί άπεσταλμένοι τόν σταματούν και του φανερώνουν τήν κρίση των πατέρων. Έτσι, αφού εύχήθηκαν στο Συμεών να μείνει μόνιμα και σταθερά πάνω στο στύλο, να έχει καλό τέλος και (ν' άξιωθεί) με άσφάλεια τήν άνάπαυση από τούς συνεχείς κόπους του, άναχώρησαν.

Όλα προέρχονται από τή δικαιοσύνη

Όλα προέρχονται από τή δικαιοσύνη και τήν πρόνοια του Θεού, γι' αυτό ό πιστός να μήν επιδιώκει τήν έκπληρωση του δικού του, αλλά του θείου θελήματος.

Του άγιου Διαδόχου

Όλοι οί άνθρωποι είμαστε πλασμένοι «κατ' εικόνα» του Θεού. Τό «καθ' όμοίωσιν» (Γέν. 1:26-27) όμως τó έχουν μόνο εκείνοι, που με πολλή άγάπη ύποδούλωσαν τήν έλευθερία τους στο Θεό, γιατί όταν δέν ανήκουμε στους έαυτούς μας, τότε είμαστε όμοιοι μ' Έκείνον, που μάς συμφιλίωσε

μέ τον έαυτό Του μέσω τής αγάπης.

Του Αββᾶ Μάρκου

Μερικοί όνομάζουν συνετούς εκείνους που μπορούν να διακρίνουν (και να αναλύσουν) τὰ αίσθητὰ πράγματα. Συνετοί όμως είναι εκείνοι, που έξουσιάζουν τὰ θελήματά τους.

Έκείνος που δέν εγκαταλείπει τὸ θέλημά του για χάρη τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ, πεδικλώνεται στὰ δικά του ἔργα καὶ γίνεται ὑποχείριος τῶν ἐχθρῶν (δαιμόνων).

Όταν θέλεις νὰ βρεῖς λύση σὲ πρόβλημα περίπλοκο, ψάξε γι' αὐτό, τί ἀρέσει στὸ Θεό, καὶ θὰ βρεῖς τὴ λύση του τὴν ὠφέλιμη.

Σ' ἐκεῖνα τὰ πράγματα που εὐαρεστεῖται ὁ Θεός, σ' αὐτὰ καὶ ὅλη ἡ κτίση ὑπηρετεῖ. Σ' ἐκεῖνα που ὁ Θεός ἀποστρέφεται, καὶ ἡ κτίση ἀντιστέκεται.

Έκείνος που ἀντιστέκεται στὰ λυπηρὰ συμβάντα, πολεμάει, χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζει, τὴν προσταγὴ τοῦ Θεοῦ. Ἀπεναντίας, ἐκείνος που τὰ δέχεται μὲ ξεκάθαρη γνώση (τῆς αἰτίας καὶ τῆς προελεύσεώς τους), αὐτός, κατὰ τὴ Γραφή, ὑπομένει τὸν Κύριο (Ψαλμ. 26:14).

Όταν σοῦ ἔρθει πειρασμός, μὴ ζητᾶς (νὰ μάθεις) γιατί ἢ ἀπὸ ποιὸν ἔχει ἔρθει, ἀλλὰ (ζήτησε) νὰ τὸν ὑπομείνεις μὲ εὐχαρίστηση καὶ χωρὶς μνησικακία.

Του ἀββᾶ Ἡσαΐα

Ἀδελφέ, ἂν συναντήσεις κάποια δυσκολία εἴτε στὰ ἔργα σου εἴτε στὰ λόγια σου εἴτε (ἀκόμα καὶ) στὶς σκέψεις σου, νὰ μὴ ζητᾶς καθόλου τὸ θέλημά σου οὔτε τὴν εὐκολία σου, ἀλλὰ φρόντιζε ν' ἀνακαλύπτεις (ποῖο εἶναι) ἀκριβῶς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, καὶ αὐτὸ νὰ κάνεις στὴν ἐντέλεια, ἔστω κι ἂν φαίνεται πὼς θέλει κόπο, πιστεύοντας μὲ ὅλη σου τὴν καρδιά, ὅτι αὐτὸ σὲ συμφέρει περισσότερο ἀπὸ κάθε ἀνθρώπινη σύνεση. Γιατί ἡ (κάθε) ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ εἶναι (δοσμένη γιὰ νὰ μᾶς ἐξασφαλίσει τὴν) αἰώνια ζωὴ, καὶ ὅσοι τὴν ἐπιζητοῦν δέν θὰ στερηθοῦν κανένα ἀγαθό.

Ἀπὸ τὸ Γερωντικό

Ένας γέροντας εἶπε:

- Ἄν ἀρρωστήσεις καὶ ζητήσεις ἀπὸ κάποιον νὰ σοῦ δώσει ἓνα πράγμα που χρειάζεσαι, καὶ δέν σοῦ τὸ δώσει, μὴ γογγύσεις ἐναντίον του, ἀλλὰ πές:

«Ἄν ἤμουν ἄξιος νὰ τὸ πάρω, θὰ πληροφοροῦσε ὁ Θεός τὸν ἀδελφὸ νὰ μοῦ τὸ προσφέρει σὰν ἐλεημοσύνη».

Εἶπε πάλι (ὁ ἴδιος):

- Ἄν σὲ κρατήσουν (κάπου) γιὰ τραπέζι καὶ σὲ βάλουν στὴν πιὸ ἀσήμαντη θέση, νὰ μὴ γογγύσει ὁ λογισμός σου (ἐναντίον ἐκείνων που σὲ φιλοξενοῦν), ἀλλὰ νὰ λές: «Οὔτε κι ἐδῶ ἤμουν ἄξιος (νὰ καθίσω)». Γιατί πρέπει νὰ ξέρεις, ὅτι καμιά θλίψη δέν ἔρχεται στὸν ἄνθρωπο, παρὰ μόνο «ἄνωθεν», ἀπὸ τὸ Θεό, εἴτε γιὰ νὰ δοκιμαστῆ εἴτε ἐξαιτίας τῶν ἁμαρτιῶν του. Καὶ ὅποιος δέν ἔχει αὐτὴ τὴν πεποίθηση, δέν πιστεύει ὅτι ὁ Θεός εἶναι δίκαιος κριτής.

Ὁ ἄββᾶς Ἰσίδωρος εἶπε:

- Ἡ σύνεση τῶν ἀγίων εἶναι τούτη, τὸ ὅτι ἀπέκτησαν ἐπίγνωση τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ. Γιατί ὅλα τὰ νικάει ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴν ὑπακοή στὴν ἀλήθεια, ἀφοῦ εἶναι εἰκόνα καὶ ὁμοίωμα τοῦ Θεοῦ. Ἀπ' ὅλα τὰ πάθη, πάλι, τὸ φοβερότερο εἶναι νὰ ἀκολουθεῖ κανεὶς τὴν καρδιά του, νὰ ὑπακούει δηλαδὴ στὸ θέλημά του καὶ ὄχι στὸ νόμο τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸ (τὸ πάθος) στὴν ἀρχὴ μὲν δείχνει ὅτι ἀναπαύει κάπως (ψυχικά) τὸν ἄνθρωπο, ὕστερα ὅμως τὸν ὀδηγεῖ στὴν κατάθλιψη, ἐπειδὴ ἀγνόησε τὸ μυστήριό τῆς θείας οἰκονομίας καὶ δὲν βρῆκε τὸ δρόμο τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ τὸν ἀκολουθήσει.

Ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι ἐντελῶς ἀκατανίκητη

Ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι ἐντελῶς ἀκατανίκητη ἀπὸ τοὺς δαίμονες. Πῶς γεννιέται καὶ ποιά εἶναι ἡ δύναμή της.

Ἀπὸ τὸ Γεροντικό

Ῥώτησαν τὸν Ἀββᾶ Λογγίνο:

- Ποιὰ ἀρετὴ εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἀπ' ὅλες;

Καὶ ἀπάντησε:

- Σκέφτομαι, ὅτι, ὅπως ἡ ὑπερηφάνεια εἶναι τὸ μεγαλύτερο ἀπ' ὅλα τὰ πάθη, ἀφοῦ καὶ ἀπὸ τὸν οὐρανὸ μπόρεσε νὰ ρίξει κάποιους (δηλαδὴ τὸν Ἐωσφόρο καὶ τὸ τάγμα του), ἔτσι καὶ ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἀπ' ὅλες τὶς ἀρετές, γιατί κι ἀπ' αὐτὰ τὰ τέρατα μπορεῖ ν' ἀνεβάσει ἓνα ἄνθρωπο, ἀκόμα κι ἂν εἶναι ἀμαρτωλὸς σὰν δαίμονας.

Νὰ γιατί ὁ Κύριος πρὶν ἀπ' ὅλους μακαρίζει τοὺς «πτωχοὺς τῷ πνεύματι», (δηλαδὴ τοὺς ταπεινοὺς) (Ματθ. 5:3).

Ἐνας γέροντας εἶπε:

- Προτιμῶ ἦττα πού θὰ συνοδεύεται ἀπὸ ταπεινοφροσύνη, παρὰ νίκη πού θὰ συνοδεύεται ἀπὸ ὑπερηφάνεια.

Ἐνας (ἄλλος) γέροντας εἶπε:

- Πολλές φορές ἡ ταπεινώση ἔσωσε πολλούς, καὶ μάλιστα ἄκοπα.

Κι αὐτὸ τὸ ἀποδεικνύουν ὁ τελώνης καὶ ὁ ἄσωτος υἱός, πού εἶπαν μόνο λίγα λόγια καὶ σώθηκαν (βλ. Λουκ. 18:13 - 15:21).

Ὁ ἄββᾶς Ἡσαΐας εἶπε:

- Περισσότερο απ' όλα έχουμε ανάγκη από την ταπεινοφροσύνη.

Γι' αυτό ἄς εἴμαστε πάντα ἕτοιμοι, σὲ κάθε λόγο ποῦ ἀκοῦμε ἢ ἐργασία (ποῦ κάνουμε), νὰ λέμε (στὸν πλησίον):

«Συγχώρεσέ με».

Γιατί μὲ τὴν ταπεινοφροσύνη καταστρέφονται ὅλα τὰ (πονηρὰ ἔργα) τοῦ ἐχθροῦ.

Ἡ ἀμμὰ Θεοδώρα ἔλεγε, πὼς οὔτε ἡ ἄσκηση οὔτε ἡ κακουχία οὔτε οἱ ὅποιοιδήποτε κόποι σώζουν (τὸν ἄνθρωπο), παρὰ μόνο ἡ γνήσια ταπεινοφροσύνη. (Καὶ γιὰ ἐπιβεβαίωση διηγόταν τὸ ἑξῆς:)

- Ἦταν κάποιος ἀναχωρητής, ποῦ ἔδιωχνε τοὺς δαίμονες. Καὶ τοὺς ἐξέταζε, γιὰ νὰ μάθει μὲ ποιὸν τρόπο βγαίνουν (ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο). «Μὲ τὴ νηστεία;» τοὺς ρωτοῦσε. «Ἐμεῖς οὔτε τρῶμε οὔτε πίνουμε», ἀπαντοῦσαν ἐκεῖνοι.

«Μὲ τὴν ἀγρυπνία;». «Ἐμεῖς δὲν κοιμόμαστε καθόλου», ἔλεγαν.

«Μὲ τὴν ἀναχώρηση (ἀπὸ τὸν κόσμο);». «Ἐμεῖς ζοῦμε στὶς ἐρήμους», ἀποκρίνονταν.

Ἐπειδὴ ὁ γέροντας ἐπέμενε καὶ ἔλεγε, «Μὲ ποιὸν λοιπὸν τρόπο βγαίνετε;», ἐκεῖνοι ὁμολόγησαν:

«Τίποτα δὲν μᾶς νικάει, παρὰ μόνο ἡ ταπεινοφροσύνη».

Ὁ ἀββᾶς Σισώης ἔλεγε, ὅτι ὁ δρόμος ποῦ ὀδηγεῖ στὴν ταπεινοφροσύνη εἶναι ἡ ἐγκράτεια, ἡ ἀδιάλειπτη προσευχὴ στὸ Θεὸ καὶ ὁ ἀγῶνας νὰ βάζουμε τὸν ἑαυτό μας πιὸ κάτω ἀπὸ κάθε ἄνθρωπο.

Ἕνας ἀδελφὸς ρώτησε τὸν Ἀββᾶ Κρόνιο:

- Μὲ ποιὸν τρόπο φτάνει ὁ ἄνθρωπος στὴν ταπεινοφροσύνη;

- Μὲ τὸ φόβο τοῦ Θεοῦ, ἀπάντησε ὁ γέροντας.

- Καὶ μὲ ποιὸν τρόπο φτάνει στὸ φόβο τοῦ Θεοῦ; Ξαναρώτησε ὁ ἀδελφός.

- Κατὰ τὴ γνώμη μου, εἶπε ὁ γέροντας, μὲ τὸ νὰ περιμαζέψει τὸν ἑαυτό του ἀπὸ κάθε περισπασμὸ καὶ μὲ τὸ νὰ καταβάλλει σωματικούς κόπους καὶ μὲ τὸ νὰ θυμᾶται, ὅσο μπορεῖ, τὴν ἔξοδο (τῆς ψυχῆς του) ἀπὸ τὸ σῶμα καὶ τὴν κρίση τοῦ Θεοῦ.

Ἕνας γέροντας εἶπε:

- Ὅποιος ἔχει ταπείνωση, ταπεινώνει τοὺς δαίμονες, καὶ ὅποιος δὲν ἔχει ταπείνωση, χλευάζεται ἀπὸ τοὺς δαίμονες.

Ῥώτησαν ἓνα γέροντα:

- Γιατί χτυπιόμαστε τόσο πολὺ ἀπὸ τοὺς δαίμονες;

- Ἐπειδὴ πετᾶμε τὰ ὄπλα μας, ἀπάντησε ἐκεῖνος, ἐννοῶ τὴν ἀτιμία, τὴν ταπείνωση, τὴν ἀκτημοσύνη καὶ τὴν ὑπομονή.

Μιὰ φορὰ ἦρθαν κάποιοι στὴ Θηβαΐδα, σ' ἓνα γέροντα, καὶ τοῦ ἔφεραν ἓνα δαιμονισμένο γιὰ νὰ τὸν θεραπεύσει. Καὶ ὁ γέροντας, (μολονότι ἀρχικὰ δὲν δεχόταν, θεωρώντας τὸν ἑαυτοῦ του ἀνάξιο, τελικὰ), ἐπειδὴ πολὺ τὸν παρακάλεσαν, λέει στὸ δαίμονα:

- Βγές ἀπὸ τὸ πλάσμα τοῦ Θεοῦ!

- Βγαίνω, ἀποκρίθηκε ὁ δαίμονας. Ἀλλὰ σὲ ρωτᾶω ἓνα πράγμα καὶ ἀπάντησέ μου: Ποιοὶ εἶναι τὰ «ἐρίφια» καὶ ποιοὶ τὰ «πρόβατα» (Ματθ. 25:31-33);

- Τὰ «ἐρίφια» εἶμαι ἐγώ, ἀπάντησε ὁ γέροντας. Ὅσο γιὰ τὰ «πρόβατα», ὁ Θεὸς τὰ γνωρίζει.

Μόλις ἄκουσε (αὐτὰ τὰ λόγια) ὁ δαίμονας, κραύγασε:

- Νά, γιὰ τὴν ταπείνωσή σου βγαίνω!

Καὶ βγήκε (ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο) τὴν ἴδια ὥρα.

Ἀπὸ τὸ βίο τῆς ἁγίας Συγκλητικῆς

Ἡ μακαρία Συγκλητικὴ ἔλεγε, ὅτι ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι τόσο μεγάλη (ἀρετὴ), ὥστε ὁ διάβολος, ἐνῶ μπορεῖ ὅλες σχεδὸν τίς ἀρετὲς νὰ τίς μιμεῖται, αὐτὴν οὐτε ποὺ ξέρει κἂν τί εἶναι. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἀπόστολος Πέτρος, γνωρίζοντας πόση ἀσφάλεια καὶ σταθερότητα ἐξασφαλίζει αὐτὴ (στὴν πνευματικὴ ζωὴ), μᾶς προτρέπει νὰ δεθοῦμε μαζί της (βλ. Α' Πέτρ. 5:5), ἔτσι ποὺ νὰ τὴν ἔχουμε, θὰ λέγαμε, ἀναπόσπαστη (ἀπὸ τὸν ἑαυτοῦ μας), καὶ νὰ δένουμε γερὰ μ' αὐτὴ καὶ νὰ συγκρατοῦμε ὅλες τίς ἄλλες ἀρετὲς. Γιατί ὅπως ἀκριβῶς εἶναι ἀδύνατον νὰ κατασκευαστεῖ πλοῖο χωρὶς καρφιά, ἔτσι εἶναι ἀκατόρθωτο νὰ σωθεῖ κανεὶς χωρὶς ταπεινοφροσύνη. Βλέπετε καὶ τὸν ὕμνο τῶν Τριῶν Παίδων; Πῶς δηλαδὴ, ἐνῶ δὲν ἀναφέρθηκαν καὶ πολὺ στὶς ἄλλες ἀρετὲς, ἐνῶ δὲν ἔκαναν λόγο γιὰ τοὺς ἀγνοοῦς ἢ τοὺς ἀκτῆμονες, ἀπαρίθμησαν ὅμως ἀνάμεσα στοὺς ὕμνητὲς (τοῦ Κυρίου) τοὺς ταπεινοὺς (Δαν., Ὕμνος Τριῶν Παίδων: 64); Ἀλλὰ καὶ ὁ Κύριος, ἐκπληρώνοντας τὸ προαιώνιο σχέδιό Του γιὰ μᾶς, αὐτὴν (τὴν ταπεινοφροσύνη) ἐνδύθηκε: «Μάθετε», λέει, «ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρῶτος εἶμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ εὐρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν» (Ματθ. 11:29). Ἀρχὴ καὶ τέλος λοιπὸν (ὅλων) τῶν ἀγαθῶν ἅς εἶναι γιὰ σένα ἡ ταπεινοφροσύνη.